

Mișcarea pentru restabilirea Ortodoxiei pe teritoriul actualei regiuni Transcarpatia este strâns legată de numele marelui ascet, mărturisitor, sfânt și cuvios – Alexie Kabaliuk (Carpatinul). (...) Cartea pe care o țineți în mână dezvăluie o mulțime de fapte interesante din viața Sfântului Alexie Carpatinul, nevoitor al Bisericii Ortodoxe, precum și date istorice ale mișcării pentru restabilirea credinței ortodoxe în Transcarpatia. Este imposibil să privești viața Apostolului Transcarpatiei separat de suferințele poporului, căci Cuviosul Alexie a suferit și a răbdat el însuși împreună cu frații și surorile lui întru credință. Fie ca pomenirea mucenicilor și mărturisitorilor pentru credința ortodoxă care au fost condamnați în perioada procesului de la Sighet, precum și a multor mărturisitori care au suferit numeroase chinuri din pricina credinței statornice, să devină pentru generațiile contemporane un moment de trezire duhovnicească și statornicire în Biserica Ortodoxă a lui Hristos.

ÎPS MARCU, Arhiepiscop de Hust și Vinogradov

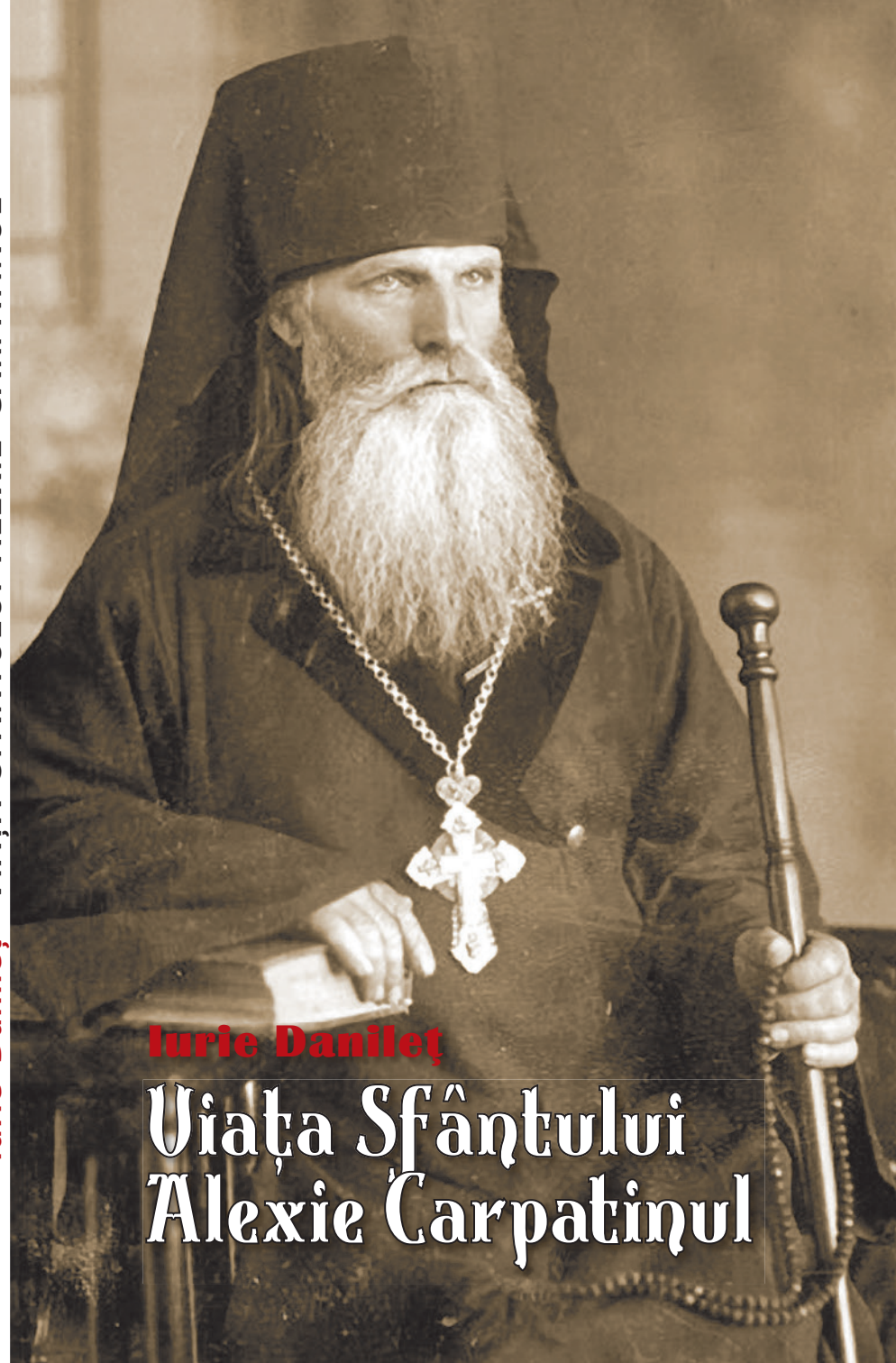

Distribuție:
Tel. 0733 58 00 08
editura.agapis@gmail.com
www.areopag.ro

ISBN: 978-606-8451-71-8

Iurie Danileț VIAȚA SFÂNTULUI ALEXIE CARPATINUL

Iurie Danileț

**Viața Sfântului
Alexie Carpatinul**

Iurie Danileț

**Viața Sfântului
Alexie Carpatinul**

Noi ne vom duce de aici mai devreme sau mai târziu, dar, dacă reușim să lăsăm urmașilor cât mai multe cărți sfinte, le lăsăm o zestre de mare valoare pentru ei și pentru cei care vor veni după ei.
Protos. Nicodim Mândiță

Difuzare:

EDITURA
AGAPIS

Str. Mențiunii Nr. 7, Sector 2, București
Tel./Fax: 021-2410673
Mobil: 0733-580000
editura.agapis@gmail.com

Cărțile pot fi comandate online la adresa
www.edituraagapis.ro
sau de la librăria Editurii Agapis,
din strada Mențiunii Nr. 7, Sector 2, București
unde puteți beneficia de **oferte speciale.**

Tipărit la ^{TIPOGRAFIA} **NEKTARIOS** Botoșani
www.nektarios.ro
Mobil: 0733-580001

© Pentru prezenta ediție, Editura Areopag

ISBN: 978-606-8451-71-8

Iurie Danileț

**Viața Sfântului
Alexie Carpatinul**

Traducere de Diana Guțu

Editura Areopag
București, 2015

Prefață

Procesul de la Sighet împotriva ortodocșilor din anii 1913 – 1914 este un eveniment de epocă, eveniment care ar trebui celebrat, în primul rând, prin comemorarea mărturisitorilor credinței. Acești bărbați și femei s-au răsculat împotriva unui întreg sistem nu prin lozinci politice pentru eliberarea poporului Transcarpatiei contemporane sau schimbarea regimului conducător, ci printr-un apel la rugăciune pentru ca să li se ofere, lor și tuturor doritorilor, posibilitatea de a mărturisi liber credința Ortodoxă – credința strămoșilor lor. Ei reprezentau comunitățile sătești care își doreau nu doar să rămână ortodocși „în suflet”, ci, mai întâi de toate, să ducă o viață conform canoanelor și principiilor Bisericii Ortodoxe.

Situația religioasă a ținutului la începutul secolului XX era complicată. Mișcarea pentru acordarea dreptului la existență Bisericii Ortodoxe s-a dezvoltat și s-a consolidat pe plan duhovnicesc treptat, deși se afla sub constrângerea guvernului Austro-Ungariei. În anul 1868 a fost adoptată legea pentru egalitatea în drepturi a tuturor confesiunilor de pe teritoriul imperiului, însă împrejurările reale erau departe de cele dorite. În primul rând, includerea forțată a tuturor țăranilor, fără excepție, în componența bisericii greco-catolice a stârnit furia oamenilor care dintotdeauna s-au considerat a fi ortodocși. Impozitele exagerate din partea preoților uniți și nemulțumirile provocate de atitudinea statului în privința apartenenței religioase a cetățenilor s-au transformat treptat în manifestări fățișe ale dorinței de a mărturisi liber Ortodoxia. Oamenii erau gata să meargă la moarte pentru ca speranțele lor să devină realitate.

Mișcarea ortodoxă a început spontan. În satele Veliki Luciki și Iza au apărut grupări care au cerut să li se trimită un preot ortodox. Cu timpul, aceste cercuri au intrat în legătură, putând astfel să se consulte și să-și coordoneze acțiunile. Singurul lucru care le-a lipsit de-a lungul multor ani a fost un lider duhovnicesc, un păstor care, la fel ca și ei, să aibă râvnă în mărturisirea cuvântului adevărului lui Hristos în viața localnicilor. În acea perioadă Rusia Carpatină nu avea deloc duhovnici ortodocși.

Mișcarea pentru restabilirea Ortodoxiei pe teritoriul actualei regiuni Transcarpatia este strâns legată de numele marelui ascet, mărturisitor, sfânt și cuvios – Alexie Kabaliuk (Carpatinul). Originar din satul Yasinia, Alexandru Kabaliuk a devenit ortodox din convingere. El a început propovăduirea activă a credinței lui Hristos în mijlocul populației locale, fapt pentru care a fost persecutat, arestat și trimis la închisoare în mai multe rânduri. Fiind tuns în monahism cu numele de Alexie la Sfântul Munte Athos, iar mai târziu fiind hirotonit ieromonah, el îi ajuta pe țăranii necăjiți, săvârșind în taină slujbe, cununii și botezuri. El se afla acolo unde era nevoie de preot ortodox, unde se simțea lipsa susținerii și îndrumărilor sale. Era cunoscut în satele Iza, Veliki Luciki, Yasinia, în orașul Hust și de asemenea în alte sate. Despre activitatea lui pastorală legată de mișcarea ortodoxă, despre însuși procesul de la Sighetu Marmației din anii 1913-1914 s-a scris în Europa și în Rusia. Evidența acuzelor false împotriva țăranilor simpli și încercarea transpunerii lor într-o lumină politică nu i-a lăsat indiferenți pe principalii avocați ai Europei, care erau gata să-i apere în mod gratuit pe suferinzii nevinovați.

Cartea pe care o țineți în mână dezvăluie o mulțime de fapte interesante din viața Sfântului Alexie Carpatinul, nevoitor al Bisericii Ortodoxe, precum și date istori-

ce ale mișcării pentru restabilirea credinței ortodoxe în Transcarpatia. Este imposibil să privești viața Apostolului Transcarpatiei separat de suferințele poporului, căci Cuviosul Alexie a suferit și a răbdat el însuși împreună cu frații și surorile lui întru credință. Fie ca pomenirea mucenicilor și mărturisitorilor pentru credința ortodoxă care au fost condamnați în perioada procesului de la Sighet, precum și a multor mărturisitori care au suferit numeroase chinuri din pricina credinței statornice, să devină pentru generațiile contemporane un moment de trezire duhovnicească și statornicire în Biserica Ortodoxă a lui Hristos.

† MARCU
Arhiepiscop de Hust și Vinogradov

IURIE DANILEȚ

Viața Sfântului Cuvios Mărturisitor Alexie Carpatinul

Drumul vieții Cuviosului Alexie Carpatinul a fost deosebit de dificil. Lui i-a fost rânduit de Dumnezeu să devină primul preot-călugăr ortodox după o perioadă lungă de dominare a uniției în acele ținuturi. El a condus mișcarea țărănească ortodoxă, a devenit liderul și eroul ei principal. Sfântul a fost acuzatul principal la cel de-al doilea proces rușinos de la Sighet. El a făcut demersuri pentru trecerea comunităților ortodoxe sub jurisdicția sârbă, a stat în fruntea Bisericii Rutene Carpatine în perioada lipsei episcopilor, i-a reprezentat pe ortodocși în fața autorităților civile cehoslovace, ungare și sovietice. După eliberarea de ocupanți a ținutului transcarpatic, părintele Alexie a fost ales delegat al Primei Sesiuni a Comitetelor Populare și a participat la lucrările acesteia. El a făcut parte din delegația clerului ortodox care făcea demersuri la Moscova pentru trecerea eparhiei ortodoxe de Muncaci în componența Bisericii Ortodoxe Ruse.

În istoriografia ucraineană și universală, personalitatea arhimandritului Alexie stârnea mereu un interes sporit. În prezent se cunosc destul de multe publicații dedicate aspectelor distincte ale activității ascetului transcarpatic. Vom menționa că au apărut doar câteva opere sintetice dedicate nemijlocit biografiei lui Kabaliuk. Printre ele trebuie să menționăm cartea monahului athonit Denasie Panteleimonitul, editată în anul 1913 la tipografia sihăstriei de maici de la Kazan a Sfântului

Ambrozie din gubernia Kaluga. În carte se descriu evenimente importante din viața părintelui Alexie – trecerea la Ortodoxie în Muntele Athos, contactele cu monahii ruteni athoniți, pelerinajele la locurile sfinte.¹ În anul 1928, un autor necunoscut (sub pseudonimul „Martor îndepărtat”) a introdus în capitolele *Calendarului Ortodox Rusesc* un eseu biografic despre părintele Alexie. Articolul pune accent pe activitatea misionară a arhimandritului, rezervându-i pe bună dreptate rolul principal în extinderea mișcării ortodoxe printre ruteni.²

În perioada sovietică, despre Sfântul Alexie Kabaliuk se scria din principiu din perspectivă negativă, așa cum o cerea propaganda atee. Totuși, întâlnim unele aprecieri absolut obiective în operele autorilor bisericești. În anul 1948, protoiereul Gheorghe Stankanineț i-a publicat un necrolog în *Revista Patriarhiei de la Moscova*.³ Nu puține rânduri i-a dedicat în lucrarea sa de licență ieromonahul Serghie Țioka.⁴ În vremurile noastre, despre arhimandritul Alexie au scris arhimandritul Gavriil Krizina⁵, Grigorie Raciuk⁶, Petru Halus⁷, Valerie

¹ Denasie Panteleimonitul, monah aghiorit, *Povestire despre întoarcerea și alipirea la Ortodoxie în muntele Athos a rutenului uniat și despre ruteni, despre ortodoxie și uniație în Rusia Carpatină subjugată, odinioară și acum*, Șamordino, 1913, p. 9.

² *Martorul îndepărtat. Arhimandritul de la Iza, părintele Alexie* (eseu biografic). Calendar rusesc ortodox pentru anul 1929, Vladimirovo, 1928, pp. 17-20.

³ Protoiereul G. Stankanineț, *Schiarhimandritul Alexie Kabaliuk*, 1948, nr. 2, pp. 69-70.

⁴ Ieromonahul Serghie Țioka, *Ortodoxia și viața monahală în Transcarpatia în prima jumătate a secolului XX*, Zagorsk, Lavra Sfintei Treimi a Sfântului Serghie, 1960.

⁵ Egumenul Gavriil Krizina, *Biserica Ortodoxă în Transcarpatia (sec. XX)*, 1999.

⁶ G. Raciuk, *Drumul spre sfințenie. Cuviosul Alexie Carpatinul*, Moscova, 2009.

⁷ P. Halus, *Alexie Kabaliuk – apărătorul neclintit al Ortodoxiei în Transcarpatia*, 1996, și P. Halus, *Aniversarea a 120 de ani de*

Razgulov, Chiril Frolov⁸, precum și autorul acestor rânduri⁹. Pentru canonizarea mărturisitorului în anul 2001 a fost publicată „Viața” cuviosului¹⁰.

Studiind dezvoltarea politică, social-economică și culturală a Transcarpatiei în prima jumătate a secolului XX, anumiți cercetători i-au dedicat un loc aparte personalității părintelui Alexie. Savantul rus Feodor Aristov în lucrarea *Scriitorii carpatini* apreciază după merit activitatea acestuia în domeniul renașterii Bisericii Ortodoxe¹¹. Dar el menționează câteva date greșite (spre exemplu, despre intrarea la mănăstirea uniților din „Kis Barany”) care au fost luate drept realitate de succesorii săi.

Izvoarele principale ale cercetării respective sunt documente nepublicate din Arhiva de Stat a Austriei (Österreichisches Staatsarchiv), Arhivele Naționale ale României, Baia Mare, Arhiva de Stat a regiunii Transcarpatia, arhivele eparhiilor ortodoxe ale Muncaciului și Hustului, arhivele mănăstirilor ortodoxe de la Lipcea,

la naștere și 50 de ani de la ziua morții părintelui Alexie (Kabaliuk) și cinstitarea jertfelor procesului antiortodox din anul 1914 de la Sighetu Marmației, 1996.

⁸ V. Razgulov, K. Frolov, *Apostolul Rusiei Carpatine*, Beregovo, 2001.

⁹ I. Danileț, *Mănăstirile ortodoxe ale raionului Hust (secolul XX)*, Ujgorod, 2005; I. Danileț, *Arhimandritul Alexie (Kabaliuk) – prima persoană a monahismului în Transcarpatia de la începutul secolului XX*. Materiale pentru prima conferință internațională științifico-practică *Știința europeană a secolului XXI: strategii și perspective pentru dezvoltare – 2006* (22-31 mai 2006), Dnepropetrovsk, 2006; I. Danileț, *Mănăstirea ortodoxă a Adormirii Maicii Domnului din satul Domboki*, Ujgorod, 2006; I. Danileț, *Alexandru Ivanovici Kabaliuk. 130 de ani de la nașterea eroului mișcării ortodoxe din Transcarpatia (1877-1947)*, Ujgorod, 2006.

¹⁰ *Viața Sfântului mărturisitor Alexie Carpatinul*, Hust, 2001.

¹¹ F. Aristov, *Scriitorii carpatini*, vol. I, 1916, Moscova, pp. 135-136.

Iza, Dombok, Gorodilov, Muncaci, amintiri publicate, materialele unor publicații periodice.

Sfântul s-a născut în data de 1 septembrie 1877 în satul Yasinia (astăzi orașelul Yasinia) din raionul Rahiv, în familia țăranilor bogați Ivan Kabaliuk și Ana Kulcițka. În registrul de stare civilă al satului Yasinia se menționează că botezul nu a fost făcut de preotul locului, părintele Antonie Puza, ci de preotul din satul vecin, părintele Ioan Romanet. Din amintiri se știe că acest părinte Ioan a fost rusofil și de aceea băiețelul a primit numele Alexandru. Probabil acest nume nu a fost întâmplător. Pe 30 august Biserica Ortodoxă cinstește pomenirea Sfântului Ierarh Alexandru, patriarhul Constantinopolului, a Cuviosului Alexandru din Svir și mutarea moaștelor sfântului cneaz Alexandru Nevski.

În total în familie au fost nouă copii: Dimitrie, Ana, Alexandru, Teodor, Iurie, Maria, Elena, Parascheva, Vasilina. Muncile agricole cereau un continuu efort și de aceea copiii erau obișnuiți din copilărie cu munca. Părintele Alexie își amintea de părinții lui: „Tatăl meu, Ivan, era agricultor. Mama era credincioasă, postea”¹². La vârsta de șase ani băiatul a mers la școala care ținea de parohia bisericii, unde profesor era Mihail Ștefan. Sfântul Alexie își aducea aminte: „Încă din copilărie și adolescență am început să mă gândesc deseori la chestiunile religioase și dintre cărțile cumpărate de mine o bună jumătate aveau conținut duhovnicesc”¹³. După finalizarea școlii primare, tânărul și-a dorit mult să-și continue studiile, „ardea de dorința de a intra la gimnaziu, dar rudele se temeau că această școală ar putea să omoare în tânărul Alexandru spiritul rusesc, deoarece

¹² Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 465.

¹³ *Martorul îndepărtat. Arhimandritul Alexie de la Iza, Vladimirovo*, 1928.

acolo se efectua maghiarizarea forțată a elevilor și, de aceea, a trebuit să renunțe la visul de a merge la gimnaziu”¹⁴. În acest context el e trecut la modalitatea autodidactă, citea mult, frecventa regulat slujbele bisericești. Între anii 1897-1901, Alexandru Kabaliuk și-a făcut studiul militar la Cașovia¹⁵ și Miskolc¹⁶. În anul 1898, el a vizitat pentru prima oară biserica ortodoxă greacă a Sfintei Treimi din Miskolc. După aceea a mers mereu la slujbe acolo.

După întoarcerea acasă în anul 1901, Alexandru a fost absorbit în întregime de treburile gospodărești, căci tatăl lui era deja grav bolnav. După moartea capului familiei, Ivan Kabaliuk, în anul 1903, averea a fost împărțită între urmași. O bună parte din avere a moștenit și Alexandru. „Trebuia să mă gândesc la căsătorie, ca să împart cu soția munca grea de agricultor. Tocmai atunci au început să apară fenomenele stranii care m-au făcut să renunț la căsnicie. Abia ce începeam să fac planuri pentru familie și imediat mă îmbolnăveam; când încetam să mă gândesc la asta, mă însănătoșeam. Această luptă a mea între dorința căsătoriei și refuzul ei a durat trei ani, istovindu-mă complet”¹⁷. Tânărul hucul¹⁸ i-a cerut sfat părintelui stareț Arcadie (al cărui nume de familie nu este cunoscut), care viețuia la Mănăstirea Bixad din Transilvania. Călugărul l-a sfătuit pe Alexandru să se dedice slujirii lui Dumnezeu. În anul 1945, arhimandritul Alexie își aducea aminte de această întâmplare: „Am mers la Bixad. Acolo se afla bătrânul

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Cașovia (Košice) – al doilea oraș ca mărime din Slovacia, situat în estul țării.

¹⁶ Miskolc – cel mai mare oraș din nord-estul Ungariei.

¹⁷ Din memoriile Sfântului Alexie.

¹⁸ Persoană care face parte dintr-o populație slavă din regiunea muntoasă de la izvoarele Siretului și Ceremușului din Carpații Păduroși, din Munții Maramureșului și din regiunea Obcinelor Bucovinei și care vorbește un dialect ucrainean.

egumen Arcadie; fusese alungat de la mănăstire, deoarece îi compătimea pe ortodocși. M-am dus la el. Când m-a văzut, mi-a spus toate păcatele și mi-a mai zis că dacă nu voi face pocăință pentru ele, până la Rusalii voi muri. M-am întors de la el, m-am așezat sub o cruce și am început să mă rog, fapt pentru care oamenii au început să mă considere habotnic”¹⁹.

Din amintirile părintelui Alexie: „În anul 1903 am plecat la Povcea. Acolo, lângă icoană, am simțit ajutor pentru sănătate. Acolo am auzit că în Suceava există o sihăstrie, am auzit apoi de Rusia. Am primit de la Vorobciuk două cărți de rugăciune și iarăși m-am îmbolnăvit atât de tare, încât a fost cât pe ce să mor. Și iată că într-o zi am avut un vis. Acolo erau vămi, păcătoșii se chinuiau. Mi s-a părut că am murit. După acest vis am făgăduit să devin ortodox”²⁰. De la compatrioții săi, Iacov Borkaniuk și Iurie Vorobciuk, viitorul ascet a primit cărțile *Viața cneazului Vladimir*, *Mineiele*, *Alfabetul duhovnicesc* al Sfântului Dimitrie al Rostovului. Se știe că în acești ani Alexandru frecventa, de asemenea, slujbele din mănăstirile uniate de la Boroniavo, Imsticiv, Muncaci, Maria-Povcea.

Schimbarea bruscă la nivel duhovnicesc a tânărului Alexandru Kabaliuk a coincis cu renașterea Ortodoxiei în diferitele părți ale ținutului transcarpatic. În special, în anul 1901 în satul Iza, aproape toți sătenii, cu excepția a 64 de gospodării din cele 500, au trecut la Ortodoxie²¹. Conducători ai mișcării ortodoxe în satul Iza au

¹⁹ *Memoriile arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Citat preluat din arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia*, Ujgorod, eparhia Muncaciului, 2009, p. 465.

²⁰ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia, Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 466.

²¹ Ziarul *Pravoslavniy sobesednik*, 1 iulie 1925, p. 11.

fost atunci Ioan Vacarov, Ioachim Vacarov, Maxim Pliska, Vasile Lazăr, Mikola Sabov, Vasile Kemin, Vasile Procop, Andrei Izai, Stepan Vucican²². În anul 1902, locuitorii satului Iza au delegat reprezentanți către episcopul ortodox Luchian Bogdanovići din Budapesta, cu rugămintea de a primi satul lor în componența eparhiei de la Buda. Episcopul nu a luat asupra sa această răspundere și i-a sfătuit pe săteni să i se adreseze superiorului său nemijlocit – Patriarhului Sârb Gheorghe Brankovici²³.

În data de 8 martie a anului 1902, patriarhul, aflându-se în Sremski Karlovci, a primit o scrisoare din Hust, în care Ioachim Vacarov și alți patru consăteni, tovarăși de idei, îl anunțau că majoritatea locuitorilor satului Iza au de gând să treacă la Ortodoxie și de aceea îl roagă să-i ajute în acest sens²⁴. A doua scrisoare a fost trimisă la Sremski Karlovci în data de 13 mai 1903. În aceasta sătenii cereau să li se trimită un preot ortodox. Pe 22 mai în același an a fost primit răspunsul. În scrisoare, patriarhul sublinia faptul că, pentru formarea unei parohii separate, sătenii ar trebui să părăsească biserica greco-catolică, respectând legislația în vigoare²⁵. Din alte izvoare se știe că izenii au trimis în anul 1903 în Serbia o delegație formată din trei membri. Mai târziu însuși patriarhul Brankovici a amintit de acest eveniment: „Au venit la mine țărani din satul Iza, m-au rugat să-i primesc pe ei și tot satul în sânul Bisericii Ortodoxe și să le trimit un preot ortodox. Am stat îndelung cu ei

²² *Din istoria mișcării ortodoxe în Rusia Carpatină*, 1926, p. 22.

²³ Beskidski, *Extrase din istoria restaurării credinței ortodoxe în Rusia sud-carpatină*, 1930; *Vladimirovo na Slovensku*, 1929, p. 45.

²⁴ *Revista Nedelia, Îngrijorările rutenilor carpatini*, 21 februarie, 1904, p. 124.

²⁵ F. Aristov, *Scriitorii carpatini*, vol. I, 1916. Moscova, p. 134.

de vorbă și, într-un sfârșit, le-am spus că, din cauza terorii din partea guvernului, nu pot să mă decid să le trimit preot”. Însă oamenii au insistat și l-au convins pe în-tâistătător să le trimită la Iza un preot. Patriarhul le-a dăruit delegaților un număr mare de cărți bisericești și i-a spus părintelui Gherasim Petrovici să se pregătească de plecare²⁶.

Despre evenimentele din satul Iza a aflat episcopul greco-catolic de Muncaci, Iulie Firțak, și a dispus să se trimită în sat reprezentantul său, care să clarifice totul. Vicarul apostolic Mihail Balog a ajuns la Iza în 24 martie 1903, însoțit de șeful districtului Hust, Evghenie Toma. În timpul liturghiei, el a ținut o cuvântare, după care i-a invitat pe credincioși să-și exprime nemulțumirile la casa parohială. În numele tuturor izenilor ortodocși, în fața vicarului a luat cuvântul Maxim Pliska, care a vorbit despre istoria creștinismului în Rusia Maghiară, despre lupta ortodoxiei cu uniația și a declarat că marea majoritate a satului trece la Ortodoxie și cere din Sremski Karlovci un preot corespunzător. În aprilie 1903 de la Ujgorog la Iza au venit de această dată trei preoți-misionari greco-catolici: Andrei Azarii, Petru Ghebei, Alexandru Yatskovich. Ei propovăduiau de trei ori pe zi duminica și în zilele de sărbătoare, stăteau de vorbă cu credincioșii pe străzi, lângă biserică, împărțeau cărțuții, însă nu au avut succesul dorit.

În data de 12 mai 1903, episcopul Iulie Firțak a anunțat despre situația creată la Ministerul cultelor și educației populare din Budapesta, cerând ajutor material și administrativ. În special, el îi cerea ministerului să se adreseze Patriarhatului de la Karlovci cu rugămintea sa nu li se trimită preot ortodox. De asemenea, el ruga să fie susținută misiunea din satul Iza. În data de 3 iunie, ministrul Gyula Wlassics a răspuns că, prin mij-

²⁶ Ziarul *Bucovina Ortodoxă, Prigonirea Sfintei Ortodoxii în Ungaria*, 4 mai 1904, p. 1.

locirea lui, șeful guvernului a făcut demersuri pentru susținerea solicitărilor episcopului. Prim-ministrul, într-o scrisoare semioficială din data de 12 iunie 1903, l-a rugat pe patriarhul ortodox ca acesta să refuze rugămintea sătenilor de a li se trimite preot ortodox. De sărbătoarea Sfintei Treimi la Iza au ajuns din nou cinci preoți greco-catolici pentru activitate misionară, însă mișcarea de trecere a sătenilor la Ortodoxie nu se oprea²⁷.

Ziarul guvernamental de la Ujgorod „Kárpáti Lapok” în ultimele zile ale lunii mai scria: „Locuitorii greco-catolici ai satului Iza, cu mici excepții, vor să treacă la Ortodoxie și orice încercare de a-i întoarce de la intenția lor este zadarnică. Mișcarea schismatică se răspândește și în satele vecine. Locuitorii satelor vecine vin noaptea cu carele la Iza ca să se informeze de la izenii care au fost delegați în Karlovci în privința trecerii”²⁸.

Executând instrucțiunile patriarhatului sârb, locuitorii satului Iza au strâns semnăturile necesare și au întocmit 70 de procese-verbale pentru ieșirea din biserica greco-catolică. Aceste documente au fost trimise la Sremski Karlovci. Patriarhul s-a aflat într-o situație complicată. Pe de o parte, el trebuia să execute prevederile legii din 1868 despre schimbarea religiei. Pe de altă parte, el primise din partea prim-ministrului indicații să nu reacționeze la adresările izenilor. În scrisorile adresate șefului guvernului Károly Khuen-Héderváry din 29 iunie și 12 iulie 1903, Gheorghe Brancovici menționa că a fost iarăși vizitat de delegație, însă era plecat și nu a putut să o primească. În 12 iulie patriarhul le-a scris sătenilor din Iza ca aceștia să pregătească o casă pentru preot și să ia în totalitate asupra lor întreținerea

²⁷ Ziarul *Bucovina Ortodoxă, Ortodoxia pe pământurile mării*, 4 martie, 1904, p. 2.

²⁸ S. Papp, *Despre istoria Transcarpatiei*, Ivano-Frankivsk, 2003, p. 538.

acestui. În august 1903, în Sremski Karlovci iarăși a fost amânată numirea preotului, făcând referire la faptul că această chestiune trebuie rezolvată de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Sârbe. Ședința Sinodului a avut loc în 12 decembrie 1903. Membrii acesteia au decis să ia comunitatea din Iza sub jurisdicția sa. Această hotărâre a fost adusă la cunoștința Ministerului maghiar al cultelor și educației populare²⁹. Sinodul i-a încredințat episcopului ortodox din Budapesta ocrotirea izerilor ortodocși. La începutul anului 1904, protopresbiterul Velimir Nedelkovići din Budapesta i-a anunțat pe locuitorii ortodocși ai Izei că în viitorul apropiat vor primi un preot al lor (pe părintele Gherasim Petrovići)³⁰. Se părea că în sfârșit problema izerilor va fi rezolvată.

Suntem de acord cu istoriograful S. Papp, care spune că episcopul de Muncaci a făcut o mare greșeală nerevocându-l imediat din Iza pe părintele S. Polianski, pe care credincioșii au început să-l dușmănească, și nu a trimis acolo un preot mai responsabil. De aceeași părere a fost și preotul de la Liov, Petru Homin. El presupunea că, dacă clerul greco-catolic din Transcarpatia s-ar fi întors spre popor, ar fi putut să salveze situația, însă clerul era orgolios, încerca să maghiarizeze poporul și a implicat în această treabă și jandarmeria³¹. În schimb, pe 1 decembrie 1903, episcopul l-a trimis la Iza pe părintele Andrei Azarii care, vrând să-și arate loialitatea față de autorități, a început să facă pași mari spre suprimarea mișcării ortodoxe. În data de 14 februarie 1904, într-un articol din ziarul „Görögkatolicus szemle”, el menționa că în spatele ortodoxiei din satul Iza stă rusofilia și baza politică. „Avem dovezi, dar suntem obligați să tăcem în interesul anchetei.”

²⁹ S. Papp, op. cit., p. 539.

³⁰ S. Papp, op. cit., p. 538.

³¹ P. Homin, *Problema Bisericii în Rusia Carpatină*, partea a 2-a, Liov, ianuarie 1922, pp. 46-52.

Într-o scrisoare adresată Ministerului afacerilor interne, părintele Andrei Azarii accentua că izenii Maxim Pliska și Ioachim Vacarov au o influență mare printre săteni și răspândesc zvonuri că vor trăi cu toții mai bine atunci când vor trece la Ortodoxie. „Preotul ortodox va munci pe degeaba, iar celui greco-catolic va trebui să-i plătiți”. Preotul avertiza că dacă în următoarele două săptămâni în Iza nu va veni un preot ortodox, între săteni va avea loc o schismă și mișcarea ortodoxă va slăbi. Părintele Andrei Azarii trimitea, de asemenea, multe scrisori conducerilor districtelor și comitatelor.

Șeful districtului Hust, Evghenie Toma, anunța că din 25 ianuarie 1904, după primirea răspunsului trimis de patriarhul sârb, izenii ortodocși au început lucrările pentru pregătirea bisericii și a locuinței pentru preot. De asemenea, el afirma că, potrivit informației pe care o deținea deputatul parlamentului Laszlo Negre, episcopul sârb din Budapesta, și-a exprimat speranța că sătenii nu vor îndeplini toate condițiile pentru întreținerea preotului și el va putea să le refuze numirea acestuia. În ceea ce privește cerințele care trebuiau îndeplinite de locuitorii ortodocși, acestea erau minime. Sătenii trebuiau să-i plătească preotului salariul minim al Bisericii Ortodoxe Sârbe care ținea de categoria a șasea și exista doar în satele în care locuiau 800 de oameni. Șeful districtului, Evghenie Toma, îl convingea pe guvernatorul comitatului Maramureș că mișcarea ortodoxă trebuie privită nu din perspectivă religioasă, ci din cea națională, care influențează interesele statului. „Greco-catolicii ruteni au trăit sub conducerea unor preoți desăvârșiți și patrioți. Orice neînțelegere ar apărea, ei rămâneau frați fideli ai maghiarilor. Duhovnicii și profesorii au fost educați de episcopul de Muncaci din Ujgorod în spiritul fidelității pentru Patrie și pentru poporul maghiar. Drept urmare, în ținutul nostru predomină exclusiv cultura maghiară, nu există interes pentru străinătate, în

unele părți maghiarizarea populației dă rezultate bune, limba maghiară se învață cu succes”. Evghenie Toma își exprima în fața guvernatorului temerile că, după ce învățământul duhovnicesc și școlar va trece în mâinile preoților sârbi, care au fost educați într-un spirit străin, rezultatele tuturor ostenețelor din perioada acceptării uniunii vor fi anihilate. Conform pronosticului pe care-l făcea, dacă autoritățile vor permite crearea unei comunități ortodoxe în Iza, ar trebui să aștepte ca în satele vecine Košeliovo, Lipcea și Gorinciovo să se ridice aceeași problemă. El îl ruga pe guvernator ca în cel mai scurt timp să atragă atenția autorităților supreme asupra pericolului politic al mișcării ortodoxe și să-l ajute ca episcopul ortodox din Budapesta să anuleze numirea preotului în Iza. Poziția șefului districtului era în contradicție cu legislația în vigoare a imperiului (legile din anul 1868 și din anul 1895). Sugrumarea mișcării ortodoxe, mișcare care amenința cu extinderea în toate comitatele din jur, a devenit posibilă numai după ce i s-a dat o nuanță politică.³²

La ordinul șefului districtului din 13 februarie 1904, spre Iza a fost trimisă o patrulă de poliție. Această a găsit într-una din case o adunare a sătenilor, la care au participat 25 de persoane. Cinci activiști au fost reținuți și trimiși la Hust. Acestora li s-au confiscat niște cărți de cult în limbile rusă și sârbă. În ceea ce-i privește pe ceilalți participanți, lor li s-au întocmit procese-verbale care au fost puse de către șeful districtului la baza dosarului judiciar întocmit în virtutea rezoluției Nr. 766 din anul 1898. Raportul lui din 15 februarie 1904 conține următoarele afirmații: „Schimbarea religiei ascunde în spatele său intrigi statale întemeiate. Venirea unui preot sârb ar demonstra victoria mișcării ortodoxe, ceea ar duce la urmări periculoase”. Dintr-un

³² I. Vlasovski, *Studiu de istorie a Bisericii Ucrainene Ortodoxe*, vol. 3.

alt izvor aflăm că Ortodoxia s-a răspândit și asupra satelor din împrejurime. Spre exemplu, în Gorinciovo erau gata să iasă din uniție 100-120 de oameni. Despre această mișcare erau informați cei din satele Lipcea, Kerețki, Lisicevo, Sinevir, Zolotarevo. Conducătorul districtului l-a anunțat pe contele István Tisza, șeful guvernului maghiar, despre mișcarea periculoasă împotriva bisericii greco-catolice din Maramureș. Acesta l-a chemat la Budapesta pe patriarhul sârb Gheorghe Brankovici și i-a declarat că este împotriva trimerii unui preot sârb la Iza³³. Astfel, preotul ortodox nu a mai ajuns în Transcarpatia.

În pofida arestărilor făcute și a mărturiilor preoților uniți, nu au existat suficiente dovezi în favoarea activității politice a ortodocșilor din Iza. La mijlocul lunii iulie a anului 1904, conducătorul districtului de Maramureș l-a anunțat pe prim-ministru că, „studiind toate actele necesare, eu nu am reușit să găsesc nicio dovadă care ar indica faptul că mișcarea de la Iza se bucură din exterior de susținerea morală sau materială a Rusiei”. Funcționarul a propus să adune dovezi într-un alt mod: 1) să trimită la Iza doi agenți secreți (dintre săteni sau evrei) care într-un termen scurt să facă rost de informații amănunțite; 2) să intre în contact cu cârciumarii locului, care cunosc tainele fiecărui locuitor al satului. Atât pentru prima cât și pentru cea de-a doua metodă, conducătorul districtului cerea să se aloce o sumă de bani în valoare de 2000 de coroane.

În ziua de Paști, marea majoritate a populației satului Iza a refuzat să meargă la slujbă la biserica greco-catolică. Ei au trimis o delegație din trei persoane la Budapesta, cu rugămintea de a accelera trimiterea preotului. Lucrul acesta nu a ajutat la nimic, iar delegații au fost arestați și trimiși la Sighet.

³³ A. Gherovski, *Iza și procesul de la Sighet*.

La primul proces, care a avut loc în centrul comitatului Maramureș, au fost trase la răspundere nouăsprezece persoane. Potrivit învinuirii aduse pe 15 martie 1904, pârâții ar fi încălcat articolele 172 și 173 ale Codului Penal al Ungariei, și anume: ar fi militat împotriva bisericii și clerului greco-catolic (art. 172) și și-ar fi schimbat credința din motive politice (trădarea țării) (art. 173). Drept dovadă serveau cărțile, icoanele și harta pământurilor slave confiscate de la inculpați³⁴. Martorii (în jur de optzeci de persoane), în principiu cărciumari evrei și grămăticul Bonis, afirmau pe baza unor zvonuri că inculpații spuneau că „va veni țarul rus, îi va alunga pe unguri și pe evrei și va împărți pământul între țărani ortodocși”³⁵. Potrivit învinuirii, trei³⁶ săteni au fost acuzați de conducerea mișcării ortodoxe, opt³⁷ – pentru participarea la organizarea mișcării și, în sfârșit, altor opt persoane³⁸ le-au fost aduse învinuiri privitoare la ajutorarea voluntară după începutul mișcării. Din 19 învinuiți, 13 erau lucrători cu ziua lipsiți de pământ, trei îndeplineau coșuri, doi erau lucrători cu ziua și stăpâneau o oarecare proprietate și unul era mic proprietar de

³⁴ Denasie Panteleimonitul, monah aghiorit, *Povestire despre întoarcerea și alipirea la Ortodoxie în Muntele Athos a ruteanului uniat și despre ruteni, despre ortodoxie și uniație în Rusia Carpatina subjugată, odinioară și acum*, Șamordino, 1913, p. 68.

³⁵ Ziarul *Bucovina Ortodoxă, Prigonirea Sfintei Ortodoxii în Ungaria*, 14 mai, 1904, p. 2.

³⁶ Maxim Pliska - 40 de ani, Ioachim Vakarov - 40 de ani, Vasile Lazăr - 44 ani.

³⁷ Vasile Kemin - 55 de ani, Andrei Oros - 27 de ani, Andrei Izai - 31 de ani, Gavril Pliska - 24 de ani, Vasile Prokop - 44 de ani, Petru Vucikan - 30 de ani, Mikola Sabov - 27 de ani, Andrei Vucikan - 32 de ani.

³⁸ Petru Simulik - 46 de ani, Constantin Hvust - 26 de ani, Iurie Vucikan - 31 de ani, Stepan Bugaș - 29 de ani, Vasile Șcerban - 51 de ani, Iurie Pliska - 48 de ani, Vasile Gavrișko - 48 de ani, Iurie Lazăr - 45 de ani.

pământ. În ceea ce-i privește pe liderii mișcării ortodoxe, Maxim Pliska și Ioachim Vacarov, ei erau lucrători cu ziua fără pământ, iar Vasile Lazăr împletea coșuri.

Pe 30 aprilie 1904 instanța a pronunțat sentința, potrivit căreia doisprezece inculpați au fost eliberați din arest. Șapte persoane au fost condamnate pentru instigarea oamenilor împotriva bisericii greco-catolice: Ioachim Vacarov, Vasile Lazăr și Vasile Kemin au fost condamnați la 14 luni de detenție și amendă de 500 de coroane. Maxim Pliska – la un an de închisoare și 500 de coroane, A. Oros, A. Izai, I. Pliska – la 2 luni și 9 zile și 180 de coroane amendă³⁹. Ultimii trei țărani au fost eliberați din arest din pricina faptului că ei deja își executaseră termenul de pedeapsă. Învinuirea de trădare a statului a fost retrasă. Pe lângă aceasta, judecătorul a permis restituirea „probelor” – a cărților și a icoanelor, mai puțin cartea lui A. Tovt *Unde să căutăm adevărul?*, care a fost distrusă pe parcursul anchetei.

Avocatul sighetean Artur Klein, care i-a apărut pe izenii ortodocși în instanță, a declarat apel împotriva hotărârii instanței, considerând sentința greșită. A contestat hotărârea și procurorul, dorind să obțină o pedeapsă mai severă. Pe 23 iunie 1905, în Debrecen, cauza s-a judecat în apel. Procurorul cerea ca învinuiții să fie pedepsiți și pe baza art. 173 a Codului Penal. Însă instanța a micșorat pedeapsa inculpaților la 6 luni și 50 de coroane (Maxim Pliska); la 8 luni și 50 de coroane (Ioachim Vacarov, Vasile Kemin), și, de asemenea, la 7 luni și 50 de coroane (Vasile Lazăr). Acest rezultat iarăși nu le-a mulțumit pe ambele părți și pe 10 mai 1906, Curtea Supremă de Apel din Budapesta i-a declarat vinovați de asemenea în baza art. 173 și le-a mărit pedeapsa. În acest mod, Vasile Kemin și Ioachim Vacarov (care a fost ucis de jandarmi după eliberarea din închi-

³⁹ Sentința judecătorească, Nedelia, 8 mai 1904, p. 301.

soare în anul 1905), au primit fiecare câte un an de închisoare și 50 de coroane amendă, iar A. Vucikan – 6 luni⁴⁰.

Un al doilea centru al mișcării ortodoxe a fost satul Veliki Luciki din comitatul Beregovo. În anul 1903 s-au întors acasă de la muncă din America muncitorii Iurie Rubiș și Ivan Gazii. Ei au adus de acolo cartea părintelui A. Tovt *Unde să căutăm adevărul?*, care era îndreptată împotriva uniației⁴¹. Această operă a avut o importanță deosebită pentru răspândirea mișcării ortodoxe. Sătenii din Veliki Luciki erau bine informați în privința evenimentelor de la Iza. S-a găsit corespondență care dovedește faptul că mișcarea ortodoxă din ținutul Muncaci s-a dezvoltat paralel cu cea de la Iza⁴². În special scrisoarea lui G. Rubiș către V. Procop, I. Vacarov și M. Pliska din 19 noiembrie 1903 ne informează că odinioară izenii primiseră deja din Veliki Luciki „un mic cadou” și cereau să li se trimită încă 10 broșuri, despre care autorul scrisorii scrisese deja în America⁴³. Din scrisoarea lui Rubiș reiese că în acea perioadă în Veliki Luciki erau deja 40 de persoane care își doreau să treacă la Ortodoxie. După numirea unui preot ortodox în Iza, numărul doritorilor ar fi putut să crească considerabil. În afară de G. Rubiș, scrisoarea a fost semnată de încă 9 persoane.⁴⁴

În scrisoarea din 19 decembrie 1903 către episcopul Iulie Firțak, șeful de district al Muncaciului, Laszlo

⁴⁰ S. Papp, op. cit., p. 542.

⁴¹ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe în Transcarpatia*, Filocalia, 2005, p. 442.

⁴² Österreichisches Staatsarchiv – ÖStA, HHStA Kabinettsarchiv, Geheimakten 27 (alt 29, 30), Politisches 1913, fol. 82, verso.

⁴³ Este vorba de cartea părintelui A. Tovt *Unde să căutăm adevărul?*

⁴⁴ Ivan Fedak, Ivan Șcerbak, Ivan Șestak, Petro Fenciak, Ivan Levder, Iurie Grișineț, Dmitro Rapineț, Petro Panlio, Andrei Balog.

Horvat, scria că în satul Veliki Luciki consilierul satului, Andrei Popadineț, a descoperit în casa lui G. Rubiș o adunare secretă a sătenilor. El a stat de vorbă cu Rubiș, care i-a declarat că vrea să scoată poporul din starea religioasă actuală și să-i îndrume spre „religia rusească”. Acestui sătean i s-a făcut o percheziție și i s-au găsit următoarele obiecte: portretul familiei țarului rus, viața Sfântului Vasile cel Mare editată la Moscova, patru broșuri tipărite la Mănăstirea Sfântului Serghie din Rusia, periodice editate în Cernăuți și în Rusia, cartea părintelui A. Tovt *Unde să căutăm adevărul?*, douăsprezece cărți de cult editate la Kiev, cererea de intrare în componența Bisericii Ortodoxe semnată de 54 de locuitori⁴⁵, cereri-tip pentru ieșire din uniație, un manuscris în limba rusă. Drept răspuns la scrisoarea șefului de district, în data de 28 decembrie 1903, episcopul Iulie Firțak îl ruga pe acesta să înăbușe mișcarea ortodoxă în satul Veliki Luciki încă în germene.

Pe 19 ianuarie 1904, la preotul satului, Mihail Baccinski, s-au prezentat 60 de persoane și i-au declarat că vor să treacă la Ortodoxie. Conducătorul districtului Beregov l-a anunțat despre acest episod pe șeful guvernului maghiar astfel: „Această mișcare este exclusiv religioasă și bazată pe faptul că preoțimea greco-catolică cere un

⁴⁵ Lista sătenilor care și-au manifestat dorința de a trece la ortodoxie: Iurie Rubiș, Dmitrie Rapineț, Ivan Steblak, Petru Panlio, Iurie Golod, Ivan Gaziy, Alexei Balog, Ivan Yanuta, Iurie Șafar, Petru Fenciak, Dmitrie Melika, Vasile Șafar, Ivan Levder, Mihail Andriyko, Andrei Balog, Andrei Leșko, Vasile Voloșin, Ivan Homma, Stepan Voloșin, Ivan Gaziy, Vasile Lukandi, Ivan Fenciak, Iurie Lukanineț, Dmitrie Kaciur, Iurie Levder, Iurie Țifra, Ivan Sikora, Iurie Varga, Vasile Varga, Dmitrie Varga, Ivan Ladjun, Iurie Fenciak, Ivan Terliciko, Petru Steblak, Iurie Balko, Iurie Golod, Ivan Rubiș, Iurie Turianița, Ivan Glagola, Vasile Glagola, Vasile Golod, Vasile Makara, Dmitrie Seliuk, Vasile Panlio, Ivan Steblak, Vasile Steblak, Iurie Steblak, Andrei Steblak, Petru Țifra, Iurie Draga, Iurie Trișineț, Petru Andriko, Iurie Balog, Petru Leșko.

preț foarte mare de la credincioși pentru slujbe. De aceea, împotriva lor s-a răsculat populația săracă, care s-a lăsat momită cu ușurință de propaganda ortodoxă, care le promite că atunci când vor trece la Ortodoxie, vor fi scutiți de obligațiile suplimentare legate de întreținerea preotului paroh⁴⁶. După câteva zile, același conducător de district îi scria ceva mai detaliat prim-ministrului Ungariei: „Preoților greco-catolici li se plătește dare de la fiecare casă, zile de muncă și tot felul de alte plăți, care sunt atât de mari și diferite, încât pentru popor acestea sunt o povară exagerată. În satele rutene se spune că o înmormântare te bagă în datorii, după două îți dispar vitele, iar o a treia îți ia și pământul. Cercurile înalte bisericești nu vor să se implice în aceste treburi. Clericii nu-și îndeplinesc îndatoririle duhovnicești față de credincioși, oficiază slujbele necorespunzător, părăsesc deseori parohia pentru săptămâni întregi, rânduiele bisericești sunt prescurtate în mod samavolnic pentru folosul propriu⁴⁷. Același izvor ne oferă următoarea caracterizare a preotului Mihail Bacinski: „Acesta este o persoană lacomă, care caută să tragă din orice doar foloase, este disprețuit de credincioși și nu are nicio influență asupra lor... El se gândește numai la câștig⁴⁸.”

În anul 1903, secretarul conducătorului districtului Beregov, Orest Szabo, schița următoarele pricini ale mișcării ortodoxe în regiune: 1) Dări diverse și exagerate. 2) Clerul greco-catolic s-a separat într-o castă care nu știe să se adapteze nici la popor, nici la societate, trăiește și acționează fără scop și menire... Majoritatea elevilor pleacă la studii teologice fără să aibă chemare pentru asta și fără simțul răspunderii... Aproape fiecare preot își consideră funcția ca fiind un mijloc de trai, cu ajutorul căruia o duce bine și care este avantajos. Reli-

⁴⁶ S. Papp, op. cit., p. 543.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

giozitatea poporului și multe rituri preoții le folosesc doar pentru ca să obțină un câștig material și să-și asigure un venit bunicele. 3) Propaganda panslavistă etc. Pentru îndreptarea situației și oprirea mișcării ortodoxe, Orest Szabo propunea nu doar să fie reglementate dările, ci să se stabilească o supraveghere și conducere continuă asupra clerului și a poporului⁴⁹.

Pe 18 martie 1904, în scrisoarea către episcopul Iulie Firțak, conducătorul districtului Beregov l-a anunțat pe acesta despre corespondența locuitorilor satului Veliki Luciki cu Dimitrie Ghebei, un fost preot al eparhiei Muncaciului. Ghebei, care lucrase ca profesor de teologie ortodoxă în Rusia, îi chema pe țărani la trecerea la Ortodoxie, le promitea să le trimită preot ortodox și să-i ajute în plan material.

Un articol voluminos despre mișcarea ortodoxă din satul Veliki Luciki a fost publicat în data de 5 martie 1904 în ziarul „Bucovina Ortodoxă”, care se edita la Cernăuți⁵⁰. Autorul a introdus în articol o scrisoare anonimă, scrisă de un țăran din satul respectiv, care descria procesul de trecere la Ortodoxie. Vom exemplifica doar prin câteva extrase din acest articol, care demonstrează faptul că mișcarea ortodoxă în Veliki Luciki nu avea nici influență exterioară și nici conținut antistatal: „... Noi, locuitorii din Veliki Luciki, fără nicio influență exterioară și fără niciun considerent politic, urmând doar chemarea inimii și exemplul fraților noștri din Iza, ne-am întors în sânul sfintei noastre Biserici strămoșești... În acest moment am declarat deja pentru a doua oară decizia noastră fermă și neclintită de a rămâne ortodocși în veac din neam în neam și nicio putere a lumii acesteia nu este în stare să ne schimbe hotărârea, chiar dacă ar fi să suferim până la moarte”.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ziarul *Bucovina Ortodoxă*, *Ortodoxia pe pământurile mării*, 4 martie 1904, p. 2.

Poziția Ministerului maghiar al cultelor și al educației populare în ceea ce privește mișcarea ortodoxă în Ungaria de Nord-Est, în special în Veliki Luciki, este caracterizată cu claritate de scrisoarea către episcopul Muncaciului, care a fost scrisă pe 16 iunie și trimisă sub sigiliul „secret”. „Eu cred că Dumneavoastră ați avut posibilitatea să vă convingeți de faptul că autoritățile statului au în general o atitudine binevoitoare față de biserica greco-catolică, mai ales în ceea ce privește puterea cu care se luptă împotriva mișcării schismatice care în ultima vreme se răspândește în Ungaria de Sus și care pune mai întâi în pericol pacea bisericii catolice”. Tot Ministerul făcea cunoscute rezultatele anchetei în dosarul mișcării ortodoxe din satul Veliki Luciki. „În ceea ce privește cărțile confiscate de la Gheorghe Rubiș, după conținutul lor, acestea nu sunt antistatale, ci unele care militează împotriva catolicismului. În cursul cercetărilor și al interogatoriilor, s-a aflat că ele au fost trimise de la Kiev la comanda unui profesor greco-catolic pentru biserica din Luciki. S-a mai lămurit și faptul că aceste cărți, care sunt excluse din eparhie, se află nu doar în satul Veliki Luciki, ci și în bisericile din Muncaci, Bixad și Maria-Povcea, care sunt proprietățile călugărilor catolici”. Un angajat al Ministerului îi recomandă episcopului să elimine cărțile sus-numite și să-l pedepsească pe profesorul greco-catolic.

În satul Veliki Luciki mișcarea ortodoxă a fost catalizată și de chestiunea agrară. În comitatul Beregovo domeniul întinse se aflau în stăpânirea contelui Shenborn, care nu dorea să vândă pământ țăranilor. În același timp, destul de mulți oameni se întorseseră din America și doreau să-și întemeieze o gospodărie (pentru asta și plecaseră peste ocean). Printre locuitori se răspândise zvonul că, dacă vor trece la Ortodoxie, va veni țarul rus și va împărți pământul între țărani.

În ciuda presiunii exercitate de administrația districtului, credincioșii ortodocși din Veliki Luciki au trimis o cerere către ministrul cultelor și al educației populare în care îl rugau să ia cunoștință de faptul că ei au trecut de la biserica greco-catolică la Biserica Ortodoxă Sârbă și au format o parohie separată. În același timp, ei solicitau să li se dea permisiunea de a anunța un concurs, cu scopul alegerii unui preot. În scrisoarea către adjunctul conducătorului districtului Beregov, preotul satului Luciki, M. Bacinski, avea o atitudine negativă în ceea ce privește rugămintea credincioșilor ortodocși. El își motiva pretențiile cu următoarele argumente: „1) Legea Nr. 53 din anul 1868 prevede că dorința persoanei de a trece la o altă credință trebuie declarată în prezența a doi martori în fața preotului bisericii din care face parte. La 14 zile după prima declarație, dar nu mai târziu de 30 de zile, la fel, în prezența a doi martori, trebuie să declare în prezența preotului parohiei că rămâne la dorința de trecere la o altă religie. De la preotul în fața căruia și-a manifestat dorința trecerii sau de la martorii prezenți, va primi un certificat pe care îl va înmâna preotului acelei credințe către care dorește să treacă. După asta orice biserică poate să primească în rândurile sale pe acel credincios, iar preotul care l-a primit este obligat să-l anunțe despre asta pe acel preot de parohia căruia credinciosul aparținuse până atunci”. În continuare, M. Bacinski afirma că mărturiile declaranților în ceea ce privește faptul că în 1903 ar fi trecut la Ortodoxie în temei legal 111 persoane erau neîntemeiate. El insista că pe 11 februarie a fost vizitat doar de șase persoane: Ivan Șestak, Stepan Voloșin, Petru Fenciak, Andrei Balog, Petru Panlio, Gheorghe Balko. Acești credincioși nu au mai venit la el pentru a doua oară. În ceea ce privește cererea trimisă la Minister, potrivit spuselor preotului, aceasta a fost semnată de 10 credincioși, dintre care doar trei au părăsit uniația de-

finitiv. El propunea să se tragă la răspundere celelalte șapte persoane care se foloseau de slujbele după ritul greco-catolic. Din această scrisoare se vede că preotul i-a dat mișcării ortodoxe o tentă politică: „Presupun că nu vor fi mulțumiți de preotul sârb și cu timpul își vor dori să aibă un preot ortodox rus. De aceea, și aici nu încape nicio îndoială, dacă conducerea noii biserici va da o mare importanță seminței sădite odinioară, mai ales desființării impozitelor bisericesti, ea va asigura simpatia și viitorul tendințelor naționale antistatale”.

Îndeplinind rugămințile lui M. Bacinski, adjunctul conducătorului districtului, Istvan Gulaci, în data de 9 septembrie 1905 i-a trimis ministrului cultelor și educației populare o scrisoare sub sigiliul „secret”. În scrisoare vice-gubernatorul anunța că episcopul de Muncaci și preotul din Veliki Luciki au rugat să nu li se divulge declarațiilor întregul conținut al declarației de creare a parohiei ortodoxe, motivându-și rugămintea prin aceea că ea va fi influența manifestările antistatale. I. Gulaci afirma că mișcarea ortodoxă este produsul propagandei străine și este finanțată de o sursă necunoscută. „Poporul este animat nu de convingeri religioase, ci de nemulțumirea pentru regulile statale și sociale. El așteaptă ca supărarea oamenilor să fie reparată de țar. Eu condamn această mișcare nu din perspectiva libertății conștiinței și a religiei, lucruri pe care le respect indiscutabil și fără rezerve, ci o condamn ca pe o revoltă antistatală și aș vrea să termin cu ea. Fără îndoială, organizarea Bisericii Ortodoxe este focarul ideilor și năzuințelor rusești”. Urmarea acestei scrisori a fost refuzul Ministerului cultelor și educației naționale de a recunoaște parohia ortodoxă a țăranilor din Veliki Luciki. Ortodocșii au fost nevoiți să se adreseze preoților din Budapesta, Miskolc și Sighet pentru oficierea slujbelor bisericesti⁵¹. Prim-mi-

⁵¹ Părintele I. Semedii, *Ortodoxia în Veliki Luciki*, Calendar bisericesc pentru anul 1943, Muncaci, 1942, p. 74.

nistrul Ungariei l-a obligat pe contele Shenborn să le vândă țăranilor o parte din pământurile neroditoare⁵². Acest pas a oprit pentru un timp oarecare mișcarea ortodoxă în Veliki Luciki.

În anul 1905, Iurie Rubiș, Ivan Fedak și Vasil Baloga, locuitori ai satului Veliki Luciki, au fost declarați vinovați de instanța regală din Beregovo prin sentința Nr. 6061-905 pentru infracțiunea de incitare la ură și au fost condamnați la închisoare pentru o perioadă de un an și două luni și amendă de 250 de coroane. Însă, ulterior, prin decizia instanței de apel Nr. 197-1906, în conformitate cu § 326 al Codului de procedură penală, ei au fost declarați nevinovați.⁵³

În anul 1906 locuitorii satului Veliki Luciki au ieșit oficial din biserica greco-catolică, formând o comunitate și alăturându-se Bisericii Ortodoxe Sârbe. Această schimbare a confesiunii și jurisdicției bisericești a avut loc conform legislației în vigoare, lucru care este consemnat într-un document emis de notarul public regal din Muncaci, Iulie Nagy, din 2 mai 1906 sub Nr. 155/1906⁵⁴. Ei au început să colecteze bani pentru construcția bisericii și a casei parohiale și s-au adresat la Sremski Karlovci cu rugămintea de a li se trimite un preot ortodox. Patriarhul a acceptat să-i primească pe săteni sub omoforul său și ei au fost alăturați parohiei ortodoxe a orașului Eger (Ungaria)⁵⁵. În Veliki Luciki nu s-a mai trimis preot, lucru de care s-a îngrijit personal șeful guvernului.

Un rol important în biografia tânărului Alexandru Kabaliuk l-a jucat Alexie Gherovski, nepotul lui Adolf

⁵² S. Papp, op. cit., p. 544.

⁵³ ÖStA, 82, verso.

⁵⁴ *Despre situația juridică a Bisericii noastre Ortodoxe în Rusia Carpatină*, *Pravoslavniy Karpatorusskiy Vestnik*, martie-aprilie 1936, p. 3.

⁵⁵ *Istoria Bisericii Creștine Ortodoxe pentru elevii carpatoruși ai școlilor populare și civile*, Ujgorod, 1936, p. 41.

Dobrianski. În articolul „Iza și procesul de la Sighet” Gherovski a vorbit despre împrejurările primei întâlniri cu Alexandru Kabaliuk: „Ne-am îndreptat pentru început spre Kosov, la Ghelitovici, preotul uniat al locului, i-am luat pe cei doi fii ai săi, studenți la universitate și, împreună cu ei, ne-am pornit spre Jabie, iar de acolo, întâi la Ciornogora, după care în valea râului Tisa, în Rahiv, iar de acolo în Yasinia, la arhiereul uniat de acolo, Bacinski, cu al cărui fiu, student la seminarul teologic uniat, mă cunoșteam. Părintele Bacinski avea o familie numeroasă. Am petrecut la el în vizită câteva zile. Ne-am simțit foarte vesel cu copiii lui, care erau de o vârstă cu noi. Într-o zi, când noi, cei tineri, ne distram în sufragerie, ușa s-a întredeschis și a apărut capul părintelui Bacinski. El m-a chemat în camera alăturată și a început să-mi vorbească despre prigoanele împotriva ortodocșilor din Iza.

«Știți, mi-a spus el, ce se întâmplă acolo, cum suferă oamenii de acolo și luptă pentru credința veche. Trebuie să-i ajutăm. Eu însumi nu pot să fac nimic și nici meni dintre preoți nu va face nimic, căci cu toții ne temem. Și eu mă tem. Vedeți, am o familie mare. Și dacă aș începe să-i ajut pe izeni, cu toții ne-am fi aflat demult în stradă. Chiar și cu propriii copii, în prezența oamenilor străini, vorbesc doar în maghiară. Dar dumneavoastră, fiind nepotul lui Dobrianski, trebuie să faceți ceva pentru ei, trebuie să-i ajutați.»

Când l-am întrebat ce aș putea să fac pentru ei, părintele Bacinski mi-a răspuns că îmi va da un om, prin intermediul căruia voi putea să-i ajut pe izeni. El mi-a spus că printre enoriașii lui este un tânăr care a făcut deja armată, este foarte credincios, onest și își dorește să-i slujească Bisericii și de aceea nu se însoară, cu toate că are deja treizeci de ani. «El trebuie trimis în Rusia la o mănăstire oarecare, ca să mai învețe acolo, apoi să-i oferim posibilitatea să viziteze locurile sfinte, în special

Ierusalimul și Kievul. Iată, el este cel mai potrivit om pentru ajutorul izenilor și tuturor celor care luptă pentru credința cea veche».

Potrivit planului părintelui Bacinski, sus-menționatul trebuia apoi să se întoarcă în patrie ca ieromonah și să meargă la Iza. «Aveți niște rude în Rusia care ar putea să organizeze lucrul acesta.» Apoi, părintele Bacinski a mai adăugat: «O să vă fac cunoștință cu el, dar în tîlnirea voastră nu trebuie să se petreacă în prezența mea. Se numește Alexandru Kabaliuk». Părintele Bacinski mi-a arătat pe geam un pom în livadă. «Vedeți acel păr, mergeți acolo. El o să vină la dumneavoastră.»

M-am dus în livadă și m-am așezat sub păr. După un timp oarecare, de mine s-a apropiat un huțul tânăr, chipeș, blond, cu ochii albaștri. Părintele Bacinski a avut dreptate. Era un om profund credincios, gata să săvârșească acte de curaj. Visul lui era să ajungă la locurile sfinte și să se întoarcă la locul de baștină, ca să-i ajute pe luptătorii pentru credința veche. I-am organizat o călătorie în Rusia, prin intermediul unchiului meu, Anton Semionovici Budilovici, rectorul Universității din Tartu, care era căsătorit cu mătușa mea Elena, sora mamei mele⁵⁶.

În acest mod, în anul 1905, Alexandru Kabaliuk a făcut o călătorie la Kiev. Acest drum l-a influențat puternic pe tânăr. El a vizitat Lavra Pecerska din Kiev, și a achiziționat sau a primit în dar o mulțime de cărți cu conținut teologic. Întorcându-se în Yasinia, Alexandru Kabaliuk și-a făcut acasă o chilie „și a început să se roage în ea ca ortodoxii”⁵⁷. Despre activitatea sa misionară, sfântul își va aduce aminte mai târziu: „Și m-am decis în chip neclintit să organizez un cerc particular,

⁵⁶ A. Gherovski, *Iza și procesul de la Sighet*, http://ukrstor.com/ukrstor/gerowskij_iza.htm.

⁵⁷ Monahul Alexie Dehterev, *Memoriile arhimandritului Alexie*, Pravoslavniy Karpatorusskij Vestnik, nr. 8/1937, p. 11.

chipurile pentru citirea Psaltirii, dar în realitate – pentru propaganda ascunsă a Sfintei Ortodoxii și a rusismului, ceea ce eu consideram atunci – și consider și acum – a fi nedespărțite una de alta. Pretutindeni, unde puteam, eu, împreună cu tovarășii mei de luptă, mai ales în timpul slujbelor, propovăduiam Sfânta Ortodoxie. Jandarmii maghiari simțeau că ceva nu-i în regulă în comportamentul meu, în faptul că frecventam cu zel toate slujbele. Chiar au încercat de câteva ori să mă rețină și să mă interogheze – despre ce vorbeam cu poporul? Însă nu reușeau să-mi aducă vreo învinuire și mă lăsau în pace. Aici trebuie să subliniez atitudinea destul de răbdătoare față de ortodoxie a maselor populare uniaste în acele vremuri, relativ recente. Eu propovăduiam Sfânta Ortodoxie aproape deschis, dar nimeni nu m-a dat niciodată pe mâna jandarmilor”⁵⁸.

Pentru coordonarea răspândirii mișcării ortodoxe în Transcarpatia țărani organizau ședințe secrete. Una dintre aceste ședințe s-a petrecut în orașul Hust, în casa lui Mihail Palkanineț. La adunare a venit câte un delegat din treizeci de sate. Ei au hotărât să-i încredințeze lui Teodor Marințivski, originar din satul Osoi, transmiterea în satul Iza a cărților ortodoxe de cult și deschiderea unei case de rugăciune în taină în casa lui Mihail Simulik. O casă asemănătoare a fost deschisă în satul Veliki Luciki de către Gheorghe Rubiș. În memoriile arhimandritului Alexie citim: „Cu toții frecventam cu râvnă slujbele uniaste: la Boroniavo, Bixad (România), Maria Povcea (Ungaria), Muncaci, Striciv, Ujgorog etc. Dar, în același timp, ne rugam după cărțile ortodoxe. Eu propovăduiam în timpul slujbelor despre apropierea instaurării «adevărului» (odespre întoarcerea la Ortodoxie nu aveam voie să vorbesc direct, ca să nu fiu învinuit de încălcarea legii siguranței statului atât eu, cât și cei ce

⁵⁸ Ibidem.

mă ascultau), propovăduiam despre faptul că tot necesarul pentru triumful acestui adevăr se înfăptuiește de către membrii noii organizații și făceam apel ca toți să ne urmeze cuvântul și exemplul. Așa, treptat, se pregătea terenul pentru trecerea poporului la Ortodoxie”⁵⁹.

Activiștii mișcării ortodoxe înțelegeau că ținutul are nevoie de un preot ortodox al său, căci sătenii erau nevoiți să se adreseze pentru săvârșirea slujbelor la cerere preoților de la Budapesta, Miskolc, Eger. Această posibilitate nu o aveau toți ortodocșii, ci doar cei mai înstăriți. La una dintre ședințele secrete s-a hotărât ca Alexandru Kabaliuk să fie trimis la Kiev, ca să solicite conducerii superioare bisericești trimiterea în ținut a unui duhovnic. Potrivit amintirilor părintelui Alexie, în anul 1906 el s-a întâlnit la Kiev cu arhimandritul Ambrozie. Trebuie să menționăm că această informație necesită o oarecare precizare. Starețul Lavrei Peșterilor din Kiev a fost, într-adevăr, arhimandritul Ambrozie Bulgakov, însă perioada conducerii lui datează din 1909 până în 1918. În anul 1906 el era stareț al Lavrei de la Poceaev. Putem să presupunem că Alexandru Kabaliuk s-a întâlnit cu arhimandritul Ambrozie Polianski, rectorul seminarului teologic de la Kiev. Arhimandritul Ambrozie a contribuit la întâlnirea transcarpatinului cu membrul Sfântului Sinod, mitropolitul Kievului Flavian Gorodețki. „Mitropolitul m-a ascultat cu atenție, dar nu a putut să facă nimic în ceea ce privește trimiterea la noi a unui preot. El doar m-a sfătuit să mă întâlnesc în Jitomir cu episcopul Antonie, pe care îl interesează viața Rusiei Carpatine”⁶⁰. În Jitomir, Alexandru Kabaliuk nu a reușit să dea de episcopul Antonie Hrapovițki, dar, cumpărând un număr mare de cărți de cult, el s-a întors la Yasinia.

⁵⁹ Ibidem, p. 12.

⁶⁰ Ibidem.

„Cu scopul difuzării cărților duhovnicești, am colindat în acea vară (1906) tot raionul imens al actualei Rusii Carpatine – de la Yasinia până la Berezni. În perioada peregrinărilor mele m-am convins personal că spiritul ortodox se lărgeste și se întărește...”⁶¹

Pe 12 iulie 1906, în casa lui V. Birov din satul Bilki a avut loc următoarea ședință secretă a ortodocșilor. Membrii adunării au decis să-l trimită pe Alexandru Kabaliuk la Iacov Borkaniuk din Poceav, cu rugămintea trimiterii unui preot ortodox. În Lavra de la Poceav delegații l-au întâlnit pe episcopul Antonie, care i-a propus lui Kabaliuk să fie tuns în monahism și să intre în rândul fraților mănăstirii. În acel moment tânărul ascet nu putea să accepte propunerea ierarhului, deoarece în patrie îl așteptau tovarășii lui de luptă.

În anul următor, membrii adunării din satul Ilnița au decis să-l trimită pe Kabaliuk în anul 1908 la Sfântul Munte Athos. Aflăm despre pelerinajul din 1908 la locurile sfinte ale Palestinei din amintirile părintelui Alexie, care au fost notate în anul 1945. „În Ierusalim m-am alăturat pelerinilor la începutul Postului Mare. Mă spovedeam, mă împărtășeam. Am vizitat toată Palestina, Mormântul Domnului, Nazaretul, Marea Galileii, Tiberiada, Iordanul, Ierihonul, Muntele Carantaniei, unde Domnul a postit timp de patruzeci de zile, am fost lângă Marea Moartă, la Mănăstirea Sfântului Sava, la Betleem, lângă stejarul din Mamvri. Conducătorul misiunii rusești era arhimandritul Leonid. Eu îi vorbeam despre Austro-Ungaria, căci el nu auzise de Rusia Carpatină”⁶².

Informația despre vizitarea Palestinei de către Alexandru Kabaliuk o dezvoltă ieroschimonahul Denasie care scria: „În Ierusalim, Alexandru Kabaliuk a aflat cu

⁶¹ Ibidem, p. 13.

⁶² Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 467.

mirare că la Mormântul Domnului se săvârșesc zilnic liturghii și de către greci, și de către catolici, și de către armeni, dar niciodată nu se săvârșesc de către uniati, și nici nu li se permite lucrul acesta. În alte locuri din Ierusalim și în tot Pământul Sfânt sunt biserici creștine și de alte diferite confesiuni, însă nu există nici una greco-catolică. «Ce fel de credință este această credință uniată, se gândea el?» Și a început încă mai mult să o deteste și să simtă din ce în ce mai multă simpatie pentru Biserica Ortodoxă Răsăriteană. El a văzut cum în Sâmbăta Mare Patriarhul Ortodox grec primește Focul Sacru din cer... A văzut cum stingea toată lumea focul lângă Mormântul Domnului și în Biserica Învierii lui Hristos, cum paza turcească a urmărit cu atenție toate acestea, apoi l-a examinat pe însuși Patriarhul, au fost închise toate ușile bisericii și doar după asta a fost lăsat Patriarhul Ortodox grec, îmbrăcat doar cu anteriorul, în interiorul Mormântului Domnului... A văzut cum după asta s-a instaurat liniște și cu câtă emoție toți Îl rugau pe Domnul Dumnezeu Atotțiitorul și așteptau mila dumnezeiască... focul haric ceresc, pentru rugăciunile cu lacrimi – în acele clipe sfinte – spuse chiar în fața Dătătorului de Viață Mormânt al Domnului de către Patriarhul Ortodox grec, preafericitul Kir Damian... El a văzut și a memorat acele clipe de neuitat de exaltare sfântă, când patriarhul a ieșit deodată cu focul haric și toți ortodocșii, mai ales arabii, într-o clipită, de parcă ar fi luat foc de la o scânteie electrică, au fost cuprinși de un entuziasm de nedescris... El simțea cum îi bătea inima de bucurie, iar lacrimile de umilință curgeau pârâu din ochii lui. Și-a aprins și mănunchiul lui din 33 de lumânări... A văzut cum ceilalți parcă se ungeau cu acel foc și el însuși pipăia cu mâinile focul, iar acesta nu îl ardea. Își dădea cu acel mănunchi pe față, pe barbă, l-a pus pe pieptul desfăcut și, în sfârșit, în gură... Și, o, mare minune! Acel foc nu ardea nici cătuși de puțin...

Toate acestea i-au stârnit lui Kabaliuk dorința de a deveni cât mai repede fiu al Sfintei Biserici Ortodoxe de Răsărit”⁶³.

După Paști, Alexandru Kabaliuk a plecat la Athos. „Spre Sfântul Munte Athos plecau mulți din Smirna, prin Salonic. Am mers imediat la Mănăstirea Sfântului Pantelimon. Acolo l-am găsit pe compatriotul meu Viaceslav, în schima mare monahul Varuh (Vasile Tecza) din Bistre. El plecase la Athos în urmă cu zece ani. A ajuns acolo, mergând de sărbătoarea Sfântului Ioan de la Suceava în Bucovina la slujbă și cu ei (adică, cu pelerinii) a plecat la Athos”⁶⁴. Prin intermediul lui Varuh, Alexandru a făcut cunoștință cu schimnicul Denasie Iușkov și cu starețul mănăstirii rusești a Sfântului Pantelimon, arhimandritul Misail Sopeghin.

„După trapeza generală frățească și litiile din catedrala principală a Sfântului Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon, arhimandritul Misail l-a felicitat pe Alexandru pentru trecerea la Biserica Ortodoxă și i-a dăruit spre binecuvântare icoana Maicii Domnului a Acatistului cu inscripția pe verso: «Această sfântă icoană a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, copie a icoanei făcătoare de minuni de la mănăstirea athonită Zoграфu, numită *a Acatistului* sau *Prevestitoarea*, a fost pictată și sfințită în Muntele Athos și se dăruiește de egumenul mănăstirii rusești din muntele Athos a Sfântului Pantelimon, arhimandritul Misail, împreună cu toți frații întru Hristos, nou convertitului în sfântul nostru așezământ la Biserica Răsăriteană, Apostolească, Ortodoxă, de astăzi fiului nostru duhovnicesc, robului lui Dumnezeu Alexandru Kabaliuk, locuitor și supus al Austro-Ungariei, spre binecuvântare de la Sfântul Mun-

⁶³ Denasie Panteleimonitul, monah aghiorit, op. cit.

⁶⁴ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 467.

te Athos – pământul Împărătesei Cerurilor și al sfântului nostru așezământ în numele Sfântului Marelui Mucenic și Tămăduitor Pantelimon, pentru primirea ajutorului cu har în toate necazurile, relele și năpastele de orice fel, împotriva vrăjmașilor celor văzuți și nevăzuți și spre întărirea în făgăduință dată de el cu solemnități de a fi credincios și ascultător chiar și până la moarte Bisericii Ortodoxe Sfinte Sobornicești, Apostolești, Răsăritene, al cărei cap este întru tot sfântul Domnul nostru Iisus Hristos. Amin». În momentul de față această icoană se află în Biserica Bunevestiri din orașul Hust.

De la Athos Alexandru Kabaliuk s-a întors trecând prin Constantinopol, unde a vizitat metoacele athonite, prin Constanța și Iași. La Cernăuți s-a întâlnit cu frații Gherovschi și cu părintele Dionisie Kiseliiov. Din memoriile Cuviosului Alexie aflăm următoarele: „Am cucerit peste tot: Hust, Luciki, Iza, Tereblia, Dubove; mi s-au dat niște pomelnice: din Ilnița, Bilok, Osoi, Hust. La Boroniavo ne-am întâlnit. La Hust, în casa lui Palkanineț, ne-am sfătuit cum să-i ajutăm pe ortodocșii din Iza și Luciki. Au primit totul – cărțile, icoanele, tablourile. Până la Iza nu am putut să le ducem, eram verificați de jandarmi...

La Palkanineț am avut un consiliu unde am discutat cum să-i ajutăm pe izeni. Din Osoi, Feodor Marințivski a fost cel care a dus la Iza cărțile de cult. Cei din Iza au ajuns la capătul puterilor. Marințivski a dus cărțile: Mineie, Octoihuri, Psaltiri, odoare de la Ierusalim. Le-a transmis tatălui lui Amfilohie Kemin. Pe cine să trimită la studii? Ni s-a spus că nu se eliberează formulare. «Vedeți, o să vă rețină, o să vă aresteze, dar nu o să vă elibereze formulare.» Din Iza au sosit Vasile Vakarov și Ștefan Kemin, au venit noaptea la Palkanineț. Andrei Kemin ne-a povestit că au fost la Karlovci, la patriarhul Branovici, ca să li se dea un preot. «Nu vor să unească două popoare» – așa ne-au spus, așa crede guvernul.

«Trebuie să trimitem copiii (la învățătură)». Izenii ne-au dat de înțeles că au câțiva oameni care ar merge să învețe.

De la Ujgorod am plecat la Luciki, la Gheorghe Rubiș. O femeie evlavioasă din Zniațev ne-a spus că o să ne conducă la el. Am înnoptat la Zniațev și în ziua următoare ea ne-a condus peste câmpuri spre Luciki. Eram eu, Marintivski, Babinet; ne-a lăsat în porumbiște și s-a dus singură la Rubiș. Când a intrat în casă, l-a găsit rugându-se”.⁶⁵

În anul 1909 în orașul Hust în casa lui Mihail Palkanineț a avut loc o adunare la care au participat reprezentanții comunităților de ortodocși din Ilniți, Bilki, Veliki Luciki. Participanții întrunirii au convenit în unanimitate că este nevoie de hirotonirea unui preot ortodox. În același an Alexandru Kabaliuk a plecat la Kiev după niște cărți, iar de acolo, la rugămintea contelui Vladimir Babrinski, a ajuns la Mănăstirea Sfântului Onufrie, care se afla în ținutul Holmsk. La mănăstire s-a întâlnit cu vlădicii Antonie și Evloghie Gheorghievski, cu arhimandritul Serafim Ostrumov, cu starețul mănăstirii ieromonahul Serghie Koroliov (din 31 august până în 8 decembrie a anului 1909).

„Am început să fac ascultare. Prima ascultare a fost coacerea prescurilor și a pâinii. Pentru supravegherea mea l-au numit pe ieromonahul Alexie academicianul (adică absolvent al unei Academii duhovnicești), care mă învăța, și pe ieromonahul Ștefan Tverdinski care și el m-a învățat. Au studiat cu mine Liturgica, Sfânta Scriptură, Istoria Bisericii. Au spus predici frumoase... Mi-a venit greu cu accentul. Mi-au dat să citesc Apostolul și au fugit toți din biserică. «Cine este acesta – spuneau, – parcă e bulgar». Arhimandritul a citit frumos. Mi-a spus:

⁶⁵ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 468.

«Învățați-vă să citiți cu accentuare. Crezul citiți-l cu accentuare.» Am făcut ascultare chiar până la Adormirea Maicii Domnului”⁶⁶. Pe 25 martie 1910 starețul mănăstirii, arhimandritul Serafim, l-a tuns pe Alexandru în monahism, dându-i numele de Alexie, în cinstea Sfântului Alexie, omul lui Dumnezeu.

Întorcându-se în ținutul natal, Cuviosul Alexie Kabaliuk a vizitat toate satele ortodoxe și „le-a întărit”. După Paște, în anul 1910, el iarăși a sosit la Mănăstirea Yablocinski și a început să se pregătească de primirea hirotoniei într-un preot. Însă dat fiind faptul că monahul nu avea acte, deoarece acestea fuseseră confiscate de jandarmii maghiari, hirotonia nu a fost posibilă. Conducerea mănăstirii a decis să-l trimită pe Alexandru, împreună cu arhimandritul Serafim, la Suceava, de ziua Sfântului Înaintemergător și Botezător Ioan. La această sărbătoare s-au adunat destul de mulți locuitori ai Rusiei Maghiare care au confirmat persoana lui Alexie Kabaliuk și activitatea lui misionară.

Pe 11 iulie 1910 a avut loc hirotonirea părintelui Alexie într-un ierodiacon, iar pe 15 august, în ziua Adormirii Maicii Domnului, el a fost hirotonit ieromonah de către Înaltpreasfințitul Evloghie, arhiepiscopul Holmskului⁶⁷. Sunt importante amintirile vlădicăi Evloghie despre Alexie Kabaliuk: „Țăranul carpatorus Alexie Kabaliuk era unul dintre cei care cu tot sufletul tindea către întoarcerea în sânul Bisericii Ortodoxe. El a vizitat Athosul, acolo a primit Ortodoxia, a venit de acolo la mine în Holmsk și eu l-am îndreptat spre Mănăstirea Yablocinski, unde a fost tuns în monahism și unde eu l-am hirotonit în rangul de preot. Aprovizionându-l pe

⁶⁶ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 470.

⁶⁷ Lista și descrierea exactă a viețuitorilor Mănăstirii Sfântului Nicolae din satul Iza al raionului Hust.

părintele Alexie cu cărți de cult și cu obiecte bisericești, l-am trimis în patrie (Rusia Ungară) în calitate de misionar ortodox; la chemarea lui au început să răspundă compatrioții lui; pe unii dintre aceștia el i-a trimis la Mănăstirea Yablocinski, unde ei au fost pregătiți, după exemplul lui, pentru activitatea de pionieri ai ortodoxiei în Rusia Carpatină”⁶⁸.

Obținând cetățenia rusă și primind documentele corespunzătoare, în toamna anului 1910 Alexie Kabaliuk a pornit din nou spre Athos, ca să-și schimbe documentele sale rusești de călugăr cu unele athonite, lucrul care i-ar fi dat posibilitatea să se întoarcă fără piedici în țara natală. La Athos Cuviosul Alexie Kabaliuk a primit în dar de la arhimandritul Misail „un potir de aur, trei rânduri de veșminte, icoane” și un act care atesta faptul că el era viețuitor al Mănăstirii Sfântului Pantelimon. În continuare, Cuviosul Alexie Kabaliuk, având o scrisoare de intenție de la Athos, s-a adresat patriarhului de la Constantinopol, Ioachim al III-lea, cu rugămintea de a-l numi misionar patriarhal pentru Rusia Ungară. Ioachim i-a recomandat tânărului ieromonah să se adreseze patriarhului de la Karlovac, în subordonarea căruia erau comunitățile ortodoxe ale Austro-Ungariei⁶⁹.

În primăvara anului 1911, Cuviosul Alexie Kabaliuk s-a întâlnit cu patriarhul sârb Luchian Bogdanovici, care l-a numit ajutor al preotului ortodox din Miskolc, grecul (după alții, românul) Gavriil (Aurel) Motin, pentru satele ortodoxe Veliki Luciki și Iza.⁷⁰ La începutul Postului Mare, părintele Alexie, însoțit de Ilia Pirciak, a

⁶⁸ Mitropolitul Evloghie Gheorghievski, *Calea vieții mele*, http://www.krotov.info/acts/20/1910_16/eulo_15.html.

⁶⁹ *Martorul îndepărtat. Arhimandritul de la Iza, părintele Alexie* (eseu biografic), Calendar rusesc ortodox pentru anul 1929, Vladimirovo, 1928, p. 19.

⁷⁰ *Cum a câștigat uniția pe pământurile Rusiei maghiare?*, Vera i Țerkov, Cernăuți, nr. 5, p. 4.

sosit la Muncaci, unde a oficiat primele slujbe în casa lui Ivan Homa. Pe parcursul următoarelor două săptămâni, nevoitorul a oficiat slujbe la cerere, botezuri, cununii, spovedanii. „Acolo am făcut o biserică. Oamenii din Luciki își aduceau copiii ca să-i boteze, spunându-le jandarmilor că duc copiii la oraș ca să-i vaccineze de variolă. Toți cei din Luciki s-au împărtășit. Am botezat în jur de 60 de copii, am cununat câteva perechi”.⁷¹ „La Batevo, după ce m-am schimbat cu alte haine, am fost iarăși însoțit de Marintșivski. În desagi (doi saci legați care se poartă pe umăr) am pus totul, iar toporul l-am luat în mână. Am luat și antimisul de la Athos, de la Mănăstirea Sfântului Pantelimon. La Batevo l-am văzut pe Mihail Palkanineț. Însoțitorii mei s-au apropiat de el. Palkanineț le-a spus: «În această noapte a venit la mine un bătrânel care mi-a spus: ‘Scoală-te, mergi la gară și adu-i la tine’.» Palkanineț ne-a adus la el. El ne-a însoțit cu trenul până la Korolevo, apoi la Gorbki, după care am traversat Tisa cu o barcă, el a luat o căruță și ne-a adus la el. Mi-am desfășurat în taină activitatea la Palkanineț și acolo veneau izenii. Apoi am plecat acasă și acolo, într-una din camere, mi-am făcut un paraclis unde am slujit ca monah; m-am prezentat la notar, primar – nimic. A fost la mine și preotul greco-catolic, s-a mirat de ceea ce mi se întâmpla, este un om destul de bun. Autoritățile l-au chemat la judecătorie, întrebându-l de ce s-a mirat, cum de și-a permis; diacul și paracliserul lui sunt oameni neutri.”⁷² De la Muncaci s-a mutat în Veliki Luciki. Locuitorii acestui sat au încercat pe cale legală să obțină numirea Cuviosului Alexie Kabaliuk ca

⁷¹ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 472.

⁷² Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 473.

preot al lor. Pentru asta ei au trecut pe numele lui o casă și la o adunare generală l-au primit în obștea lor sătească, însă notarul locului nu a susținut decizia obștii. „Am venit – era o adunare sătească. Toți m-au primit ca pe un membru al obștii din Luciki. Dar notarul ungar nu a fost de acord și a chemat jandarmii și m-a acuzat că am făcut propagandă împotriva religiei greco-catolice și de aceea nu pot să mă considere cetățean al lor. M-au trimis la judecată, la Muncaci, iar oamenii au mers după mine. Am stat patru zile la închisoare; femeile îmi aduceau mâncare și apoi am fost condus în satul natal. Mi s-a ordonat să stau acasă”.⁷³

Potrivit ziarului „Máramarosi Független Ujság”, pe 10 februarie 1912, Alexie Kabaliuk, având scrisoare de intenție de la Miskolc, a ajuns la Iza, unde a doua zi a săvârșit dumnezeiasca liturghie. Jandarmii maghiari l-au arestat și l-au ținut la închisoare până în momentul în care judecătorul de district i-a dat voie să-și desfășoare activitatea religioasă pentru o perioadă de trei zile.⁷⁴ În acest timp el a sfințit casa de rugăciune, a botezat în jur de 300 de persoane, a cununat 19 perechi, a împărtășit la spovedania generală 1300 de credincioși⁷⁵. „La Iza am făcut o cruce, izenii au vrut să le-o sfințesc. Am arătat scrisoarea în care se spunea că am fost trimis să sfințesc crucea... Am fost întâmpinat cu solemnități, era anul 1912, de Întâmpinarea Domnului. Ce se întâmplă? Am fost luat la notar, el nu mi-a notat numele. Notarul de la Iza era reformat, el mi-a spus: «Vă rog să rămâneți.» Era bun notarul, maghiar. A fost dat afară. S-au botezat mulți, în jur de trei sute, câte zece într-o

⁷³ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 473.

⁷⁴ *Máramarosi Független Ujság*, 18.02.1912 – X. 5.

⁷⁵ Ziarul *Ruska pravda, Ortodoxia în Rusia maghiară*, 1 martie, 1912, p. 3.

cristelniță. Singuri mergeau în jurul cristelniței și cântau: «Câți în Hristos v-ați botezat». După ce au aflat despre mine, jandarmii mi-au adus o scrisoare și mi-au zis să părăsesc Iza în trei zile. Am plecat acasă”.⁷⁶

În iarna anului 1912 părintele Alexie slujea iarăși în satul Veliki Luciki. După una dintre slujbe jandarmii l-au învinuit de propagandă împotriva bisericii greco-catolice, l-au arestat și l-au trimis la închisoarea din Muncaci. Cuviosul Alexie Kabaliuk a stat închis patru zile, după care a fost trimis în satul natal Yasinia. Ajungând în ținutul Rahivului, viitorul sfânt a început să desfășoare o largă activitate misionară, deseori se afla chiar și în orașul Hust. Lucrul acesta a ajuns la cunoștința autorităților, care au început să-i pregătească arestarea. Pe 17 iunie 1912 angajații poliției și cei ai poliției de frontieră au percheziționat casa ieromonahului Alexie. Ei au confiscat din biserica casei potirul, veșmintele preoțești, cărțile și au pus casa sub sechestru.⁷⁷

Încercând să se salveze de arestare, ieromonahul Alexie a plecat la Cernăuți. „Am chibzuit mult – ce să fac: să mă întorc acasă și să mă predau autorităților sau să plec în Rusia. Și m-am decis să plec la Mănăstirea Yablocinski, unde le-am relatat celor de acolo cu de-amănuntul despre prigoanele care au început împotriva ortodocșilor. La scurt timp despre lucrul acesta au aflat ziarele din Europa – tipărite în rusă, franceză, engleză... – au început să apară articole care dezaprobau teroarea maghiară. Trăind o perioadă oarecare la Mănăstirea Yablocinski, am pornit spre Moscova, unde în acea perioa-

⁷⁶ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 473.

⁷⁷ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 473.

dă se serba canonizarea Patriarhului Gherman”⁷⁸. La Moscova ieromonahul Alexie s-a întâlnit cu mitropolitul de Moscova și Kolomenskoye Vladimir Bogoyavlenski și cu arhiepiscopul Platon Rojdestvenski. Împreună cu arhiepiscopul Platon, Kabaliuk a plecat în America, unde a desfășurat activitate misionară printre cei din „ținutul vechi”. Pentru activitatea sa primea o sută de dolari pe lună. S-a păstrat o fotografie unicat din anul 1912, în care părintele Alexie apare împreună cu secretarii organizațiilor de Asistență mutuală din orașul Wilkes Barre (Pennsylvania).

Avem la dispoziție o scrisoare-felicitare a arhiepiscopului Platon către ieromonahul Alexie, fapt care mărturisește multa prețuire pe care o avea arhipăstorul față de activitatea tânărului preot. „Adevărat a înviat, iubite frate și pătimitorule întru Hristos. Îmi pare foarte rău că această scrisoare a mea s-a făcut atât de mult așteptată și tu ai putut să crezi că eu am uitat de tine și nu vreau să răspund la chemarea ta în ajutor. Nu, eu nu te-am uitat și nu te voi uita, căci în fața ochilor mei mereu stă viu chipul tău pătimitor, iar eu, la fel ca și odinioară, mă simt înduișat de faptele tale mucenicești pentru credința noastră sfântă și îți sărut rănile, împărțându-mă prin aceasta de menirea ta, rară și demnă de invidiat în zilele noastre. Suferințele pentru Sfânta Ortodoxie, pentru credința curată a strămoșilor noștri minunați, ce poate fi mai râvnit pentru noi, rușii ortodocși și slugile lui Hristos? Fie ca Hristos să te întărească! Nădejdea în acest ajutor este ancora vieții tale și să știi că iubirea frățească pe care ți-o purtăm va fi mereu cu tine”.

După moartea episcopului uniat Iulie Firțak, în locul acestuia a fost numit Antonie Papp. Pe 28 aprilie 1912 la Sighet a avut loc o adunare a clerului greco-ca-

⁷⁸ Din amintirile lui Alexie Kabaliuk, Fântâna duhovnicească a Carpaților, nr. 2/1997, p. 5.

tolic. Acesta i s-a adresat guvernului cu rugămintea de a suprima mișcarea ortodoxă. Prefectul comitatului Maramureș, baronul Zsigmond Perényi, a promis să organizeze o acțiune împotriva Ortodoxiei și a început în anul 1912 pregătirea unui nou proces judiciar⁷⁹.

La inițiativa preotului greco-catolic al satului Iza, Andrei Azarii, a fost intentat un proces penal împotriva locuitorilor satului care au fost suspectați de falsificarea documentelor. Dat fiind faptul că instanța a ajuns la concluzia că așa-zisele adeverințe falsificate de trecere la Ortodoxie au trecut în posesiunea părintelui Gavriil Motin din Miskolc, dosarul a fost transferat în competența procurorului regal al orașului respectiv. Studiind circumstanțele anchetei, procurorul Buliovski, pe 26 aprilie 1911, a încetat ancheta judiciară în privința dosarului penal al lui Petru Kaško și al complicilor acestuia pentru lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii. Procurorul a exemplificat printr-un șir de argumente pe baza cărora a fost adoptată decizia. Spre exemplu, Ivan Ciopei și cei 821 de complici ai lui din satul Iza și-au manifestat dorința de a trece din biserica greco-catolică la cea ortodoxă. Pentru realizarea acestui deziderat, ei au făcut tot posibilul ca să nu încalce formalitățile prevăzute de lege, însă preotul Andrei Azarii le punea piedici. El refuza să-i primească pe credincioși, se ascundea de aceștia în casă și în biserică. Situația aceasta i-a făcut pe săteni să-l urmărească pe preot. Când Andrei Azarii părăsea casa pentru treburi personale sau bisericesti, atunci aceștia se apropiau de el în grupuri mici, în prezența a doi martori și îi spuneau despre dorința lor de a trece la ortodoxie. Însă preotul nu lua în considerație aceste declarații și refuza să le elibereze adeverințe. Drept urmare, martorii întocmeau singuri adeverințe, menționând că persoanele trecute în document i se

⁷⁹ S. Papp, *Despre istoria Transcarpatiei*, Ivano-Frankivsk, 2003, p. 546.

adresaseră de două ori preotului în privința trecerii, iar acesta a refuzat să le satisfacă cererile. În continuare în document se afirmă că preotul ortodox Gavriil Motin, primind adevărurile de trecere, a anunțat autoritățile județului Hust în legătură cu trecerea unei părți a țăranilor satului Iza la Ortodoxie. Organele locale ale județului au primit acest comunicat cu circumspecție, iar după audierea lui Andrei Azarii au ajuns la concluzia că adevărurile sunt falsificate. Pe parcursul anchetei, Andrei Azarii și-a schimbat parțial mărturiile, spunând că sătenii, în număr de 410 persoane, într-adevăr îi ceruseră în stradă să le permită ieșirea din biserica greco-catolică, însă nimeni nu i-a cerut nicio adevărură. De asemenea, el a recunoscut că la sfârșitul lunii februarie a anului 1910 un grup de țărani l-a anunțat iarăși despre ieșirea lor din uniție și i-a cerut adevărurinte, însă el le-a spus solicitanților să-l aștepte puțin cu decizia. În așa mod, devine limpede că preotul nu voia să le confirme dreptul de trecere la Ortodoxie și încerca din răspuțeri să amâne acest eveniment. Procurorul a ajuns la concluzia că sătenii, înțelegând că preotul nu le va elibera adevărurinte în orice caz, au profitat de dispozițiile legislative în mod corect. Procurorul a considerat că un alt motiv de încetare a procesului judiciar este faptul că falsificarea documentelor nefiind dovedită, ar trebui să se respingă învinuirile că „biserica greco-catolică a suferit daune materiale considerabile din cauza faptului că a pierdut un număr mare de credincioși, plățitori de impozite. Aceste daune nu au apărut pentru că oamenii au ieșit din biserica greco-catolică pe baza «adeverințelor falsificate», ci doar pentru că au ieșit”.

Vom menționa că învinuirile preotului amintite mai sus nici nu pomenesc de pricinile politice ale trecerii la Ortodoxie, care apar ceva mai târziu. Deja pe 21 mai 1911 Andrei Azarii, nefiind mulțumit de hotărârea din 26 aprilie 1911, a introdus apel la procurorul gene-

ral regal din orașul Cașovia. Preotul recunoștea că țărării îl anunțaseră în mai multe rânduri despre trecerea lor la Ortodoxie, însă niciodată nu i-au cerut adevărinite. El afirma că nu avea nicio obligație să ia în considerare declarațiile credincioșilor, deoarece acestea nu i-au fost aduse la cunoștință în mod oficial la domiciliul lui. În plus, solicitanții își manifestau pretențiile nu câte unul, așa cum o cerea legea, ci cu gloata. La sfârșitul cererii de apel, Andrei Azarii i-a învinuit arbitrar pe dotorii de a trece la Ortodoxie de propagandă politică antistatală. „Acesta este rezultatul instigării de mare anvergură împotriva religiei greco-catolice și a statului maghiar. Organizatorii mișcării din Iza își doresc să-l atragă pe țarul rus, pentru ca acesta să stăpânească partea de nord-est a Ungariei”. Învinuirile lui Andrei Azarii au fost luate în considerare de autoritățile ungare. Pe 16 august 1912, șeful districtului Hust a adoptat o hotărâre potrivit căreia 1688 de adevărinite înaintate de preotul ortodox Aurel Motin și de locuitorii satului Iza nu corespundeau cerințelor § 3, 4 și 5 ale legii LII din anul 1868 și, deci, înființarea unei comunități ortodoxe în satul Iza era imposibilă. Motivându-și hotărârea, șeful districtului demonstra că adevărinitele erau întocmite incorect și de aceea nu trebuia să se țină cont de ele. În concluzie, el continua să aducă învinuiri politice membrilor mișcării ortodoxe. „În satul Iza extinderea ideii credinței ortodoxe este legată de convingerea că urmarea firească a primirii Ortodoxiei ar fi trecerea unei părți a statului maghiar sub stăpânirea țarului rus, pe care organele de stat maghiare și boierimea îl vor alunga imediat”. Sătenii au declanșat o cale de atac împotriva hotărârii șefului districtului Hust din 16 aprilie 1912, însă adjunctul conducătorului comitatului Maramureș, prin decizia din 30 noiembrie 1912, a respins apelul și a declarat definitivă hotărârea anterioară în ceea ce privește înființarea comunității ortodoxe în satul Iza.

În luna iulie a anului 1912, de la Ministerul maghiar al cultelor și educației populare a venit pe numele episcopului greco-catolic o scrisoare în care se arăta în linii generale analiza situației religioase în Ungaria de nord-est. Corespondentul afirma că mișcarea ortodoxă este propagandă rusă și urmărește ideea mării Rusii. „În ceea ce privește înființarea parohiei în satul Iza, am reușit s-o împiedicăm, însă mișcarea s-a transferat spre câteva sate ale districtului Hust, în districtul Tiacevo, a cuprins Tereblea, Dulovo, în districtul Teresva – Ternovo, Neresnița, Vilhivți, mai departe în Yasinia”. Funcționarul aducea la cunoștința episcopului că clerul greco-catolic are o atitudine indiferentă față de mișcarea ortodoxă, uneori nu dă nicio atenție legăturii dintre profesori și căpeteniile ortodoxe. Și de aceea trebuie să organizeze mai multe misiuni, să-i schimbe pe unii preoți etc. Reprezentantul Ministerului nu nega posibilitatea intervenției organelor administrative în lupta contra Ortodoxiei, însă rolul principal îl atribuia activității episcopului greco-catolic.

Unul dintre centrele mișcării ortodoxe în Transcarpatia a fost, de asemenea, satul Tereblea din districtul Tiacevo. Inițiatorul principal al trecerii sătenilor la Ortodoxie a fost localnicul Iurie Ciopic. Ziarul maghiar „Máramarosi Független Ujság” în articolul „Învinge schisma” scria că în Tereblea se răspândește zvonul că regele maghiar are intenția de a ceda Ungaria de nord-est țarului rus, iar cei care aveau un rol conducător în Ortodoxie vor primi titluri de boieri, proprietăți funciare, funcții de conducere și vor forma o clasă privilegiată. Referindu-se la cuvintele preotului uniat local Alexandru Kimak, ziarul afirma că sătenii amenință să-i alunge pe boieri și evrei ca să împartă pământurile lor între ei. Dezvoltarea mișcării ortodoxe în satul Tereblea era influențată nu doar de lipsa pământului și situația social-economică grea a țăranilor: principalul motiv al tre-

cerii la Ortodoxie a fost faptul că erau nemulțumiți de preotul local uniat Alexandru Kimak. Sătenii, în timpul vizitelor personale, îl rugau pe episcopul Muncaciului să le schimbe preotul în sat. Ei aduceau numeroase argumente împotriva lui și își întăreau rugămințile prin declarațiile martorilor oculari. Spre exemplu, în scrisoarea din 1 martie 1912 era consemnat faptul că preotul milita pentru desființarea posturilor și scurtarea slujbelor bisericești, avea o atitudine disprețuitoare și grosolană față de săteni, au fost cazuri în care slujitorul bisericii îi bătea pe săteni. În urma refuzului credincioșilor de a se înscrie la „Asociația catolică” și de a plăti un impozit mai mare, Alexandru Kimak a apelat la poliția locală cu cererea de a-i pedepsi pe oameni. Drept argument împotriva țăranilor, preotul a declarat că aceștia se folosesc de cărțile de teologie interzise, editate la Kiev. După cum s-a aflat mai târziu, aceste cărți au fost cumpărate cu acceptul preotului și cele mai multe dintre ele se aflau în biserica satului. Locuitorii Tereblei l-au avertizat pe episcop că în cazul neacceptării condițiilor lor, ei vor fi obligați să părăsească biserica greco-catolică. O altă adresare cu un conținut similar a fost trimisă de locuitorii satului Dulovo, în a cărei biserică slujea tot preotul Alexandru Kimak. În acest sat preotul a dat afară din biserică cinci oameni și le-a interzis să frecventeze slujbele. Totuși, episcopul Iulie Firțak și reprezentanții consistoriului nu au îndeplinit rugămințile locuitorilor satului Tereblea. Situația nu s-a schimbat nici după numirea noului episcop. Cazul exemplificat era caracteristic pentru majoritatea comunităților care părăsiseră uniația. Pasivitatea și inactivitatea autorităților episcopale, îngăduința acordată preoților, presiunea asupra sătenilor nemulțumiți și inactivitatea păstorilor de suflete duceau la răspândirea mișcării ortodoxe.

Nereușitele în domeniul muncii misionare în satul Iza au forțat autoritățile maghiare și biserica greco-ca-

toxică să treacă la metode ceva mai radicale. Despre schimbarea tacticii în lupta cu mișcarea ortodoxă, episcopul Muncaciului Antonie Papp declara: „În Maramureș trebuie să se recurgă la arestări. Trebuie să punem accentul pe paza frontierei, pentru ca să nu pătrundă în țară cărți poștale panslaviste. Să interzicem vizitarea locurilor de pelerinaje din străinătate. Lucrul acesta l-am adus la cunoștința Ministerului justiției, care s-a arătat foarte interesat”⁸⁰. Pentru suprimarea mișcării împotriva uniției, în centrele cele mai mari ale Ortodoxiei s-au trimis detașamente suplimentare de jandarmi și soldați.

Inițiatorul principal al violențelor împotriva ortodocșilor în satul Iza a fost preotul uniat Andrei Azarii⁸¹. Aceasta o dovedește și denunțul pe care conducătorul districtului maramureșean Gulaci l-a făcut la conducerea comitatului și care indică în mod direct faptul că persecuțiile ortodocșilor se desfășurau „la rugămintea domnului duhovnic Azarii”. În satul Iza lucrările poliției și ale militarilor au fost conduse de anchetatorii de la Sighet Miklos Brener și Miklos Imre⁸², care declaraseră în sat stare de război: sătenilor li se interzicea să se adune în grupuri de mai mult de doi oameni și să-și viziteze vecinii. Jandarmii le cereau sătenilor ca fiecare să aibă la el adevărul faptului că vizitează biserica greco-catolică eliberată de preotul local. În cazul în care vreun sătean nu avea un astfel de document, era supus torturilor și persecuțiilor.

⁸⁰ Ziarul *Ruteanul canadian*, *Un episcop maghiar greco-catolic despre lărgirea ortodoxiei printre ruteni*, Winnipeg, 25 mai 1912, p. 2.

⁸¹ *Represiunile împotriva credinței ortodoxe. Slavă Dumnezeului nostru și cinste martirilor de la Sighetu Marmăției*, Muncaci, 1934, p. 4.

⁸² Beskidski, *Despre felul în care guvernul maghiar și uniția au pregătit procesul de la Sighetu Marmăției*, 1930, Vladimirovo na Slovensku, p. 59.

De exemplu, jandarmii i-au bătut cu cruzime pe Ivan Pasulka, Costantin Vacarov, Costantin Hvust, Andrei Pristai, pentru faptul că aceștia refuzaseră să depună jurământul de întoarcere la uniție; pe femeile Ana Kadar și Maria Sabov – pentru încercarea de a-și boteza copiii la preotul ortodox din Miskolc; Ivan Gaida, Maria Vacarov, Ivan Borșik – pentru oficierea slujbelor la domiciliu au fost purtați prin stradă desculți și dezbrăcați, iar pe Vasile Vucikan l-au legat de un cal, pe care l-au alergat prin sat⁸³. În decembrie 1912 jandarmii au prins în timpul rugăciunii un grup de tinere pe care le-au dezbrăcat în pielea goală și le-au ținut în râu până dimineața⁸⁴. Printre ele a fost și viitoarea egumenă a mănăstirii din Lipcea și Muncaci, Parascheva Prokop. Ungurii au distrus casa de rugăciune din centrul satului și au demontat crucea ortodoxă⁸⁵. Pe lângă asta, asupra ortodoșilor se exercita și o presiune financiară. În anul 1911, guvernul districtual din Dovghi a dat 724 de amenzi locuitorilor satului Lipcea pentru diverse abateri, inclusiv pentru nerespectarea normelor sanitare într-o curte din sat. Dezordinea în curte îl costa pe țăran 10 coroane. În satul Iza în casele activiștilor mișcării ortodoxe au fost cazați soldați unguri, a căror întreținere era în sarcina gazdelor⁸⁶. Guvernul districtual de la Hust a amendat câteva persoane din satul Iza pentru faptul că aceștia nu au distrus omizile. Guvernul districtual de la Dovghi, prin ordinul 553/1912, a amendat 305 locuitori ai Lipcei pentru faptul că aceștia se rugau acasă. Cuantumul amenzii era de 60 de coroane. Mai

⁸³ Ibidem, p. 58.

⁸⁴ Arhiepiscopul Averchie Taușev, *Sfârșitul pământesc al egumenei Parascheva*, 1967, Jordanville. p.4.

⁸⁵ Ziarul *Ruskaia Pravda*, *Scrisoare din Rusia Maghiară*, 28 februarie 1913, pp. 5-6.

⁸⁶ M. Grabeț, *Istoria procesului maramureșean*, Ujgorod, 1934, p.19.

târziu acest quantum a crescut până la 200 de coroane, iar Iurie Ciopik cu adepții săi din Tereblea au plătit deja 400 de coroane. În satul Veliki Luciki, la ordinul șefului districtului Muncaci în anul 1913 a fost demolată crucea ortodoxă și închisă casa de rugăciune⁸⁷.

Atunci când mișcarea ortodoxă nu a putut fi oprită prin intermediul amenzilor și a impozitelor, Ministerul afacerilor interne l-a trimis la Sighet pe consilierul Gornner, care a fost însărcinat cu suprimarea mișcării ortodoxe. Pe teritoriul Rusiei maghiare au început să funcționeze agenți secreți, provocatori, detectivi finanțați de guvern. Augustin Ștefan, fiind avocat în Rahiv, în raportul său trimis la Ministerul justiției scria: „Din momentul în care am devenit avocat în procesul respectiv, atât clientul meu cât și eu am fost supuși unei permanente supravegheri din partea poliției”. Poliția a făcut câteva razii în Iza, Koșeliovo, Lipcea, Nankovo, Gorincevo, Nijni Bistri, Tereblea, Dulovo, Neresnița, Ternovo, Bichkiv, Rahiv, Veliki Luciki, în timpul cărora au fost arestate în jur de 180 de persoane⁸⁸. Arestații erau deținuți în închisorile județene și districtuale, unde erau mereu batjocoriți, iar recunoașterea infracțiunilor se obținea prin intermediul torturilor. Pe motiv de lipsă de probe, instanța a lăsat în stare de arest 94 de oameni. Ședința de judecată a fost planificată pentru 25 noiembrie în Debrecen, însă data începerii ședinței se schimba mereu, din cauza lipsei învinuitului principal, Alexie Kaba-liuk, și a insuficienței dovezilor din partea reclamantilor⁸⁹. La conferința de la Budapesta care a fost convocată în legătură cu acest proces, au fost prezenți șeful

⁸⁷ Beskidski, *Extrase din istoria restaurării credinței ortodoxe în Rusia sud-carpatină*, 1930, Vladimirovo na Slovensku, p. 59.

⁸⁸ Ziarul *Ruska Pravda*, *Ce se petrece în Ungaria*, 18 aprilie 1913, p. 4.

⁸⁹ Ziarul *Ruska Pravda*, *Din Rusia maghiară*, 28 noiembrie 1913, p. 2.

guvernului, contele Tisza, ministrul cultelor și al educației populare Bela Yankovich, episcopul Muncaciului Antonie Papp, consilierul guvernamental Zsigmond Perényi, vicarul episcopal Miklos Balog, consilierul ministerial Orest Szabov, decanul din Muncaci Emil Kossei, avocatul Miklos Kutkafalvi. Ei au luat decizia de a începe procesul la sfârșitul lui decembrie 1913 la Sighetu Marmației.

Despre netemeinicia acuzării și comportamentul inuman față de deținuți s-a scris mult în ziarul de la Liov „Russkoe slovo”: „Maghiarii nu au nicio milă și prigonesc groaznic populația slavă care locuiește în Ungaria. În curând va avea loc un proces în orașul maghiar Debrecen. Pentru ce vor fi judecați oamenii ruși, nu știe nimeni. Probabil pentru aceea că nu s-au dezis de neamul, credința și biserica lor și au fost patrioți ruși. Jertfele aceluși proces maghiar vor fi o nouă podoabă a vitejiei poporului rus”⁹⁰. Aprecierea mișcării ortodoxe era cu totul diferită în publicațiile de orientare ucraineană. Astfel, în 15 aprilie 1914 ziarul „Prația” din Liov scria: „Abia acum, când agenții ortodocși și țariști ai Rusiei s-au înmulțit și s-au înrădăcinat în Galiția și pe pământurile ungare, Austria s-a apucat de exterminarea acestei mizerii periculoase. Austria a început să acționeze împotriva agenților ruși, fie prin intermediul conducătorilor administrativi, jandarmi, pedepse și arestări, fie a început să-i tragă la răspundere judiciară, făcându-le procese. Activiștilor rusofili li se fac percheziții, iar după câte-va dintre ele unii au ajuns pe banca acuzaților, intentându-li-se proces pentru trădare de stat.”⁹¹

Pe 13 iulie 1913, procurorul regal Andor Illes (Andrei Iliășevici, fiu al unui preot greco-catolic din satul Lipcea) a publicat actul de învinuire împotriva lui „Ale-

⁹⁰ Ziarul *Ruske slovo*, *Sub jugul maghiar*, Liov, 3 octombrie 1913, p.2.

⁹¹ Ziarul *Prația*, *Ortodoxia și țarismul*, Liov, 15 aprilie 1914, p. 2.

xandru Kabaliuk și a complicilor săi pentru incitare la ură religioasă”. Unul dintre exemplarele acestui document a fost descoperit în fondurile Arhivei de Stat a Austriei din Viena. La început, în anchetă au fost implicate 188 de persoane care au fost acuzate în conformitate cu câteva articole din codul penal maghiar. În special, potrivit articolelor din § 172 al Codului penal – incitare la încălcarea legii și § 173 CP – incitare la ură religioasă și națională. După analizarea materialelor anchetei penale procurorul a micșorat numărul de învinuți până la 94 de oameni, având ca motiv insuficiența de dovezi, precum și refuzul categoric al unor arestați de a-și recunoaște vina.⁹²

Astfel, pe 29 decembrie 1913 a început procesul de la Sighetu Marmăției. Pe banca acuzaților au ajuns 94 de persoane, printre care bărbați și femei cu vârste cuprinse între 17 și 64 de ani. După gravitatea „infrajeciunilor săvârșite” instanța, în frunte cu Aureliu Tovt și procurorul regal Andor Illes, i-a împărțit pe deținuți în 15 categorii. Țăranii au fost incriminați pentru faptul că, răspândind ortodoxia, ei ar fi vrut să separe o parte a statului maghiar și să o alipească Rusiei; că ar fi făcut propagandă împotriva clerului și bisericii greco-catolice, precum și împotriva poporului maghiar și a legilor maghiare. Potrivit legii maghiare din 1868, cetățenii statului aveau voie să treacă liber de la o confesiune la alta, respectând formalitățile prevăzute. Astfel, schimbarea religiei nu putea să fie infracțiune.

Procurorul încerca să convingă instanța că din motive politice inculpații au stabilit legături cu contele Vladimir Bobrinski din Petersburg și cu frații Gherovski din Cernăuți. Potrivit celor spuse de Andor Illes, vinovații principali: ieromonahul Alexie (Kabaliuk), Iurie Vorobciuk, Mihail Palkanineț, Iacov Borkaniuk și alții

⁹² ÖStA, 77.

au efectuat propagandă politică la iarmaroace și la pelerinajele din Maria Povcea, Bixad, Hust, Boroniavo, iar prin intermediul ajutorului material al „Comunității galițiene-ruse” difuzau în comitatele Maramureș, Bereg, Ugocia manifeste, ziare, scrisori care stârneau ură împotriva statului maghiar și a clerului greco-catolic⁹³. Printre probele materiale cu ajutorul cărora procurorul încerca să dovedească activitatea antistatală a inculpaților, erau niște tablouri pe care erau reprezentate mănăstirile de la Athos și Kiev, icoane, „Viețile sfinților apostoli” editate la Moscova, „Rugăciuni în cinstea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu”, ediția de la Poceaev, „Cărți de rugăciune” editate la Moscova și Kiev, „Psalmi” tipăriți la Kiev, „Psaltiri” editate la Moscova, Kiev și Petersburg, foi volante cu titlul „Cuvânt către creștinii ortodocși despre calendarul vechi și nou”, publicațiile periodice „Russkaya pravda”, „Vera i Ţerkov” (din Cernăuți), „Russkoye slovo” (din Liov)⁹⁴, cărțile contelui Vladimir Bobrinski, cărțile lui A. Tovt *Unde să căutăm adevărul?*, portretele arhimandritului Paisie Velicikovski etc.⁹⁵

În actul de acuzare, care cuprindea 52 de pagini, procurorul Andor Illes a atins istoria mișcării ortodoxe în Ungaria de Est. El afirma că primele izbucniri ale mișcării s-au observat în satul Veliki Luciki de lângă Muncaci și în satul Iza de lângă Hust. Propaganda ortodoxă s-a răspândit prin mijlocirea lui Alexie Kabaliuk, care, cu ajutorul lui Alexie Gherovski, în anul 1905 a plecat la Athos, de unde s-a întors călugăr ortodox⁹⁶. Absurditatea învinuirii o dovedesc în special și greșelile

⁹³ Ziarul *Dilo i nove slovo*, *Jertfele propagandei rusofile*, 5 ianuarie 1914, p. 1.

⁹⁴ *Despre batjocorirea rușilor în Austria*, Poceaev, 15 ianuarie 1914, p. 5.

⁹⁵ ÖStA, 82.

⁹⁶ Ziarul *Ruske slovo*, *Procesul împotriva celor 94 de ruteni*, 1 ianuarie 1914, p. 2.

vădite ale procurorului, care spunea că credincioșii ortodocși aveau intenția să treacă sub conducerea „patriarhatului de la Kiev” care, după cum se știe, nu exista.

Un loc deosebit în actul de învinuire îl ocupă personalitatea ieromonahului Alexie Kabaliuk. Procurorul menționa că el nu a fost interogat, deoarece locul de trai al învinuitului nu era cunoscut. În continuare, citim în document că Alexie Kabaliuk, cel ce lucra cu ziua la diverse munci în domeniul silviculturii și mergea la diferite sărbători de hram, cu susținerea financiară a lui Alexie Gherovski, a căpătat posibilitatea de a ajunge la mănăstirile ortodoxe din Rusia, Ierusalim și Athos. Întorcându-se de acolo monah ortodox, la indicațiile conțelui Vladimir Bobrinski și ale fraților Gherovski, a început lucrările de extindere a credinței ortodoxe în mijlocul locuitorilor din satele care aparțineau de districtele Maramureș, Ugocia și Beregovo. A intrat în legătură cu conducătorii mișcărilor ortodoxe din satul Iza și Veliki Luciki. Pe lângă asta, la sărbătorile de hram de la Maria Povcea, Bixad, Boroniavo și Veliki Komiati a purtat discuții cu persoane profund religioase și credule, locuitori ai comitatelor sus-numite, pe care îi implica în propaganda pentru Biserica Ortodoxă și la răspândirea foilor volante de propagandă, a cărților de cult, a ziarelor politice aduse din Rusia. Întorcându-se din călătoria de la Ierusalim și Rusia, deghizat în haine de evreu galițian, el își vizita admiratorii și-i îndemna la răspândirea ideilor naționale rusești și înființarea bisericii ortodoxe ruse, promițându-le sătenilor ajutor financiar din Rusia. O atenție deosebită acorda locuitorilor satelor Veliki Luciki și Iza, care deja ieșiseră din componența bisericii greco-catolice cu scopul de a forma o comunitate ortodoxă.

Între anii 1911-1912 în satele Veliki Luciki și Iza a slujit ierurgii și slujbe în casele de rugăciune organizate pentru el de credincioși. Sfințea crucile Sfântului An-

drei, ca simbol al Rusiei. În anul 1912 în satele Iza, Te-reblea, Dulovo, Lipcea, Hust, Berezovo, Koşeliovo a or-ganizat adunări secrete ale sătenilor, pe care îi îndemna să se ridice împotriva bisericii greco-catolice și a princi-piilor de drept maghiare, a citat diverse publicații aduse de la Cernăuți, America și Rusia, a făcut propagandă ideii naționale rusești. A răspândit în mijlocul popula-ției cărți de rugăciune și de cult.

I s-au mai adus învinuiri legate de organizarea pri-mirii la studii în cadrul Mănăstirii Yablocinski a câtorva tineri din Rusia Carpatină și acceptarea literaturii biseri-cești și a obiectelor de cult cu scopul amenajării unui pa-raclis în satul Yasinia. Complicitatea la infracțiune era confirmată și de faptul că părintele Kabaliuk, cu permi-siunea șefului districtului Hust, oficia în satul Iza slujbe după ritul ortodox și răspânda articole publicate în zia-rele de la Cernăuți „Vera i Ţerkov”, „Ruska Pravda”, zia-rele „Novii ceas” și „Svet”, tipărite la Petersburg, în care se descria activitatea bisericii greco-catolice într-o lumi-nă nefavorabilă. Potrivit spuselor procurorului, în aceste articole prioritățile au fost plasate în așa fel încât să ge-nereze ură împotriva guvernului maghiar nu doar pe te-ritoriul Ungariei, ci și în străinătate.⁹⁷

Comisia de anchetă considera că părintele Kabaliuk primea pentru propaganda ortodoxă bani de la contele Vladimir Bobrinski, motivându-și învinuirile prin depo-zițiile martorilor și procesul-verbal al starostelui satului Yasinia în care era scris că el trăia din câștigul pe care-l realiza ca lucrător cu ziua în domeniul silviculturii, iar din anul 1905 el nu mai muncea și se ocupa doar cu răs-pândirea credinței ortodoxe. „Și dacă el se bucura de donațiile credincioșilor de pe teritoriul comitatelor Be-regovo, Ugocia și Maramureș, este evident că suma acestor donații nu acoperea și costul călătoriilor sale

⁹⁷ ÖStA, 88.

sau faptul că activitatea complicilor săi el trebuia să o remunereze într-un fel oarecare”.⁹⁸

Unii martori au declarat că părintele Kabaliuk la sărbătoarea de hram de la Suceava precum și în casele sătenilor din Bilki, Ilnița, Osoi oficia slujbe ortodoxe și ținea cuvântări. În discuțiile cu credincioșii incita la ură împotriva bisericii greco-catolice și umilea clerul greco-catolic. Pe lângă asta, îi lăuda pe preoții și călugării ortodocși ruși și ideile lor religioase. „A declarat că imediat ce toți vor trece la credința ortodoxă, o să le fie mai ușor să trăiască, deoarece capul Bisericii Ortodoxe este țarul rus și a remarcat, de asemenea, că lucrul acesta este necesar și pentru ca partea Ungariei populată de credincioșii ortodocși ruteni să treacă în componența Rusiei sub conducerea țarului rus. Drept dovezi ale învinuirii aduse lui Kabaliuk au servit și corespondența purtată cu sătenii și călugării ruși, obiectele bisericești, cărțile de cult și de rugăciune, ziarele, broșurile.”⁹⁹

După terminarea pledoariei procurorului, instanța a trecut la audierea învinuiților. Dezbaterile s-au petrecut în limba maghiară, pe care o stăpâneau doar câțiva dintre deținuți. Avocații făceau mereu observații pentru faptul că traducătorii interpretau incorect cuvintele inculpaților și ale martorilor. Majoritatea deținuților negau propaganda antistatală și afirmau caracterul ei pur religios¹⁰⁰. De exemplu, inculpatul Iurie Vorobciuk recunoștea că primea de la frații Gherovski broșuri și cărți pentru difuzarea acestora în rândul țăranilor cu scopul consolidării Ortodoxiei. Mihail Palkanineț a declarat în instanță că a părăsit biserica greco-catolică, deoarece aceasta a fost supusă unei mari influențe catolice și maghiarizării, însă el respingea categoric învinui-

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ Ibidem.

¹⁰⁰ Ziarul *Niva*, *Despre procesul maramureșean*, 15 martie 1914, p. 159.

rile clerului greco-catolic¹⁰¹. Inculpatul Ivan Babinetș nu nega faptul că răspânda cărți ortodoxe și că a vizitat de câteva ori Rusia. La cererea procurorului, medicul legist Geler i-a examinat medical pe Ivan Babinetș și pe Iacov Borkaniuk. Examenul a arătat că cei doi inculpați erau psihic sănătoși. După concluzia medico-legală, președintele instanței a dispus clasarea cauzei¹⁰². Ilia Pirciak, care era copist al cabinetului de avocatură din Muncaci, a declarat în instanță că a vizitat Liovuul pentru dosarul bisericii ortodoxe din Veliki Luciki. El scria articole pentru ziarele din Budapesta și Londra, făcea traduceri despre mișcarea ortodoxă din presa maghiară pentru ziarul liovean „Prikarpatska Rus”¹⁰³. Drept dovadă a vinovăției lui Ilia Pirciak, procurorul a prezentat în fața instanței câteva scrisori de la Athos și de la rusofilii galițieni. De asemenea, au fost trase la răspundere câteva femei: soția lui Teodor Fițai, soția lui Teodor Mușkur, Maria Socika din satul Bilki, care au declarat că au trecut la Ortodoxie deoarece preoții uniati nu citeau slujba dumnezeiască în întregime.

Pe parcursul procesului, în favoarea ortodocșilor au pledat 19 avocați, majoritatea fiind numiți de către autoritatea maghiară din oficiu. Printre ei erau: Artur Klein, Mihail Prodanovici, Josef Papp, Karlo Șamlo, Ferenc Barna, Miklos Gotesman, Iacov Lihtenberg, Ivan Goșciug, V. Imredi, I. Osteriher, Josef Redei, Z. Ronai, Ludvig Batori, Iurie Yanoshka, Costa Hadji, Zaharie Todorovici, Ivan Laloșevici.

Atenția deosebită a presei a fost îndreptată spre audierea „învinuitului principal”, adică a ieromonahului

¹⁰¹ Ziarul *Dilo i nove slovo*, *Jertfele propagandei rusofile*, 1 ianuarie 1914, p. 1.

¹⁰² Ziarul *Dilo i nove slovo*, *Jertfele propagandei rusofile*, 3 ianuarie 1914, p. 3.

¹⁰³ Ziarul *Dilo i nove slovo*, *Jertfele propagandei rusofile*, 5 ianuarie 1914, p. 2.

Alexie (Kabaliuk) care s-a prezentat în fața instanței de bună voie, întorcându-se din America. În memoriile sale el scria: „Nu consider posibil ca un preot să refuze prezentarea în fața instanței. Aceasta ar fi neîmplinirea poruncii lui Dumnezeu”¹⁰⁴. Pe 16 ianuarie 1914, procurorul a prezentat drept probe materiale ale vinovăției sale scrisori, cărți, veșminte bisericești, obiecte de uz bisericesc. Într-unul dintre trebnice era notat numele moștenitorului țarului cu mâna lui Alexie (Kabaliuk). În scrisoarea către arhiepiscopul Evloghie, Alexie Kabaliuk se plângea de frații Gherovski, căci aceștia răspândeau în Ungaria publicații antistatale și prin aceasta întăreau administrația împotriva rutenilor. În scrisoarea destinată contelui Vladimir Bobrinski, Alexie Kabaliuk îl ruga pe acesta să se prezinte la proces. La început, părintele Alexie a refuzat avocatul și s-a apărat singur, stăpânind bine limba maghiară. Apoi misiunea aceasta a fost preluată de avocatul Artur Klein din Sighetu Marmăției. De serviciile acestui avocat se folosiseră izenii ortodocși în timpul „primului proces de la Sighetu Marmăției”. Printre învinuiți se afla și fratele cel mic al lui Alexie Kabaliuk – Iurie Kabaliuk, pe care președintele instanței, Aureliu Tovt, a vrut să-l audieze în calitate de martor. În instanță, părintele Alexie Kabaliuk și-a relatat amănunțit biografia, accentuând că realiza în mijlocul poporului doar lucrări de misiune și nu urmarea niciun scop politic. Ca să-și dovedească rangul preoțesc, Kabaliuk a prezentat adeverința eliberată de arhiepiscopul Holmskului Evloghie¹⁰⁵.

¹⁰⁴ M. Grabeț, *Istoria procesului maramureșean*, Ujgorod, 1934, p. 23.

¹⁰⁵ *Depozițiile părintelui Alexie Kabaliuk la procesul de judecare a rutenilor*, Poceaev, 15 ianuarie 1914, p. 7.

Arhiepiscopul de Kholm și Ljublin
Nr. 33/12decembrie, 1913, Kholm

Adeverință

Posesorul acesteia, cetățeanul austriac, ieromonahul Alexie, cu numele de mirean Alexandru Ivanovici Kabaliuk, a fost hirotonit de mine în rangul de ieromonah la Mănăstirea Yablocinski în data de 15 august, anul 1910.

Acestea le adeveresc cu semnătura și sigiliul meu.

Evloghie, arhiepiscopul Kholmului.

Ziarul „Russkaya Zemlia”, care apărea la Peremișl, în numărul din 22 ianuarie 1914 scria: „Toți erau convinși că în timpul audierii principalului învinuit, Alexie Kabaliuk, lumea va afla despre vinovăția sa, însă s-a întâmplat invers. Din audierea lui aflăm că i s-a permis să officieze ierurgii bisericești, deoarece avea permisiunea preotului sârb de la Miscolc, confirmată de șeful districtului. Kabaliuk a declarat că el se știe vinovat de răspândirea ortodoxiei, aceasta fiind credința strămoșilor săi, dar de incitarea cuiva sau încercarea de a ieși din componența Ungariei nu poate să fie vorba, întrucât el nu a făcut politică niciodată.”¹⁰⁶

Despre violența jandarmilor maghiari împotriva ortodocșilor mărturisesc și depozițiile locuitorilor satului Iza. Astfel, Mikola Sabov a declarat că în timpul sărbătorilor de Crăciun din anul 1913 jandarmii l-au trimis forțat pe el, fiind bolnav, la biserica greco-catolică. Dimitrie Vacarov, Andrei Kemin, Gheorghe Vucikan, Mihail Gaida, Andrei Izai, Stepan Luchko, Vasile Procop afirmau că nu săvârșiseră nicio crimă împotriva clerului și bisericii greco-catolice; toți se plâneau de violențele jandarmeriei¹⁰⁷. După audierea acuzaților, instanța a

¹⁰⁶ *Procesul ciudat, Russkaya Zemlia*, 9 (22) ianuarie 1914, p.4.

¹⁰⁷ *Patriotul Rusiei Transcarpatice*, Calendar pentru anul 1921, Springfield, USA, 1920, p. 15.

trecut la lectura literaturii confiscate. Mulți dintre țărani cereau să li se restituie cărțile, invocând faptul că și în biserica greco-catolică existau asemenea cărți¹⁰⁸.

Un eveniment important în istoria procesului de la Sighetu Marmăției a fost sosirea de la Petersburg a conțelului Vladimir Bobrinski. Pe 3 februarie 1914, el, însoțit de delegații Dumei, Balașov și Dmitriev, a ajuns la Budapesta. Ziarul liovean „Dilo”, citând ziarul maghiar „Pesti Hirnap”, a prezentat un extras din interviul lui Vladimir Bobrinski, care respingea orice motiv politic în mișcarea ortodoxă¹⁰⁹. A doua zi, în Sighetu Marmăției, Bobrinski și-a manifestat dorința de a răspunde la interogatoriu în limba rusă, pentru ca să poată fi înțeles de inculpați. Însă președintele instanței, Aureliu Tovt, nu i-a satisfăcut cererea, motivându-și refuzul prin faptul că interpretul judiciar Medvedetki nu stăpânea bine limba rusă. În timpul audierii procurorul i-a pus conțelului un șir de întrebări care aveau un caracter absurd și provocator. Vladimir Bobrinski a declarat că este conducătorul „Asociației Galițiano-Rutene” din Petersburg, care are ca scop lupta împotriva influențelor polone și ucrainene în Galiția și Bucovina. El a negat teza potrivit căreia asociația ar fi finanțat pelerinajele rutenilor în Rusia și ar fi făcut propagandă politică în Ungaria¹¹⁰.

O apreciere ambiguă din partea societății au stârnit interogatoriile martorilor care, potrivit ziarului liovean „Dilo”, erau în număr de aproape 300 de persoane¹¹¹. Figura principală a acuzării a fost Arnold Dulișkoviici. În instanță s-a descoperit că el făcea spionaj politic și

¹⁰⁸ Ziarul *Golos Moskvi*, *Procesul rutenilor*, 16 ianuarie 1914, p. 14.

¹⁰⁹ Ziarul *Dilo*, *Provocatorul rușilor în Ungaria*, 5 februarie 1914, p. 4.

¹¹⁰ Ziarul *Dilo*, *Domnul Bobrinski în fața instanței*, 5 februarie 1914, p. 3.

¹¹¹ Ziarul *Dilo*, *Mișcarea rusofilă în Ungaria de est*, 10 decembrie 1913, p. 3.

propagandă religioasă. Cu ajutorul înșelăciunilor el a reușit să obțină o scrisoare de recomandare către Alexie Gherovski care l-a ajutat pe Dulișkovici să plece în Rusia. La Petersburg el s-a întâlnit cu Vladimir Bobrinski și s-a prezentat drept propagandist religios. Petrecând în mijlocul liderilor politici, Dulișkovici s-a informat în privința legăturii ortodocșilor maghiari cu centrele ortodoxe din Rusia. Un rol asemănător îl avea și Andrei Manailo, care s-a stabilit în satul Lipcea de lângă Hust. El se strecura printre săteni, milita împotriva maghiarizării și clerului greco-catolic. Prin vorbele sale, Manailo provoca țărani să se exprime imprudent, cuvinte pe care le nota cu acuratețe.

Un adevărat eșec al acuzării s-a petrecut în timpul audierii martorilor – preoților uniati, cârciumarilor satului și funcționarilor. Preotul greco-catolic din Yasinia, Alexandru Rovnoi, își baza afirmațiile doar pe niște zvonuri, căci personal nu observase nimic. Între avocatul Josef Redei și preotul Andrei Azarii din Iza a apărut o polemică în privința crucii cu trei brațe. Avocatul, invocând decizia „Congregației de Extindere a Credinței” din 19 aprilie 1887, afirma, că o asemenea formă a crucii este permisă de biserică. Pe lângă asta, o asemenea cruce se afla și pe turnul din Iza. La rândul lui, Andrei Azarii contesta cuvintele avocatului, accentuând asupra faptului că această cruce este o manifestare a panslavismului. Afirmații de acest gen făcea și preotul Alexandru Kimak din Tereblea. Când avocatul Josef Redei i-a arătat o carte de rugăciuni care avea pe ea o cruce cu trei brațe și era tipărită de editura „Unio” din Ujgorod, el a răspuns că acest lucru se face pentru ca aceste cărți să se vândă mai bine în popor. Alexandru Kimak a recunoscut că atunci când credincioșii lui nu voiau să facă parte din „Asociația Catolică”, el i-a bătut pe unii dintre ei. Preotul din Ardanovo, Sabov, a declarat că după ce țăranul Ivan Reti a refuzat să intre în „Asociația Catoli-

că”, el l-a pârât autorităților. Depozițiile preotului din Lipcea au demonstrat că nu puțini au fost duhovnicii care se luptau cu Ortodoxia exclusiv în interesul câștigului personal. Preotul a declarat că din satul lui au venit 168 de cereri de trecere la Ortodoxie, fapt care l-a făcut să piardă 300 de banițe de porumb, plată anuală pentru slujbe¹¹².

Neavând un număr suficient de dovezi, procurorul, pe 5 februarie 1914, i-a eliberat din arest pe majoritatea deținuților, recunoscându-le nevinovăția și scoțându-i din cauză. Printre ei au fost Petru Brid, Iurie Kabaliuk, Dimitrie Vacarov, Gheorghe Vucikan, Vasile Kolociavin, Mihail Gaida, Andrei Izai, Stepan Vucikan, Vasile Lipcei, Stepan Lipcei, Alexie Zeikan, Mihail Procop, Vasile Kemin, Petru Simulik, Ivan Stebliak, Vasile Boiciuk, Mihail Boiciuk, Vasile Lipei, Mihail Kuzmik, Ivan Rosoha, Petru Rosoha și alții¹¹³.

Jurnalistul de la ziarul „Novoe vremya” care era prezent la proces, l-a descris pe „inculpatul” ieromonah Alexie Kabaliuk astfel: „Toți inculpații sunt în cojoace de lână întoarse în afară. Din această masă iese în evidență ca o pată figura neagră a părintelui Alexie Kabaliuk. Are un palton lung de culoarea neagră. Instanța i-a ordonat să-și dea jos crucea de argint, și de aceea este fără cruce. Părintele Alexie Kabaliuk produce o impresie extrem de simpatică. Ochii albaștri, intrați în orbite, respiră prin supunere în fața sorții. Fruntea înaltă și lată. Părul neted pieptănat. Barba lungă rusească. Zâmbetul blajin și bun nu dispare de pe fața părintelui Alexie. Prin exemplul său de supunere răbdătoare el îi îmbărbătează pe ceilalți inculpați. Dacă examinezi cu atenție fața slăbită a acestui mucenic pentru credință, a acestui

¹¹² M. Grabeț, *Istoria procesului maramureșean*, Ujgorod, 1934, p. 20.

¹¹³ Ziarul *Golos Moskvi*, *Procesul rutenilor*, 6 februarie 1914, p. 4.

om care «nu e din lumea aceasta» în tot sensul cuvântului, începi să înțelegi de ce a făcut o impresie atât de fascinantă asupra țăranilor ruteni. Ei se supuneau orbește părintelui Alexie și erau gata să îndeplinească orice rugămintă a lui fără murmur”¹¹⁴.

Înainte de pronunțarea sentinței, ieromonahului Alexie (Kabaliuk) i s-a dat cuvântul: „Unde se spune adevărul, acolo este loc sfânt, ca biserica. Și acest loc este mai luminos decât biserica, deoarece aici se spune adevărul, aici are loc procesul de mărturisire a credinței, aici sunt credincioșii și sunt eu, preotul. Și aici, în această biserică, eu jur că nu sunt vinovat. Tot ce făceam, făceam de dragul credinței noastre și de aceea în acest caz ultima judecată va fi cea a lui Iisus Hristos. Indiferent de felul în care se va termina procesul, noi ne vom calma, și dacă va fi să suferim, vom suferi pentru cauză sfântă. Am călătorit în trei părți ale lumii, eram în America atunci când am aflat că credincioșii mei se află în primejdie. M-am întors, m-a întors dragostea pentru Patrie. Dacă suferă turma, și păstorul trebuie să fie printre cei suferinzi... Acolo, în ceruri, se știe că inimile noastre sunt pline de dorința de a ne împlini viața duhovnicească”¹¹⁵.

Ziarul „Russkaya Zemlia”, făcând referire la unul dintre ziarele maghiare, îl descria pe „învinuitul principal” în felul următor: „Din nou se deschide ușa sălii de judecată și intră, însoțit de jandarmi cu baionete, Alexandru Kabaliuk. Pe fața lui palidă și trasă se văd semnele epuizării. Sentința nemiloasă și fără drept de apel deja a fost pronunțată; preoții uniați au scăpat de el pentru totdeauna. Acestui nefericit nici prin cap nu i-a trecut niciodată gândul de propagandă împotriva statu-

¹¹⁴ M. Grabeț, *Istoria procesului maramureșean*, Ujgorod, 1934, pp. 22-23.

¹¹⁵ G. Raciuk, *Drumul spre sfințenie. Cuviosul Alexie Carpatinul*, Moscova, 2009, pp. 245-246.

lui: însă, atunci când clica își dorește cu orice preț să găsească trădători de stat, îi va găsi repede. La fel de ușor va găsi și un țap ispășitor acolo unde o cer lacomii preoți catolici”.¹¹⁶

În pofida tuturor eforturilor apărării și protestelor opiniei publice, pe data de 3 martie 1914 autoritățile maghiare au dat o sentință rușinoasă – 32 de oameni au fost condamnați pentru termene diferite de detenție și plata unor amenzi mari¹¹⁷. Ieromonahul Alexie Kaba-liuk a fost condamnat la 4 ani și 6 luni de închisoare și 100 de coroane amendă, ¹¹⁸, ¹¹⁹ Mikola Sabov – la 3 ani și 400 de coroane amendă; Dimitrie Petrovții – 2 ani și 6 luni și amendă de 200 de coroane; Ilia Pirciak – 2 ani și 6 luni și amendă de 300 de coroane; Mihail Palkani-neț – 2 ani și 3 luni și amendă de 100 de coroane; Stepan Kemin – 2 ani și amendă de 200 de coroane; Stepan Vacarov, Dimitrie Popovici – 2 ani și amendă de 300 de coroane; Chiril Prokop – 1 an și 8 luni și amendă de 300 de coroane; Iurie Vorobciuk – 1 ani și 6 luni și amendă de 100 de coroane; Iurie Ciopik – 1 an și 4 luni și amendă de 100 de coroane; Teodor Muscut, Mihail Rosoha, Vasile Kuțina, Gheorghe Varga – 1 an și amendă de 100 de coroane; Iurie Uhali, Ivan Gazii – 10 luni și amendă de 100 de coroane; Dimitrie Rapineț, Iurie Trișineț, Vasile Rubiș – 9 luni și amendă de 100 de coroane; Andrei Kemin, Iurie Simulik, Ilia Feisak – 8 luni și amendă de 100 de coroane; Iurie Nezbailo – 8 luni și amendă de 800 de coroane; Mihail Dumnițki, Ivan Dumnițki, Mihail Danko, Andrei Brid, Ivan Reții, soția lui Teodor Fițai și Maria Socika – 6 luni și amendă de

¹¹⁶ *Procesul ciudat, Russkaya Zemlia*, 16 (29) ianuarie 1914, p.2.

¹¹⁷ V. Ilko, *Satele Transcarpatiei la începutul secolului XX (1900-1919)*, Liov, 1973, p. 151.

¹¹⁸ *Ziarul Dilo, Sentința răfuielii maramureșene*, 3 martie 1914, p. 151.

¹¹⁹ *Buletinul Bisericii*, nr. 9/1914, p. 280.

50 de coroane; Ivan Balog – 5 luni și amendă de 50 de coroane¹²⁰.

În documentul de concluzie a procesului – sentința, găsim aceleași afirmații despre Alexie Kabaliuk ca și în actul de învinuire. Principala sa vină consta în răspândirea literaturii interzise, a publicațiilor periodice editate la Cernăuți și Rusia. Potrivit sentinței, Kabaliuk ar fi recunoscut că în anul 1905 a făcut cunoștință cu Alexei Gherovski, la invitația căruia a călătorit la Cernăuți și Kiev.¹²¹ Lucrarea misionară Kabaliuk și-a desfășurat-o în trei comitate din Transcarpatia, aduna sătenii în case private, făcea rugăciuni, făcea propagandă pentru ieșirea din biserica greco-catolică. Președintele instanței menționa că anumite învinuiri aduse împotriva lui Kabaliuk au fost imposibil de dovedit din pricina refuzului unor martori de a depune mărturii.¹²² Instanța nu a reușit să dovedească nici fapta de răspândire a publicațiilor periodice din cauza insuficienței de probe. Însă componenta politică a învinuirii a rămas și în sentință.

Ieromonahul Alexie și-a executat pedeapsa în diferite închisori: cinci luni la Sighetu Marmației, șapte – la Debrecen, apoi la Șopron, după Dunăre. După terminarea termenului de pedeapsă, el a fost predat forțelor militare din Sighetu Marmației, de acolo transferat la Gyarmat. În iulie 1918 la stația Miskolc, Kabaliuk a reușit să urce în trenul cu prizonierii de război ruși care se îndrepta spre Rusia¹²³. Despre această perioadă din biografia ieromonahului Alexie, ne vorbește arhiepiscopul

¹²⁰ *Din istoria restaurării mișcării ortodoxe în Rusia sud-carpatică*, Calendar ortodox rusesc pentru anul 1930, Vladimirovo, 1929, p. 63.

¹²¹ Arhivele Naționale ale României, Baia Mare, Prefectura Jud. Maramureș, Inn. 1086, nr. Actului 656, p. 16.

¹²² *Ibidem*, p. 17.

¹²³ V. Razgulov, K. Frolov. *Apostolul Rusiei Carpatine*, Beregovovo, 2001, p. 38.

Evloghie: „Eram în Jitomir atunci când pe neașteptate a venit la mine părintele Alexie Kabaliuk. Istovit, chinuit, cu o rană purulentă pe tot pieptul... Am aflat că, după ce fusese eliberat din închisoare de revoluționari, el a alergat spre gară și a intrat într-un vagon de marfă gol care pleca spre Ucraina. (În acea perioadă austrieii luau bir de la Ucraina independentă și ne trimiteau vagoane de marfă goale care se întorceau în Galiția încărcate cu alimente.) La un moment dat, noaptea, încredințându-se că frontiera austriacă este în urmă, el a sărit din tren și a ajuns la Jitomir. L-am trimis la doctor. Fiindu-mi teamă ca nu cumva să se întâlnească în Volânia¹²⁴ cu austrieii, l-am trimis la Kiev, unde a fost internat pentru tratament la spitalul de la Lavra Peșterilor din Kiev”¹²⁵. Făcând un tratament incomplet, în luna mai a anului 1919 ieromonahul Alexie se întoarce în Transcarpatia și se implică activ în viața religioasă a ținutului.

După intrarea ținutului în componența Cehoslovaciei, situația religioasă s-a schimbat în mod radical. Toate confesiunile au obținut dreptul de a se dezvolta liber, de a forma parohii proprii și mănăstiri. Anii 1920-1940 au fost deosebit de fructuoși în viața părintelui Alexie. El, în calitate de lider al mișcării ortodoxe, participa la toate evenimentele importante din viața Bisericii, se afla în fruntea delegațiilor trimise către liderii politici și bisericești, a contribuit la înființarea mănăstirilor și a unor parohii. Cititorul poate să afle despre acestea mai detaliat din tabelul cronologic.

În primii ani de stăpânire cehoslovacă, părintele Alexie Kabaliuk făcea lucrare misionară în Hust, unde a deschis o casă de rugăciune, în satele Iza, Koșeliovo, Lip-

¹²⁴ Volânia cuprinde regiunea istorică a Ucrainei de vest, dintre râurile Pripiat și Bugul apusean, învecinându-se la sud cu Galiția și cu Podolia.

¹²⁵ Mitropolitul Evloghie Gheorghievski, *Calea vieții mele*, http://www.krotov.info/acts/20/1910_16/eulo_15.html

cea, Berezovo, Gorinciovo, N. Selițe, Kopașново. Centrul mișcării ortodoxe devine satul Iza, unde începe să se formeze o obște de călugări. Din punct de vedere jurisdicțional, ortodocșii Rusiei Carpatine erau subordonați Bisericii Ortodoxe Sârbe.

Pe 18 august 1921, delegatul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe – episcopul de Niș, Dositei Vasici, a sfințit primul așezământ monahal din zonă, cu hramul Sfântului Nicolae. Obștea mănăstirii l-a ales ca stareț pe părintele Alexie, iar episcopul, în timpul Liturghiei, l-a ridicat la rangul de egumen¹²⁶. În ziua următoare, pe 19 august, în incinta mănăstirii a avut loc primul sinod ortodox din regiune, la care au participat 179 de delegați din 60 de comunități ortodoxe, care îi reprezentau pe aproape 60 de mii de credincioși din Rusia Carpatină. Lucrările sinodului au fost deschise de către episcopul Dositei Vasici, după care a fost ales prezidiul – format din Vladimir Gomicikov, Casian Bogatireț, Ivan Mondici. Preotul Casian Bogatireț a dat citire statutului elaborat de el, punând accentul pe situația juridică a Bisericii Ortodoxe din Cehoslovacia. Delegații l-au ales ca episcop pe Dositei Vasici, au adoptat statutul provizoriu al Bisericii Ortodoxe și denumirea ei oficială „Biserica Ortodoxă Carpatină de Est”¹²⁷. Membrii reuniunii au trimis o rezoluție către președintele Thomas Masaryk și către ministrul afacerilor externe Eduard Benes, în care își manifestau mulțumirile pentru sprijinul dezvoltării Bisericii Ortodoxe și a Rusiei Carpatine. În plus, a fost ales un comitet provizoriu care trebuia să aibă atribuții de Consistoriu. În componența lui au intrat: din partea clerului – egumenul Alexie Kabaliuk, preoții Ivan Ileciko și Mihail Meigheș, din partea mire-

¹²⁶ S. Pașkovici, *Rusia Carpatină*, Ziarul *Ruski Golos*, Liov, 25 martie 1925, p. 3.

¹²⁷ Ziarul *Karpatoruski vestnik*, *Fondarea Bisericii Ortodoxe în Iza*, 28 august 1921, p. 4.

nilor – Vladimir Gomicikov, Ivan Mondici, Vasile Andrașo, Chiril Procop. Adjuncți ai membrilor comitetului provizoriu au fost aleși: doctorul Petrigalla, Ivan Zbiglei, Andrei Turkeniak, ieromonahul Matei Makarov, preotul Luca Olhovii¹²⁸.

În anul 1923, egumenul Alexie a fost ridicat la rangul de arhimandrit. În 1924 el a participat activ la construcția mănăstirii de maici din satul Lipcea. Împreună cu egumenul Dionisie Pirko, a donat pentru construcția mănăstirii 20 de mii de coroane cehoslovace.

Părintele Alexie nu uita nici de satul natal. Pe 24 mai 1923, preotul greco-catolic Alexandru Ronait din Yasinia îi aducea la cunoștință episcopului său că ieromonahul ortodox Alexie Kabaliuk intenționează să viziteze în data de 29 mai 1923 satul natal, cu scopul de a înființa o comunitate ortodoxă. Preotul îi cerea episcopului să se adreseze organelor corespunzătoare și să le interzică ortodocșilor să-și înfăptuiască planurile. În scrisorile către conducătorul districtului din Rahiv și către conducătorul districtului din Veliki Sevliush, episcopul greco-catolic Antonie Papp cerea apărarea bisericii greco-catolice și interzicerea activității Cuviosului Alexie Kabaliuk în Yasinia. În pofida protestelor episcopului greco-catolic, pe 29 mai 1923 egumenul Alexie, însoțit de trei călugări, a vizitat totuși localitatea Yasinia. El s-a rugat la mormântul mamei sale și a participat la întrunirea din casa lui Iurie Kabaliuk, unde a fost înființată comunitatea ortodoxă.

În anul 1924, arhimandritul Alexie a fost ales conducător al Consistoriului Duhovnicesc – organ de conducere duhovnicesc de pe lângă episcop. În cuvântarea ținută pe 2 octombrie 1924 la adunarea clerului ortodox din Hust, el făcea apel către cei prezenți de a înceta cercurile jurisdicționale și de a se uni în jurul arhipăstoru-

¹²⁸ Ziarul *Russki vestnik*, *Preasfințitul Dositei în Rusia Carpatină*, 9 septembrie 1921, p. 3.

lui canonic. „Ne aflăm sub ocrotirea Bisericii Ortodoxe Sârbe și acest lucru are o importanță foarte mare pentru noi, importanță pe care unii nu sunt în stare s-o înțeleagă. Nu avem un trai rău, fapt pentru care trebuie să-i mulțumim Bisericii Sârbe, căci ar fi putut să fie mai rău. Biserica Sârbă este protectoarea noastră, însă trebuie să muncim singuri. După cum ne spune Vlădica în invitația sa: nimeni nu trebuie să-și arunce munca pe spinarea altora, fiecare trebuie să-și facă datoria el însuși. Iar de muncit avem mult și datoria noastră este grea. Și dacă nu va munci și nu-și va face datoria fiecare dintre noi, nu vom izbuti nimic. Pe lângă lucrarea conștiințioasă a fiecăruia dintre noi, mai avem nevoie și de unitate. Între noi nu trebuie să fie dezbinare, trebuie să uităm de interesele personale și să ne unim pentru o lucrare comună, pentru munca în folosul Bisericii noastre Sfinte Ortodoxe și pentru binele poporului nostru rus, care așteaptă de la noi ajutor și îndrumare.

La ultima noastră întrunire aici, în Hust, am declarat împăcarea cu toții. Însă aceste cuvinte, chiar dacă nu au rămas niște cuvinte moarte, nu au adus nici roade mari. Motivul stă în faptul că nu ne-am unit în jurul Arhipăstorului nostru; deși ne-am împăcat, am devenit o turmă pașnică, dar am rămas o turmă fără păstor. Din această pricină inimile noastre trebuie să se umple de bucurie pentru faptul că astăzi ne-am adunat în jurul Arhipăstorului nostru, căci numai acum împăcarea noastră, unirea noastră poate să aducă rodul dorit. Sunt convins că Vlădica se bucură de împăcarea noastră, de unirea noastră și că din bunătatea sa, el ne va ierta greșelile. Uniți și împăcați sub cârmuirea Arhipăstorului nostru, ne vom atinge scopul: organizarea Bisericii Carpatine Autonome pe bază legală...¹²⁹”

¹²⁹ Ieromonahul Serghie Țioka, *Ortodoxia și viața monahală în Transcarpatia din prima jumătate a secolului XX*, Zagorsk, Lavra Sfintei Treimi a Sfântului Serghie, 1960.

Arhimandritul Alexie a renunțat de bună voie la funcția de stareț al mănăstirii și s-a mutat în orașul Hust, unde s-a format o mare comunitate ortodoxă. Pe 7 aprilie 1927 el a sfințit și a pus piatra de temelie pentru viitoarea biserică a Acoperământului Maicii Domnului, a cărei construcție a fost finalizată într-un singur an. Pe lângă această biserică, cu străduințele părintelui Alexie, a fost înființat un internat pentru elevii ortodocși ai gimnaziului din Hust. În acest internat locuiau copii din familii sărace de țărani care, cu trecerea timpului, au obținut mari succese în diferite domenii. Elevi la acest internat au fost I. Cendei, I. Magula, S. Stoica, V. Valio, V. Olexii, I. Ciopei, D. Ciopei, V. Ursta, I. Calinici, F. Sabov, I. Popadineț și alții. Interesante amintiri despre arhimandritul Alexie și despre internat au fost notate în martie 2006 de fostul director al școlii-internat din Hust, Ivan Magula, și scriitorul Alexandru Slivka. Parțial acestea au fost publicate în presa locală¹³⁰. Potrivit cuvintelor lui I. Magula, el s-a întâlnit pentru prima oară cu arhimandritul Alexie în anul 1936. Atunci, împreună cu alți băieți din Dubove, tânărul s-a înscris la studii la gimnaziul din Hust. „În internat ne-au primit bine, condițiile în acea perioadă nu erau prea bune, căci internatul exista doar de câțiva ani. Conducea internatul arhimandritul Alexie. Interiorul era alcătuit din două dormitoare, o cantină, un antreu și o cameră de baie. Pe lângă asta, tot în această clădire locuia și arhimandritul Alexie și funcționa un paraclis. În acea perioadă nu aveam bani ca să putem închiria un apartament privat, iar aici ne-au promis ajutor. În internat au stat mulți oameni care au răzbătut în viață datorită ajutorului arhimandritului Alexie și muncii sale dezinteresate.

Arhimandritul Alexie era un om bun, un bun organizator, nu era lacom, ne ajuta cu ce putea. Atunci toți

¹³⁰ I. Danileț, *Arhimandritul Alexie în amintirile contemporanilor*, Ziarul *Sribna Zemlia*, 8-14 noiembrie 2007, p. 14.

elevii care locuiau în internat aduceau câte ceva de acasă. Care paie, care lemne, care grâu, pentru ca să susțină oarecum condițiile de viață în internat. Bucătărese erau călugărițele, șefa depozitului a fost, de asemenea, o monahie. Aveam un educator pentru 90 de elevi – emigrantul Borisov, un om inteligent și exigent. Uneori arhimandritul Alexie ne ajuta și cu banii. Spre exemplu, atunci când plecam acasă, împrumutam de la el bani. Apoi, unii îi întorceau, iar alții nu-i mai întorceau. El nici nu ținea minte cât îi împrumutase fiecăruia, nota pe o hârtiuță, o punea undeva după icoană și cu asta se termina totul. Aproape nimeni nu plătea pentru internat. Erau și cazuri neplăcute. Dacă la începutul anului de învățământ toți intrau pe poartă, la sfârșitul anului școlar datornicii ieșeau pe poarta fermei porcine, ca să nu fie văzuți. Nimeni nu era pedepsit pentru asta. Arhimandritul Alexie încerca să stea de vorbă cu fiecare.

Ni s-a povestit că atunci când a avut loc deschiderea internatului, de la direcție a venit un inspector care trebuia să stabilească dacă statul poate să le acorde ajutor financiar. Arhimandritul Alexie i-a arătat inspectorului încăperile și condițiile de trai în cămin, acela a făcut câteva observații, dar a înțeles situația grea. După o vreme, a început alocarea de burse pentru elevii fruntași, care nu erau mulți. În afară de asta, arhimandritul Alexie avea o moară proprie, pâinea o coceau măicuțele, unele lucruri se mai cumpărau. Astfel, el reușea să întrețină 90 de oameni, nu doar cele 10 persoane care primeau bursă.

Am stat la internat din anul 1936 până în 1940. După ocuparea Transcarpatiei de către Ungaria, susținerea internatului din partea statului a încetat, însă noi continuam să locuim acolo. Arhimandritul Alexie nu ne ajuta, chiar ne ajuta cu lemnele. Cu timpul m-am mutat în gazdă. În acea perioadă la arhimandritul Alexie veneau jurnaliști din Franța, care erau interesați de

chestiunea procesului de la Sighetu Marmației. Când am deschis școala internat din orașul Hust, am împrumutat multe lucruri de la arhimandritul Alexie, mai ales în planul lucrării educative.”

Date interesante despre viața arhimandritului Alexie citim la scriitorul A. Slivka. Potrivit spuselor sale, pe strada Ceramicina din orașul Hust credincioșii ortodocși au ridicat o biserică, iar lângă ea o casă lungă. Această casă se folosea pe post de casă parohială pentru arhimandritul Alexie, pe care și l-au ales ca preot. Casa era destul de mare, arhimandritul ocupa doar o singură cameră. De aceea el, cu siguranță, sfătuindu-se cu enoriașii, a decis să-i cazeze acolo pe elevii gimnaziului din familiile ortodoxe. Au cumpărat scânduri, au confecționat niște paturi de lemn, mese, bănci. În cămin s-au stabilit în jur de 20 de copii ortodocși din satele îndepărtate. Un băiat din Nankovo, O. Ciulei, care provenea dintr-o familie greco-catolică, nu avea posibilitatea să închirieze în Hust un apartament. De aceea rudele au hotărât să-l ia de la gimnaziu acasă. El a mers să-și ia rămas bun de la prietenii din internatul ortodox. Prietenii s-au hotărât să-l ajute pe Ciulei și să-l cazeze în internat. Ei au vorbit cu arhimandritul Alexie și acesta a primit băiatul, cu condiția ca el să se roage împreună cu toți și să frecventeze lecțiile de religie. Catehetul greco-catolic Popovici a observat că O. Ciulei nu frecventa lecțiile lui de religie și a raportat conducerii că băiatul locuia la internatul ortodox. Popovici l-a anunțat pe directorul gimnaziului că arhimandritul Alexie primește la el elevi greco-catolici. Lui O. Ciulei i s-a pus condiția să aducă din sat o adeverință care să ateste faptul că a trecut la Ortodoxie, însă el nu putea să facă lucrul acesta. Directorul gimnaziului și catehetul l-au avertizat pe arhimandritul Alexie că dacă acesta va primi la internat elevi greco-catolici, ei îi vor face multe probleme. După această discuție, arhimandritul l-a chemat la el pe O. Ciulei și i-a

spus: „Băiatule, Dumnezeu vede sufletul meu și știe că aș fi vrut să te primesc în internatul meu, dar iezuitul Popovici mi-a promis să-mi facă multe probleme și de aceea trebuie să ne părăsești”.

Amintirile lui I. Magula și A. Slivka mărturisesc despre activitatea dezinteresată a arhimandritului Alexie Kabaliuk în folosul celor proveniți din familiile sărace din satele îndepărtate ale Transcarpatiei. Fiind director al internatului, arhimandritul Alexie vedea capacitățile sporite ale copiilor din satele de munte, care până atunci nu avuseseră posibilitatea să învețe. Prin intermediul ziarului „Pravoslavna Karpatska Rus” el îi ruga pe părinți să se gândească cu seriozitate la educația copiilor lor. Punea accent pe necesitatea de a crea o intelectualitate locală, care să fie un grup social și care să vegheze asupra intereselor țăranimii ortodoxe¹³¹.

Aflându-se în fruntea Consistoriului duhovnicesc, arhimandritul Alexie a călătorit mult prin Rusia Carpantină și dincolo de ea. Se întâlnea cu arhieriei, cu reprezentanții autorităților de stat, deschidea noi și noi parohii și mănăstiri. Pe 15 octombrie 1930 delegația ortodoxă, în frunte cu părintele Alexie, însoțită de preoții Dimitrie Beliakov și V. Gaidov, a participat la lucrările Sinodului Bisericii Ortodoxe Sârbe din Sremski Karlovci. La începutul anilor 1930 arhimandritul Alexie, cu binecuvântarea conducerii eparhiale, a luat sub ocrotirea sa construcția mănăstirii de maici din satul Domboki. Cu susținerea părintelui Ioan Karbovanetș el a organizat colecte în parohiile bogate, a donat o sumă mare din propriile resurse bănești pentru dezvoltarea așezământului. Multă atenție a acordat, de asemenea, Schitului Sfintei

¹³¹ Arhimandritul Alexie Kabaliuk, *Anul școlar al gimnaziului de la Hust a luat sfârșit*, 15 iunie, 1929.

Treimi de călugări din Gorodilovo, care nu este departe de Hust.¹³²

În timpul ocupației ținutului de către maghiari, noua putere avea o atitudine de suspiciune față de arhimandritul Alexie Kabaliuk. În special, în anul 1939 din Hust a fost trimisă o scrisoare semnată de Eugen Iacob care se adresa decanului de la Sighet, Mihaly Doroslai, iar prin intermediul acestuia scrisoarea a ajuns la Ministerul afacerilor interne, al confesiunilor și al educației din Budapesta. În aceasta se spunea că ar trebui să se facă „pașii necesari pentru eliberarea de bandiții sârbi...”, avându-l în vedere, în primul rând, pe episcopul Vladimir. „De jurisdicția sârbă au nevoie doar Gomicikov, Kabaliuk, monahii Matei și Amfilohie.”¹³³ Dar în documentele funcționarilor publici maghiari din anul 1939, Kabaliuk era descris ca fiind o persoană care ar fi putut să-i convingă pe preoții jurisdicției sârbe s-o apuce pe calea independenței Bisericii Ortodoxe din Ungaria.

După părerea noastră, activitatea arhimandritului Alexie Kabaliuk din perioada maghiară poate fi divizată în două etape. Prima etapă se raportează la destituirea din funcție a episcopului Vladimir Raici, moment în care Biserica Ortodoxă și-a pierdut arhiepiscopul legitim din acea zonă. A doua etapă începe cu numirea administratorului Mihail Popov, atunci când arhimandritul Alexie Kabaliuk a fost cooptat la lucrările comisiilor de achitare.

Pe 26-27 noiembrie 1944, arhimandritul Alexie Kabaliuk a participat la lucrările Primului congres al Comitetelor Populare, care s-a desfășurat la Muncaci. El a fost ales în calitate de delegat al orașului Hust. De ase-

¹³² Eufimie, episcopul de Muncaci și Hust. *Cerere adresată președintelui comitetului executiv al Consiliului raional din Hust a deputaților populari, Mondici V. S., pentru deschiderea mă-năstirii din Gorodilovo*, Arhiva eparhiei ortodoxe a Hustului.

¹³³ O. Danko, *Politica maghiară față de Biserica Ortodoxă în anii 1939-1944*, Ujgorod, 1994, p. 358.

menea, pe 7 decembrie 1944 el a făcut parte din componența delegației ortodoxe la Moscova, cu rugămintea de trecere a eparhiei Muncaciului sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei.

În pofida tuturor marilor suferințe și persecuții trăite, arhimandritul Alexie a ajuns la vârsta de șaptezeci de ani. Înainte de moarte, el a întocmit un testament, potrivit căruia lucrurile lui personale trebuiau trimise mănăstirilor din Domboki, Iza și Gorodilovo. După ce a primit schima mare, pe 2 decembrie 1947 el a răposat la Domboki. De acolo, trupul nevoitorului a fost mutat la mănăstirea de la Iza, unde a fost înmormântat în cimitirul mănăstirii.

Pe 13 martie 1999 a avut loc dezgroparea moaștelor Sfântului Alexie. Prin Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ucrainene din 8 iulie 2001, schiarhimandritul Alexie Kabaliuk a fost trecut în rândul sfinților cu cinstire locală. Pe 21 octombrie 2001, la mănăstirea de călugări a Sfântului Nicolae din satul Iza al raionului Hust a avut loc canonizarea schiarhimandritului Alexie. La slujbă, împreună cu alți ierarhi, a luat parte Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Ucrainene, Mitropolitul Kievului și al Întregii Ucraine, Vladimir Sabodan. Moaștele mărturisitorului se află la Mănăstirea Sfântului Nicolae din satul Iza al raionului Hust.

Pe lângă mănăstire s-a construit o biserică în cinstea Cuviosului Alexie, s-a deschis o arhivă în care au fost culese documentele referitoare la activitatea sfântului. La Ujgorod, pe pereții catedralei Sfinților Chiril și Metodie, a fost amplasată o placă comemorativă. În satul de baștină al Sfântului Alexie a fost ridicată o biserică cu hramul său. La Ujgorod s-a înființat o asociație de tineret în cinstea Cuviosului Alexie Carpatinul. În fiecare an la Mănăstirea Sfântului Nicolae vin mii de credincioși ca să se roage la racla cu moaștele Sfântului Alexie Carpatinul. Mulți dintre ei capătă vindecare de boli grave.

Tabel cronologic

1877, 1 septembrie, s-a născut în satul Yasinia (astăzi orașelul Yasinia) din ținutul Rahiv.

1877, 2 septembrie, a fost botezat de preotul Ioan Romanet cu numele Alexandru.

1883, 1 septembrie, a mers în clasa întâi a școlii bisericești parohiale.

1897-1901, a făcut stagiul militar în orașul Cașovia din Slovacia.

1903, a vizitat mănăstirile din Bixad, Suceava, Maria Povcea.

1903, l-a cunoscut pe egumenul Arcadie la mănăstirea de la Bixad.

1905, l-a cunoscut pe rusofilul bucovinean Alexie Gherovski, nepotul lui Adolf Dobrianski.

1905, a călătorit pentru prima oară la Kiev.

1906, a doua călătorie la Kiev, vizitarea Mănăstirii Pecerska și a altor locuri sfinte.

1906, întâlnirea cu rectorul seminarului teologic de la Kiev, arhimandritul Ambrozie Polianski.

1907, întâlnirea la Kiev cu mitropolitul Flavian Gorodețki.

1907, întâlnirea la Jitomir cu episcopul Antonie Hrapovițki.

1907, membrii adunării secrete a ortodocșilor din satul Ilnița au decis să-l trimită pe Alexandru Kabaliuk la muntele Athos.

1907, a vizitat Ierusalimul, Nazaretul, Betleemul.

1907, întâlnirea cu șeful misiunii rusești din Ierusalim, arhimandritul Leonid Sențov.

1907, întâlnirea cu monahul athonit Viaceslav, în schima mare monahul Varuh (Vasile Tecza) din satul Bistre al raionului Hust.

1908, 8 iulie, a avut loc trecerea lui Alexandru în sânul Bisericii Ortodoxe la mănăstirea rusească a Sfântului Pantelimon de pe muntele Athos.

1909, a participat la adunarea reprezentanților comunităților ortodoxe ale ținutului din satele Ilnița, Osoi, Bilki, Veliki Luciki.

1909 – 1910, a făcut cursuri de teologie în cadrul Mănăstirii ortodoxe Sfântul Onufrie de lângă satul Yablocina, județul Bilki, voievodatul Lublin din Polonia.

1910, 26 martie, arhimandritul Serafim, cu binecuvântarea arhiepiscopului de Kholm Evloghie Gheorghievski, îl tunde pe Alexandru în schima mică, cu numele Alexie.

1910, 15 august, este hirotonit întru ieromonah cu numele Alexie de către arhiepiscopul de Kholm Evloghie.

1910, toamna, l-a vizitat în orașul Cernăuți pe părințele Dionisie Kiseliovski și pe frații Gherovski.

1910, toamna, a doua călătorie la Athos.

1911, întâlnirea cu patriarhul Constantinopolului Ioachim Devedzis.

1911, primăvara, întâlnirea cu patriarhul sârb Luchian Bogdanovici.

1911, primăvara, vizitează orașul Muncaci, oficiază în taină primele slujbe în casa lui Ivan Homa.

1911, primăvara, lucrarea misionară în satul Veliki Luciki.

1912, 10 februarie, vizitează satul Iza.

1912, 11 februarie, este arestat de jandarmii maghiari.

1912, 12-15 februarie, lucrarea misionară în satul Iza (a sfințit casa de rugăciune, a botezat în jur de 200 de copii, a cununat 19 perechi și a împărtășit după spovedanie generală 1300 de credincioși).

1912, februarie, continuarea lucrării misionare în satul Veliki Luciki.

1912, februarie, arestarea în satul Veliki Luciki.

1912, sfârșitul lui februarie, detenția la Muncaci de patru zile, trimiterea în satul Yasinia.

1912, martie – iunie, lucrare misionară în Maramureș.

1912, 17 iunie, percheziția în casa ieromonahului Alexie, confiscarea potirului, a veșmintelor preoțești și a cărților.

1912, sfârșitul lui iunie, plecarea în Rusia.

1912, a doua jumătate, plecarea în SUA.

1912-1913, lucrare misionară în mijlocul originarilor din Transcarpatia (orașul Wilkes Barre, Pennsylvania).

1913, sfârșitul anului, întoarcerea în Transcarpatia, prezentarea în fața instanței de judecată de la Sighetu Marmației.

1913, la tipografia sihăstriei de maici de la Kazan a Sfântului Ambrozie din gubernia Kaluga a ieșit cartea semnată de Denasie Panteleimonitul, monah aghiorit, *Povestire despre întoarcerea și alipirea la Ortodoxie în Muntele Athos a ruteanului uniat și despre ruteni, despre ortodoxie și uniație în Rusia Carpatină subjugată, odinioară și acum.*

1914, 3 martie, pronunțarea sentinței la Sighetu Marmației care prevedea 4 ani și 6 luni de închisoare.

1914-1918, detenția în închisorile de la Debrecen și Sighetu Marmației.

1918-1919, tratamentul la spitalul de pe lângă Biserica Adormirii Maicii Domnului de la Lavra Pecerska din Kiev.

1919, mai, s-a întors din detenție în Transcarpatia.

1919, 17 septembrie, l-a înmormântat pe Alexie Dimitro în satul Koșeliovo, districtul Hust.

1919, 23 octombrie, a înmormântat-o pe Deda Ana în satul Koșeliovo, districtul Hust.

1919, 14 decembrie, l-a înmormântat pe Koziciko Ivan din satul Koșeliovo, districtul Hust.

1920, a înființat în orașul Hust o casă de rugăciune.

1920, a înființat mănăstirea de călugări din satul Iza.

1920, 11 ianuarie, a înmormântat-o pe Ciopei Maria din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 26 ianuarie, a înmormântat-o pe Talpoș Maria din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 3 februarie, l-a înmormântat pe Kopanski Mikola din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 16 februarie, a înmormântat-o pe Gomeciko Iulina din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 27 februarie, a înmormântat-o pe Ojoganici Maria din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 9 martie, a înmormântat-o pe Procop Maria din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 14 martie, l-a înmormântat pe Baiur Vasile din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 30 martie, a înmormântat-o pe Pleșineț Marta din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 26 aprilie, a înmormântat-o pe Grițik Polania din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 30 aprilie, a înmormântat-o pe Grițik Maria din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 2 mai, l-a înmormântat pe Grițko Andrei din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 10 mai, l-a înmormântat pe Gavriliuk Gheorghe din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 14 aprilie, l-a înmormântat pe Ianuk Gheorghe din satul Koșeliov, districtul Hust.

1920, 15 aprilie, l-a înmormântat pe Rațiuk Dmitrie din satul Koșeliov, districtul Hust.

1923, 5 iunie, a participat la întrunirea clerului ortodox în satul Iza.

1923, a fost ridicat la rangul de arhimandrit.

1923, 1 noiembrie, a participat la întrunirea clerului ortodox în orașul Ujgorod, inițiată de episcopul Veniamin Fedcenko.

1923, 8 noiembrie, a oficiat Sfânta Liturghie în Rahiv și a înființat o comunitate ortodoxă.

1923, 9-11 noiembrie, lucrarea misionară în Yasinia și Kobilețka Poliana.

1924, 2 octombrie, participă la întrunirea generală a monahilor și a preoților din cadrul jurisdicției sârbe și constantinopolitane în orașul Hust.

1924, a participat activ la construcția mănăstirii de maici din satul Lipcea, împreună cu egumenul Dionisie Pirko; donează pentru ridicarea mănăstirii 20 de mii de coroane cehoslovace.

1924, 2 octombrie, este ales întâi-stătător al Consistoriului Duhovnesc.

1925, 26 ianuarie, la ședința Consistoriului Duhovnesc din satul Goronda al districtului Muncaci a fost cofondatorul ziarului „Тerkovnaya Pravda” (Adevărul bisericesc).

1925, 23 aprilie, a înființat asociația în cinstea Sfinților Chiril și Metodie.

1925, 25 septembrie, îl numește paroh al bisericii ortodoxe din satul Zavidovo, districtul Muncaci, pe părintele Petru Ugrin.

1925, 17 octombrie, întâlnirea cu episcopul ceh Gorazd Pavlik în satul Goronda, districtul Muncaci.

1925, 29 decembrie, călătoria la Belgrad.

1926, 8 aprilie, întâlnirea cu episcopul ceh Gorazd Pavlik.

1926, 15 mai, participă la ședința generală a maicilor de la mănăstirea din satul Lipcea.

1926, 11 noiembrie, la adunarea reprezentanților comunităților ortodoxe ale Rusiei Carpatine din satul Iza este ales candidat pentru hirotonirea întru episcop.

1927, 19 ianuarie, sosirea în satul Iza împreună cu episcopul de Novosadsk și Carpatorusia, Irineu Cirici.

1927, 7 aprilie, a sfințit piatra de temelie pentru fundamentul bisericii ortodoxe din orașul Hust.

1927, august, l-a numit pe egumenul Dionisie Pirko preot la mănăstirea de la Lipcea.

1928, 21 iulie, sosirea în satul Yasinia împreună cu episcopul Raško-Prizrenskului și al Carpatorusiei, Serafim Ivanovici.

1928, 29 noiembrie, a susținut demersurile către conducerea districtuală de la Hust pentru alocarea unui ajutor bănesc mănăstirii de la Lipcea.

1928-1930, a condus comunitățile ortodoxe în numele episcopului Serafim Ivanovici.

1929, 6 ianuarie, s-a adresat conducerii districtuale de la Hust în privința aprobării statutului mănăstirii de maici de la Lipcea.

1929, 7 martie, a eliberat „Certificatul de tundere” monahiei Eufrosinia Popovici, care viețuia la Mănăstirea Sfântului Mucenic Gheorghe din Serbia.

1929, primăvara, a participat la sfințirea fundamentului bisericii din satul Tereblea, districtul Tiacevo.

1929, 24 iunie, a condus organizarea aniversării a 25 de ani de la renașterea Ortodoxiei și 10 ani de mărturisire liberă a opiniilor religioase în Rusia Carpatină.

1929, 5 august, s-a adresat cu o plângere Guvernului Rusiei Carpatine din Ujgorod pentru încălcarea de către autoritățile de la Ruska-Mokra a drepturilor religioase ale ortodocșilor.

1930, 29 august, a participat la tunderea a opt măicuțe de la mănăstirea din Lipcea.

1930, 15 octombrie, participă la ședințele Sinodului Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Sârbe din Sremski Karlovci.

1930, 10 noiembrie, se adresează guvernului de la Ujgorog cu plângere împotriva jurisdicției lui Savatie¹³⁴.

¹³⁴ În anii '30 s-au format două curente și comunități. Unul se subordona Bisericii Ortodoxe a Patriarhiei Sârbe, iar celălalt Bisericii Ortodoxe a Patriarhiei de Constantinopol, în special,

1931, 2 august, participă la restaurarea vechii eparhii ortodoxe din orașul Muncaci.

1931, 6 decembrie, l-a felicitat pe noul episcop al Muncaciului Damaschin.

1931, este trimis de către superiorul eparhiei ortodoxe, Iosif Țvievici, în satul Domboki, districtul Muncaci, pentru organizarea viețuirii mănăstirești.

1935, 28 august, participă la ceremonia cu ocazia începerii construcției reședinței episcopale în Muncaci.

1937, 9 noiembrie, a făcut revizie la Schitul Schimbării la Față din satul Tereblea, districtul Tiacevo.

1937, 26 noiembrie, participă la întrunirea conducerii mănăstirii de la Lipcea.

1938, 21 decembrie, l-a vizitat, în componența unei delegații, pe prim-ministrul Ucrainei Carpatine, Augustin Voloșin¹³⁵.

1939, la propriul apartament din orașul Hust a organizat întâlnirea clerului cu reprezentanții autorităților maghiare care voiau să formeze Biserica Autocefală Maghiară.

1941, august – septembrie, a participat la lucrările „comisiilor de achitare”.

1944, primăvara, a participat la consiliul clerului ortodox, sub conducerea administratorului eparhiei ortodoxe de la Muncaci, egumenul Teofan Sabov.

1944, 26 – 27 noiembrie, a participat la lucrările Primului congres al Comitetelor Populare desfășurat la Muncaci.

1947, 2 decembrie, a primit schima mare.

întâistătătorului comunității ortodoxe cehe din Praga, arhimandritul Savatie. În istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia acest fenomen este cunoscut sub denumirea de „Schisma lui Savatie”.

¹³⁵ După lichidarea independenței Cehoslovaciei, pe 15 martie 1939, în Transcarpatia a fost proclamat statul independent – Ucraina Carpatică.

1947, 2 decembrie, a trecut la Domnul, la mănăstirea de la Domboki.

1947, 4 decembrie, este înmormântat la cimitirul mănăstirii de la Iza.

1999, 13 martie, dezgroparea moaștelor arhimandritului Alexie.

2001, 8 iulie, decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ucrainene de trecere a schiarhimandritului Alexie Kabaliuk în rândul sfinților cu cinstire locală.

2001, 21 octombrie, canonizarea schiarhimandritului Alexie la Mănăstirea Sfântului Nicolae din satul Iza, raionul Hust.

Izvoare și literatură:

Arhiva de Stat a Austriei (Österreichisches Staatsarchiv).

ÖStA, HHStA Kabinettsarchiv, Geheimakten 27 (alt 29, 30), Politisches 1913, fol. 75-104

Arhiva eparhiei ortodoxe a Hustului.

Eufimie, episcopul de Muncaci și Ujgorod. Cerere pe numele Președintelui comitetului executiv al Consiliului raional din Hust a deputatului popular V. S. Mondici pentru deschiderea Mănăstirii Gorodilovo.

Arhiva de stat a regiunii Transcarpatia.

Arhivele Naționale ale României, Baia Mare. Prefectura Jud. Maramures. Inn. 1086. Nr. act 656.

Procesul ciudat / Russkaya Zemlia. – 1914. – 9 (22) ianuarie, p. 4.

Procesul ciudat / Russkaya Zemlia. – 1914. – 16 (29) ianuarie, p. 2.

Arhiepiscopul Averchie Taușev. Sfârșitul pământesc al egumenei Parascheva, Jordanville, 1967.

Monahul Alexie Dehterev, *Memoriile arhimandritului Alexie,* 1937.

Arhimandritul Alexie Kabaliuk, *Anul școlar al gimnaziului de la Hust a luat sfârșit,* 15 iunie, 1929.

F. Aristov, *Scriitorii carpatini,* Volumul I, Moscova, 1916.

Beskidski. *Despre felul în care guvernul maghiar și uniunii au pregătit procesul de la Sighetu Marmației,* Vladimirovo na Slovensku, 1930.

Beskidski. *Extrase din istoria restaurării credinței Ortodoxe în Rusia sud-carpatină,* Vladimirovo na Slovensku, 1930.

Arhimandritul Vasilii Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe în Transcarpatia,* Filocalia, 2005.

Revista „Dilo”. Sentința răfuiei maramureșene, 3 martie, 1914.

I. Vlasovski, *Studiu de istorie a Bisericii Ucrainene Ortodoxe*, Volumul 3.

Ziarul „Nedelia”, *Îngrijorările rutenilor carpatini*, 21 februarie, 1904.

Egumenul Gavriil Krizina. Biserica ortodoxă din Transcarpatia (secolul XX). Kiev, 1999.

Gherovski, *Iza și procesul de la Sighet*.

Ziarul „Ruskaia pravda”. *Prigoanele împotriva credinței ortodoxe în Ungaria*, 28 iunie, 1912.

Reprimarea credinței ortodoxe. Slavă Dumnezeului nostru și cinste martirilor de la Sighetu Marmației, Muncaci, 1934.

Ziarul „Bucovina Ortodoxă”, *Prigoana sfintei Ortodoxii în Ungaria*, 4 mai, 1904.

Ziarul „Bucovina Ortodoxă”, *Prigoana sfintei Ortodoxii în Ungaria*, 14 mai, 1904.

Ziarul „Dilo”, *Domnul Bobrinski în fața instanței*, 5 februarie, 1914.

M. Grabeț, *Istoria procesului maramureșean*, Ujgorod, 1934.

I. Danileț, *Arhimandritul Alexie (Kabaliuk) – primul monah din Transcarpatia de la începutul secolului XX*, Materiale pentru prima conferință internațională științifico-practică „Știința europeană a secolului XXI: strategii și perspective pentru dezvoltare – 2006”, (22-31 mai 2006), Dnepropetrovsk, 2006.

I. Danileț, *Arhimandritul Alexie în amintirile contemporanilor*, Ziarul „Sribna Zemlia” – 8-14 noiembrie, 2007.

I. Danileț, *Viața Sfântului Alexie, mărturisorul carpatin*, Ziarul „Jivoi Rodnik” Nr. 6, 2008.

I. Danileț. Alexandru Ivanovici Kabaliuk, *130 de ani de la nașterea eroului mișcării ortodoxe din Transcarpatia (1877-1947)*, Ujgorod, 2006.

I. Danileț, *Biserica Ortodoxă din Transcarpatia în prima jumătate a secolului XX*, Ujgorod, 2009.

I. Danileț, *Mănăstirea ortodoxă a Adormirii Maicii Domnului din satul Domboki*, Ujgorod, 2006.

I. Danileț, *Mănăstirea ortodoxă a Nașterii Maicii Domnului din satul Lipcea*, Ujgorod, 2005.

I. Danileț, *Mănăstirile ortodoxe ale raionului Hust (secolul XX)*, Ujgorod, 2005.

I. Danileț, *Sfântul Alexie (Kabaliuk), mărturisorul carpatin*, Ujgorod, 2011.

O. Danko, *Politica maghiară față de biserica ortodoxă în anii 1939-1944*, Ujgorod, 1994.

Denasie Panteleimonitul, monah aghiorit, *Povestire despre întoarcerea și alipirea la Ortodoxie în muntele Athos a ruteanului uniat și despre ruteni, despre ortodoxie și uniație în Rusia Carpatina subjugată, odinioară și acum*, Șamordino, 1913.

Despre procesul maramureșean, Ziarul „Niva”, 15 martie, 1914.

Mitropolitul Evloghie Gheorghievski, *Calea vieții mele*.

Jertfele propagandei rusofile, Ziarul „Dilo i nove slovo”, 5 ianuarie, 1914.

Viața Sfântului mărturisor Alexie Carpatinul, Hust, 2001.

Din istoria mișcării ortodoxe în Rusia Carpatină, 1926.

Din istoria restaurării mișcării ortodoxe în Rusia sud-carpatică, Calendar ortodox rusesc pe anul 1930, Vladimirovo, 1929.

Despre batjocorirea rușilor în Austria, Poceav, 1914.

Istoria Bisericii Creștine Ortodoxe pentru elevii carpatoruși ai școlilor populare și civile, Ujgorod, 1936.

Din amintirile lui Alexie Kabaliuk, Fântâna duhovnicească a Carpaților. 1997, Nr. 2.

V. Ilko, *Satele Transcarpatiei la începutul secolului XX (1900-1919)*, Liov, 1973.

Matei Vacarov, *Din amintirile trecutului...*, 1949.

Memoriile arhimandritului Alexie scrise de monahul Alexie Dehterev, 1937.

Despre situația juridică a Bisericii noastre Ortodoxe în Rusia Carpatină, 1936.

S. Papp, *Despre istoria Transcarpatiei*, Ivano-Frankivsk, 2003.

Calendar pentru anul 1921. Patriotul Rusiei Transcarpatice, Springfield, USA, 1920.

S. Paškovići, *Rusia Carpatină*, Ziarul „Ruski Golos”, Liov, 25 martie, 1925.

Scrisoare din Rusia Maghiară, Ziarul „Ruskaia Pravda”, 28 februarie, 1913.

Sub jugul maghiar, Ziarul „Ruske slovo”, Liov, 3 octombrie, 1913.

Depozițiile părintelui Alexie Kabaliuk la procesul de judecare a rutenilor, Poceav, 1914.

Ortodoxia în Rusia Maghiară, Ziarul „Ruska pravda”, 1 martie, 1912.

Ortodoxia pe pământurile maghiare, Ziarul „Pravoslavnaia Bucovina”, 4 martie, 1904.

Preasfințitul Dositei în Rusia Carpatină, Ziarul „Russki vestnik”, 9 septembrie, 1921.

Procesul împotriva celor 94 de ruteni, Ziarul „Ruske slovo”, 1 ianuarie, 1914.

Procesul rutenilor, Ziarul „Golos Moskvi”, 16 ianuarie, 1914.

V. Razgulov, K. Frolov, *Apostolul Rusiei Carpatine*, Beregovo, 2001.

Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009.

G. Raciuk, *Drumul spre sfințenie. Cuviosul Alexie Carpatinul*, Moscova, 2009.

Provocatorul rușilor în Ungaria, Ziarul „Dilo”, 5 februarie, 1914.

Mișcarea rusofilă în Ungaria de est, Ziarul „Dilo”, 10 decembrie, 1913.

Martorul îndepărtat. Arhimandritul de la Iza, părintele Alexie (eseu biografic), Calendar rusesc ortodox pentru anul 1929, Vladimirovo, 1928.

Părintele I. Semedii, *Ortodoxia în Veliki Luciki*, Calendar bisericesc pentru anul 1943. Muncaci, 1942.

Ieromonahul Serghie Țioka, *Ortodoxia și viața monahală în Transcarpatia din prima jumătate a secolului XX*, Zagorsk, Lavra Sfintei Treimi a Sfântului Serghie, 1960.

Lista și descrierea exactă a viețuitorilor Mănăstirii Sfântului Nicolae din satul Iza, raionul Hust, din Rusia Carpatină.

Protoiereul G. Stankanineț, *Schiarhimandritul Alexie Kabaliuk*, 1948.

Un episcop maghiar greco-catolic despre răspândirea Ortodoxiei între ruteni, Ziarul „Ruteanul canadian”, Winnipeg, 25 mai, 1912.

Apariția bisericii ortodoxe în Iza, Ziarul „Karpatoruski vestnik”, 28 august, 1921.

P. Halus, *Alexie Kabaliuk – apărătorul neclintit al Ortodoxiei în Transcarpatia*, 1996.

P. Halus, *Aniversarea a 120 de ani de la naștere și 50 de ani de la ziua morții părintelui Alexie (Kabaliuk) și cinstirea jertfelor procesului antiortodox din anul 1914 de la Sighetu Marmăției*, 1996.

P. Homin, *Problema Bisericii în Rusia Carpatină*, Liov, 1922.

Buletinul Bisericii, Nr. 9, 1914.

Ce se petrece în Ungaria, Ziarul „Ruska Pravda”, 18 aprilie, 1913.

Cum a biruit uniția în Rusia maghiară?, Ziarul „Vera i Țerkov” (Credința și Biserica), Cernăuți, Nr. 5, 1913.

ACATISTUL SFÂNTULUI ALEXIE CARPATINUL

Condacul 1:

Ales ai fost de înțeleapta pronie dumnezeiască pentru a propovădui sfânta credință ortodoxă, înălțat ai fost la treapta de ieromonah și te-ai nevoit cu râvnă în Rusia Carpatină pentru răspândirea credinței dreptslăvitoare. Pentru aceasta și noi, ca fii ai tăi duhovnicești, din iubirea noastră pentru tine îți cântăm: Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Icosul 1:

Făcătorul îngerilor și Ziditorul tuturor celor văzute te-a rânduit să fii mărturisitor al credinței ortodoxe în mijlocul poporului robit de învățătura latinească, dar care năzuia spre mărturisirea ortodoxă a Bisericii de Răsărit, cea plăcută lui Dumnezeu, și te-a ales din vârsta prunciei, părinte Alexie, să slujești pentru întoarcerea la adevăr și mântuirea multor oameni. Pentru aceasta, strigăm către tine cu îndrăznire:

Bucură-te, cel ce din tinerețe L-ai îndrăgit din toată inima pe Hristos;

Bucură-te, cel ce de la răsăritul vieții tale pentru El te-ai nevoit;

Bucură-te, cel ce ți-ai întărit duhul rugându-te cu râvnă;

Bucură-te, cel ce ți-ai arătat sfințenia vieții încă din pruncie;

Bucură-te, cel ce prin râvna ta îi veselești pe cei binecredincioși;

Bucură-te, cel ce pentru toate acestea ai fost iubit de Dumnezeu încă din anii copilăriei;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 2-lea:

Văzându-l pe tatăl tău, care zăcea pe patul morții, îi ușurai suferințele trupești și sufletești, fericite, iar prin rugăciune arzătoare și cuvânt mângâindu-l, îl cinsteai, potrivit poruncii Domnului. De aceea și noi, învățându-ne de la tine să păzim poruncile Domnului, Îi cântăm Ziditorului cerului și al pământului: Aliluia.

Icosul al 2-lea:

Având mintea luminată de Dumnezeu, ai priceput, prealăudate, că lucrul cel de trebuință este evlavia, cu care te-ai și ostenit să-ți îmbogățești sufletul, învățând Legea Domnului. Pentru aceasta și noi îți strigăm:

Bucură-te, blândeule următor al lui Iisus;

Bucură-te, păzitorul cel zelos al poruncilor Domnului;

Bucură-te, cel ce L-ai ascultat cu smerenie pe Hristos;

Bucură-te, râvnitor al vieții îngerești a monahilor;

Bucură-te, apărătorul sânguincios al dreptei credințe;

Bucură-te, luminătorule al Ortodoxiei;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 3-lea:

Fiind povățuit de Puterea Celui de Sus, îndreptătu-ți-ai picioarele spre așezământul din Bixad, la bătrânul părinte Arcadie, rugându-l să te călăuzească pe calea virtuților. De aceea, primind cele dorite, I-ai cântat Domnului, Cel Ce pe toate le rânduiește spre bine, cântare de laudă: Aliluia.

Icosul al 3-lea:

Având dorința bună, preafericite, de a-ți păstra fecioria și de a te uni cu Biserica Ortodoxă, te-ai nevoit pentru mântuirea nemuritorului tău suflet și pentru sufletele semenilor tăi. Pentru aceasta te ferim și îți grăim:

Bucură-te, povățuitorule credincios al înțelepciunii dumnezeiești;

Bucură-te, păzitorule al curăției sufletești și trupești;

Bucură-te, propovăduitorule neînfricat al credinței ortodoxe;

Bucură-te, cel prin predici înflăcărate pe mulți i-ai întors la credința cea adevărată;

Bucură-te, cel ce prin cuvântul adevărului pe puternicii lumii acesteia i-ai muștrat;

Bucură-te, că pentru aceasta ai răbdat multe neazuri;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 4-lea:

Viforul de prigoane și necazuri nu au clintit sufletul tău, părinte preaslăvite, ci, întărindu-te în calea cea adevărată către mântuire, aleasă de tine, I-ai cântat neîncetat lui Dumnezeu: Aliluia.

Icosul al 4-lea:

Auzind despre viețile nevoitorilor de demult și despre cum, fiind ei povățuiți și întăriți de Domnul, sporeau în nevoință, și râvnind să le urmezi pilda, părinte preacuvioase, ai petrecut zile și nopți întru rugăciune și te pregăteai de pătimirile care aveau să vină. Iar noi, preamărind osârdia ta minunată, îți strigăm unele ca acestea:

Bucură-te, că de dragul adevărului, ai ridicat povara multor nevoințe asemenea apostolilor;

Bucură-te, că pentru aceasta ai fost numit întru adevăr Apostol al Ortodoxiei în pământul Carpaților.

Bucură-te, milostive părinte, care ai dorit mântuirea multora;

Bucură-te, cel ce nu le-ai căutat pe ale tale, ci pe cele ale aproapelui tău;

Bucură-te, stâlp neclintit al predaniei apostolești;

Bucură-te, îndrumătorule bun al turmei lui Hristos;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 5-lea:

Steaua care a fost trimisă de Dumnezeu să-i călăuzească odinioară pe magi la Pruncul cel dumnezeiesc, Hristos, Cel născut în Betleem, te-a adus și pe tine în sfântul oraș al Ierusalimului pentru închinare

și rugăciune. Iar tu, dând slavă lui Dumnezeu pentru această mare milostivire, Îi cântai Mântuitorului nostru: Aliluia.

Icosul al 5-lea:

Văzând obștea Mănăstirii Sfântului Pantelimon din Athos râvna ta sfântă pentru credința cea adevărată, ți-a dăruit icoana Maicii Domnului numită „a Acatistului”, pentru ca să-ți fie ție și poporului tău apărătoare întru toate. Pentru aceasta, îți strigăm așa:

Bucură-te, cel ce ai ajuns în Sfântul Munte Athos, grădina Maicii Domnului;

Bucură-te, cel ce ai fost întâmpinat cu bucurie de obștea Mănăstirii Sfântului Pantelimon;

Bucură-te, că acolo te-ai unit cu Sfânta Biserică Ortodoxă;

Bucură-te, că dorința inimii tale s-a împlinit;

Bucură-te, că ți s-a dăruit de către obștea athonită ca binecuvântare icoana Născătoarei de Dumnezeu „a Acatistului”;

Bucură-te, că te-ai întors în patria ta cu această icoană și multe alte lucruri sfinte;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 6-lea:

Propovăduitor al credinței ortodoxe și al evlaviei te-ai arătat până la sfârșitul vieții tale pământești, preacuvioase, cerând fără încetare ajutor de la Împărăteasa Cerului, rugându-te în fața icoanei sale făcătoare de minuni „a Acatistului”, pentru care Îi cântăm lui Dumnezeu: Aliluia.

Icosul al 6-lea:

Un har deosebit pentru săvârșirea tainelor bisericești a strălucit întru tine, părinte Alexie, după hirotonia ta întru ieromonah. Pentru aceasta s-au bucurat foarte credincioșii din Carpați, care strigă către tine:

Bucură-te, cel ce ai primit chipul îngeresc;

Bucură-te, cel ce te-ai alăturat puterilor cerești;

Bucură-te, cel ce după primirea chipului îngeresc te-ai învrednicit de harul preoției;

Bucură-te, săvârșitorule evlavios al tainelor bisericesti;

Bucură-te, cel ce ai stat cu umilință în fața sfintei mese;

Bucură-te, mijlocitorule neostenit pentru credincioși în fața lui Dumnezeu;

Bucură-te, precuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 7-lea:

Vrând Domnul Cel Preabun să arate întru tine un nou vas al harului Său, te-a trimis la poporul cel multpătimitor pentru luminare și sfințire prin tainele bisericești, pe care le săvârșeai cu osârdie, cântându-I lui Dumnezeu: Aliluia.

Icosul al 7-lea:

Ca pe un nou mărturisitor te-a arătat Domnul Dumnezeu atunci când prigonitorii te-au legat și te-au aruncat în temniță. Iar oamenii dreptslăvitori, văzând unele ca acestea, s-au umplut de întristare, grăind către tine astfel:

Bucură-te, cel ce pentru credința în Hristos ai răbdat cu bărbăție lanțuri și întemnițare;

Bucură-te, că prin aceasta i-ai urmat pe sfinții mucenici;

Bucură-te, că te asemeni cu ei prin mărturisire;

Bucură-te, că prin răbdarea ta l-ai biruit pe diavol;

Bucură-te, cel ce prin propovăduirea ta în Munții Carpaților te-ai asemănat cu apostolul Andrei, cel întâi chemat;

Bucură-te, urmaș slăvit al Sfinților Chiril și Metodie, cei întocmai cu apostolii;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 8-lea:

Împlinitu-ți-ai cu slavă călătoria pământească, preacuvioase părinte, propovăduind oamenilor cuvântul adevărului lui Hristos și chemându-i pe toți la pocăință, ca pocăindu-se pentru păcatele lor, să-I cânte cu inimă curată lui Hristos Dumnezeu: Aliluia.

Icosul al 8-lea:

Arzând tot de iubire pentru Dumnezeu și oameni, nu ți-ai cruțat puterile trupești și sufletești pentru propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu și renașterea credinței ortodoxe în mijlocul poporului. Iar noi, fiind recunoscători, cu umilință din inimă strigăm către tine acestea:

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, luminătorule al Ortodoxiei;

Bucură-te, plăcutule al lui Hristos, cel plin de cuvioșie și dreptate;

Bucură-te, cel ce ai avut o mare râvnă pentru renașterea credinței ortodoxe;

Bucură-te, cel ce te-ai alăturat cetei preacuvioșilor mărturisitori;

Bucură-te, bunule păstor, care ai fost gata să-ți pui sufletul pentru oile tale;

Bucură-te, cel ce ți-ai apărat turma de lupii cei răi;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 9-lea:

Multe ne cazuri și supărări ai răbdad din partea necredincioșilor, multpătimitorele părinte, dar nimic nu a reușit să te despartă de iubirea lui Dumnezeu. Și toate năpastele răbdând, cu harul lui Hristos, I-ai cântat fără de încetare: Aliluia.

Icosul al 9-lea:

Ritorii cei vorbitori în deșert nu pot să priceapă adevărul credinței ortodoxe, nici să pătrundă puterea ei mântuitoare, căci în mândria lor au căzut de la Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească. Iar noi, ca fii ai lui Dumnezeu, învățați fiind de tine, părinte Alexie, să credem drept în Sfânta Treime, te fericim zicând așa:

Bucură-te, luminător nestins al Ortodoxiei;

Bucură-te, împodobire cu har a poporului dreptmăritor;

Bucură-te, cel încununat de Hristos cu cununa mărturisirii;

Bucură-te, cel preamărit cu slavă de Biserica Lui;

Bucură-te, cel ce te-ai mutat din această vale a plângerii în Ierusalimul cel Ceresc, împărăția cerurilor;

Bucură-te, că și trupul tău s-a proslăvit pe pământ prin neputrezire;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 10-lea:

Vrând să mântuiești oamenii de învățăturile cele mincinoase și de erezii, ai purtat nevoița apostolească, propovăduind pretutindeni cuvântul adevărului dumnezeiesc și învățându-i pe toți să-I cânte cu dreaptă slăvire lui Dumnezeu: Aliluia.

Icosul al 10-lea:

Zid puternic și de neînving ai fost pentru poporul tău, părinte preacuvioase, rugându-te neîncetat Domnului să caute la poporul credincios și să-l întărească în credința cea dreaptă. Iar noi, laudând nevoițele și ostenele tale, îți cântăm cu umilință:

Bucură-te, statornicie de neclintit în dreapta credință;

Bucură-te, strălucire a luminii Evangheliei;

Bucură-te, pravilă a credinței și a buneicuvinițe;

Bucură-te, rugătorule neostenit pentru noi înaintea lui Dumnezeu;

Bucură-te, învățătorule ales al desăvârșirii creștinești;

Bucură-te, ajutorul nostru neîncetat în ispitele vieții;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 11-lea:

Orice cântare se biruiește de ostenețile tale nenumărate, părinte Alexie. Căci cine dintre cei născuți pe pământ va putea să laude viața ta cea plină de nevoițe, cine va putea cinsti faptele tale sfințite, smerenia cuviincioasă, rugăciunea neîncetată, iubirea nefățarnică, pentru care te-ai învrednicit, împreună cu cei care I-au bineplăcut din veac lui Dumnezeu, să cânti în veșnicie: Aliluia.

Icosul al 11-lea:

Ca o făclie purtătoare de lumină ai strălucit, fericite părinte, alungând întunericul necredinței și al răutății din țara noastră prin lumina credinței lui Hristos, pentru care îți cântăm așa:

Bucură-te, cel ce ai disprețuit slava lumii ca pe un lucru deșert;

Bucură-te, cel ce ai primit sărăcia duhovnicească pentru Hristos;

Bucură-te, floarea prea minunată a Ortodoxiei;

Bucură-te, cel ce prin strălucirea ta luminezi întunericul sufletelor noastre;

Bucură-te, împreună-slujitorule cu Apostolii;

Bucură-te, cel ce ne aprinzi inimile de râvnă pentru credința Ortodoxă;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 12-lea:

Un har deosebit ți s-a dăruit de la Domnul atunci când te apropiai de sfârșitul vieții tale pământești, învrednicindu-te să primești marele și îngerescul chip,

pentru ca să-I cânti lui Dumnezeu împreună cu cetele cerești: Aliluia.

Icosul al 12-lea:

Văzând pătimirile și nevoințele tale, laudăm sfârșitul tău cel cuvios, laudăm proslăvirea ta în ceata preacuvioșilor mărturisitori ai lui Hristos și stând cu cuget cuvios în fața moaștelor tale tămăduitoare, prăznuim duhovnicește, căci avem un nou rugător și mijlocitor înaintea lui Dumnezeu, și îți strigăm unele ca acestea:

Bucură-te, cel ce ai moștenit Împărăția Cerurilor;

Bucură-te, că privești slava lui Dumnezeu;

Bucură-te, cel ce locuiești împreună cu toți sfinții;

Bucură-te, că împreună cu aceștia te rogi în ceruri pentru noi lui Dumnezeu;

Bucură-te, că prin moaștele tale nestricăcioase arăți minuni pe pământ;

Bucură-te, că tuturor celor care aleargă la tine le dai ajutor cu har;

Bucură-te, preacuvioase părinte Alexie, slăvitule mărturisitor al lui Hristos și rugătorule pentru sufletele noastre.

Condacul al 13-lea:

O, preaslăvite părinte Alexie, propovăduitorule al dreptei credințe și învățătorule al buneicuviințe, primește de la noi, păcătoșii și nevrednicii, această puțină rugăciune și cere de la Dumnezeul cel atotmiostiv să întărească Sfânta Biserică și să o păzească de erezii, schisme și neînțelegeri, iar pe noi să ne ajute să stăm în credința cea adevărată până la ultima suflare, pentru ca să-I cântăm Mântuitorului nostru neîncetat și cu inima curată: Aliluia.

Acest Condac se zice de trei ori. Apoi iarăși se zice Icosul întâi: *Făcătorul îngerilor și Ziditorul tuturor celor văzute...* și Condacul întâi: *Ales ai fost de înțeleapta pronie dumnezeiască...* Apoi se zice această

Rugăciune

O, păstorule sfințit, preacuvioase părinte Alexie, știm că stând în fața prestolului Preasfintei Treimi ai o mare îndrăzneală în rugăciunile tale înaintea Domnului. Caută și acum spre noi, păcătoșii și nevrednicii fiii tăi, care alergăm la tine și te rugăm: înduplecă-L pe Domnul să ne dăruiască hotărârea de a dobândi evlavia părinților noștri pe care ai dobândit-o și tu din tinerețile tale.

Tu, cel ce în viață ai fost apărătorul și păstrătorul sânguincios al credinței adevărate, ajută-ne și nouă să păstrăm cu neclintire credința ortodoxă. Sufletul tău blând a sporit în smerenia dumnezeiască, învață-ne, deci, și pe noi, să ne hrănim mintea nu cu deșertăciunile înțelepciunii lumești, ci cu priceperea într-o smerenie a voii lui Dumnezeu. Așa, bineplăcutule al lui Dumnezeu, nu te întoarce de la noi, cei ce ne rugăm ție, căci nu cerem doar izbăvire de necazuri și supărări, ci și putere și tărie, mărinimie și iubire, pentru ca să trecem fără de cârtire peste necazurile care ne împresoară.

Cere pentru noi răbdare neclintită până la sfârșitul vieții noastre, pace într-o Domnul și lăsarea păcatelor. Sfinte Alexie, potolește vânturile necredinței și ale tulburărilor și cere ca Domnul să statornicească între noi liniștea, bună-cuviința și dragostea nefățarnică. Să ne păzească, pentru rugăciunile tale, de războiul cel dintre noi, să întărească Sfânta noas-

tră Biserică Ortodoxă, ca să nu îi lipsească păstorii cei adevărați, făcători de bine și care cârmuiesc cu dreptate cuvântul adevărului evanghelic. Păzește și oile cele pierdute ale turmei lui Hristos, ca să se întoarcă pe calea bunei-cuviințe și a mântuirii. Și roagă-L pe Domnul puterilor să ne călăuzească pe calea pocăinței celei adevărate ca astfel, cu o inimă și o gură să-L preamărim pe Dumnezeuul cel minunat întru sfinții Săi și slăvit în Treime, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh în vecii vecilor. Amin.

Cuprins

Prefață.....	5
Viața Sfântului Cuvios Mărturisitor Alexie Carpatinul	8
Tabel cronologic.....	79
Izvoare și literatură:.....	87
Acatistul Sfântului Alexie Carpatinul	93

